

Bundel - Algemeen Bestuur van 18 december 2024

- 1 Opening en mededelingen
H. de Vries is afwezig.
Ter kennisname is bijgevoegd de ingekomen brief provincie inzake begroting 2025.
Bijgevoegd zijn de vuistregels procedure toetreding Board, zoals de Board op 14 november heeft vastgesteld.
Brief provincie begroting 2025
Vuistregels procedure toetreding Board
- 2 Lobby
Kennismemen van onderstaande lobby gerelateerde zaken en activiteiten.
Memo lobby
Bijlage 1 - Concept Actieplan Elke regio telt
Bijlage 2 - ppt opzet kamerbrief ERT
Bijlage 3 - Rapport Twynstra Gudde ERT
Bijlage 4 - Routekaart Achterhoek
- 3 Opdracht aan accountant (2025-2026)
RA12 Registeraccountants benoemen als accountant voor een periode van 2 jaren (boekjaren 2025-2026) met een mogelijke verlenging van nogmaals twee jaar.
Voorstel opdracht aan accountant 2025-2026
- 4 Algemeen Plafondbesluit 2025 en 1e wijziging Verordening controle financieel beheer en organisatie 2023
- Het Algemeen plafondbesluit 2025 vaststellen en publiceren in het Blad gemeenschappelijke regeling.
- Het wijzigingsbesluit en de eerste wijziging van de Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023 vaststellen en publiceren in het Blad gemeenschappelijke regeling.
Voorstel Algemeen Plafondbesluit 2025 en 1e wijziging Verordening controle financieel beheer en organisatie 2023
Bijlage 1 Algemeen Plafondbesluit 2025
Bijlage 2a Wijzigingsbesluit 1e wijziging Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023
Bijlage 2b1e wijziging Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023
- 5 Eerste uitwerking besparingsopties (mondeling)
- 6 Herijking opdracht en werkbudget stuurgroep Ruimtelijke Perspectief Achterhoek
1. Instemmen met een werkbudget voor de stuurgroep RPA
2. De gevraagde middelen van € 25.000--beschikbaar te stellen uit het investeringsfonds
Het voorstel over de herijking opdracht wordt na de board van 12 december bijgevoegd. (naar verwachting maandag 16 december)
Voorstel werkbudget stuurgroep RPA 2025
- 7 Project Agro Innovatiemakelaar 2025-2027
Kennismemen van het project Agro Innovatiemakelaar 2025-2027. Voor dit project wordt een bijdrage van € 63.000 uit de Regio Deal Achterhoek II gevraagd.
Voorstel project Agro Innovatiemakelaar 2025-2027
Aanvraagformulier project Agro-innovatiemakelaar 2025-2027
Rapport van bevindingen project Agro-innovatiemakelaar 2025-2027
- 8 Terugblik op college tweedaagse (mondeling)
Korte terugblik.
Voorstel is om de volgende tweedaagse na de verkiezingen van 2026 te organiseren. (najaar 2026/ begin 2027)
- 9 Verslag van de vergadering van 6 november 2024
Vaststellen van het verslag
Verslag Algemeen Bestuur 6 nov 2024.
- 10 Rondvraag en belangrijke data

11 december: Werkbezoek Statenfractie CDA

20 december afsluitende bijeenkomst eerste Leaderperiode met gedeputeerde H. Zoet (A. Stapelkamp, W. Pelgrom en A. Schutten)

9 januari nieuwjaarsborrel met medewerkers en algemeen bestuur (De Steck 16.00- 17.30 uur)

30 januari Vijfde congres Achterhoek Monitor (10.00 - 13.00 uur De Storm). Met Jan Rotmans.

30 januari Aansluitend aan congres voor specifieke groep uit grensregio's: Kennistraject bijeenkomst Regio's aan de grens (BZK en Achterhoek samen)

5 februari: Commissiedebat Regio en Grensoverschrijdende Samenwerking

Q1 2025: Werkbezoek minister Uitermark mbt Elke Regio Telt en spreiding Rijkswerkgelegenheid

Q1 2025: Werkbezoek Sandra Palmes (NSC) mbt spreiding Rijkswerkgelegenheid

11 juni 2025 (voorlopig): Lentefestival

Ontv. 12/11/24

Besluit

cc dagelijks
bestuur.

Algemeen bestuur van Regio Achterhoek
Raadhuisstraat 25
7001 EX DOETINCHEM

Datum
5 november 2024

Zaaknummer
2024-004617

Onderwerp
Begroting 2025

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 4

Geachte leden van het bestuur,

U heeft uw begroting 2025 aan ons toegestuurd. Gelet op het bepaalde in artikel 35, lid 7, Wet gemeenschappelijke regelingen jo. artikel 203 Gemeentewet hebben wij uw begroting beoordeeld.

Besluit en motivering

De begroting 2025 is naar ons oordeel structureel en reëel in evenwicht. Dit betekent dat uw gemeenschappelijke regeling voor het jaar 2025 onder *repressief* toezicht staat. Dit is de lichtste vorm van toezicht. De begroting 2025 en ook de daarop betrekking hebbende begrotingswijzigingen behoeven daarmee geen goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Risicogerichte aanpak financieel toezicht gemeenschappelijke regelingen

In onze brief met zaaknummer 2024-007166 hebben wij u geïnformeerd over onze risicogerichte aanpak voor het financieel toezicht op gemeenschappelijke regelingen. Op basis van een kwalitatieve check en een aantal kwantitatieve indicatoren maken we een onderscheid in gemeenschappelijke regelingen met een hoog risicoprofiel en een laag risicoprofiel. Deze classificatie geldt voor twee jaren. Deze werkwijze wordt in de bijlage kort uiteengezet.

Risicoprofiel

Op basis van uw begroting 2025 classificeren wij u als gemeenschappelijke regeling met een *laag risicoprofiel*. Dit betekent dat er voor u in de werkwijze niets wijzigt. Dat wil zeggen, dat u de stukken die onderdeel uitmaken van de P&C-cyclus dient in te zenden binnen de daarvoor gestelde termijnen.

Vanuit het financieel toezicht wijzigt de werkwijze wel. Na ontvangst van uw begroting verwerken wij deze in onze datasystemen. Daarin gaan wij ervan uit dat uw begroting structureel en reëel in evenwicht is.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum
5 november 2024

Zaaknummer
2024-004617

Blad
2 van 4

U ontvangt van ons elk jaar een standaardbrief met het besluit over de toezichtvorm. Hierin nemen wij geen aandachtspunten op, waar wij dat in de vorige werkwijze eventueel wel deden. Uw risico-classificatie *laag risicoprofiel* geldt voor twee jaren. Indien er binnen uw gemeenschappelijke regeling fundamentele veranderingen plaatsvinden, dan dient u hierover uw contactpersoon bij de provincie Gelderland tijdig te informeren.

Wij adviseren u de inhoud van de brief ter kennisname te brengen aan de raden en colleges van de deelnemende gemeenten.

Meer informatie

Wilt u meer informatie over deze brief?

Neem dan contact op met het provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99.

Hoogachtend,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Judith van Baast
Teammanager Bestuur, Toezicht en Weerbaarheid

Bijlage:

- De werkwijze risicogericht financieel toezicht in het kort

Belanghebbenden kunnen binnen zes weken na dagtekening van dit besluit bezwaar maken. Richt uw bezwaarschrift aan: Gedeputeerde Staten, secretariaat Commissie rechtsbescherming, Postbus 9090, 6800 GX Arnhem. Graag 'bezwaarschrift' vermelden op de envelop en op de brief.

U kunt uw bezwaarschrift ook elektronisch indienen op het portaal Rechtsbescherming. Hiervoor gebruikt u DigiD, eHerkenning of eIDAS.

Meer informatie vindt u op www.gelderland.nl/bezwaren en bij het Provincieloket 026 359 99 99.

Als u een bezwaarschrift indient en u wilt niet dat een besluit in werking treedt, kunt u bij de rechter een verzoek indienen voor een voorlopige voorziening. Zie www.rechtspraak.nl.

Datum
5 november 2024

Zaaknummer
2024-004617

Blad
3 van 4

Bijlage

De werkwijze risicogericht financieel toezicht in het kort

De gemeenschappelijke regelingen worden op basis van de taken die zij uitvoeren onderverdeeld in een aantal categorieën met een bijbehorend risicoprofiel. De categorisatie is als volgt:

Categorie	Hoog of laag risicoprofiel
Werkorganisaties/sociale diensten	Hoog
Veiligheidsregio's	Hoog
Bedrijfsvoeringsorganisaties/ambtelijke fusies	Hoog
Archieven	Laag
Regio-organisaties	Laag
Belastingorganisaties	Laag
Externe diensten	Laag
Bedrijventerreinen	Laag

Wanneer een gemeenschappelijke regeling in een van de categorieën valt met een hoog risicoprofiel, dan is de classificatie *hoog risicoprofiel* van toepassing. Wanneer een gemeenschappelijke regeling in een van de categorieën valt met een laag risicoprofiel, dan worden de kwantitatieve indicatoren toegepast.

Is er sprake van een laag of hoog kwantitatief financieel risico?

- Op basis van het aantal deelnemers
- Op basis van de hoogte van de omzet
- Op basis van het balanstotaal
- Op basis van de bijdrage per deelnemer als percentage van de begroting van de desbetreffende deelnemer

Wanneer een gemeenschappelijke regeling in ten minste twee van de vier indicatoren de grenswaarden overschrijdt, is alsnog de classificatie *hoog risicoprofiel* van toepassing. Wanneer dit niet het geval is, is de classificatie *laag risicoprofiel* van toepassing.

Datum

5 november 2024

Zaaknummer

2024-004617

Blad

4 van 4

Kopie:

- Dagelijks bestuur van Regio Achterhoek
Raadhuisstraat 25
7001 EX DOETINCHEM

Vuistregels voor procedure toetreding Achterhoek Board

Vastgesteld in de Achterhoek Board 14 november 2024

Van: Leonie Dennenberg

Aanleiding vuistregels

In het afgelopen jaar zijn een aantal posities vrijgekomen binnen de Achterhoek Board. Deze posities worden opnieuw ingevuld conform de afspraken in de samenwerkingsregeling Regio Achterhoek. Voor de Achterhoek Board betekent dit dat de leden worden voorgedragen vanuit de achterbannen en worden benoemd door de Achterhoek Raad.

Binnen Board is behoefte aan nadere onderlinge afspraken die richting geven en houvast bieden bij de procedure en invulling van vacant gekomen posities binnen de Achterhoek Board en afspraken over de relatie tussen teruggetreden Boardleden en deelname aan Thematafels. De Board streeft daarbij naar een open netwerk en wil de mogelijkheid bieden om het netwerk van actieve (bestuurs)leden in de Achterhoekse samenwerking uit te breiden.

De Achterhoek Board vindt het belangrijk om deze vuistregels nu met elkaar vast te stellen omdat de verwachting is dat in de komende jaren meerdere wisselingen zullen plaatsvinden, onder andere door het bereiken van het einde van de zittingsduur, zoals opgenomen in de samenwerkingsregeling (maximaal 8 jaar) en de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026.

Reikwijdte en doel van vuistregels

De vuistregels zijn aanvullende afspraken op de samenwerkingsregeling Regio Achterhoek. Ze zijn bedoeld om openheid en de transparantie over de procedure voor toetreding tot de Board te vergroten en schijnbare belangenverstremming te voorkomen.

Vuistregels voor de procedure van toetreding tot de Board

- Voor de procedure van toetreding tot de Achterhoek Board, gelden de beschreven afspraken in de samenwerkingsregeling Regio Achterhoek.
- De maatschappelijke organisaties, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en gemeentelijke organisaties dienen zelf te zorgen voor de inrichting van een procedure om te komen tot een kandidaatstelling.
- De procedure kan naar eigen inzicht vormgegeven worden, met dien verstande dat de voorgedragen kandidaat voor benoeming breed draagvlak heeft binnen de sector die hij/zij vertegenwoordigt in de Achterhoek Board.
- Bij de voordracht van een kandidaat houdt de betreffende organisatie er rekening mee dat de kandidaat niet recentelijk (korter dan één jaar) een functie heeft vervuld binnen het algemeen bestuur van de Regio Achterhoek, de ambtelijke organisatie van 8RHK of binnen de Achterhoek Board namens een andere sector.

Vuistregel voor deelname aan thematafels van teruggetreden Boardleden

- Voor de samenstelling en de bezetting van de thematafels zijn afspraken vastgelegd in de samenwerkingsregeling Regio Achterhoek.
- Teruggetreden leden van de Board kunnen op uitnodiging van de voorzitter van een Thematafel deelnemen als vertegenwoordiger vanuit overheid, maatschappelijke organisaties of bedrijfsleven aan een thematafel. Een rol als voorzitter of vicevoorzitter kunnen zij niet eerder vervullen dan één jaar na terugtreding uit de Board.

ALGEMEEN BESTUUR

Vergadering d.d.	: 18 december 2024
Agendapunt	: 2
Onderwerp	: Lobby
Portefeuillehouder	: Joris Bengevoerd

Voorstel:

Kennismemen van onderstaande lobby gerelateerde zaken en activiteiten.

Toelichting:

Elke Regio Telt update:

6 december 2024 vindt een eerste kort bestuurlijk overleg plaats om voor de Achterhoek het proces van 2025 te schetsen en wat daarvoor nodig zal zijn (zowel op gebied van capaciteit, sturing en governance, als ook een inhoudelijk plan van aanpak).

Op de dag van deze vergadering (18 december) is een Tweede Kamerbrief voorzien over de voortgang en het proces rondom Elke Regio Telt. Op 5 februari 2025 zal deze tijdens het commissiedebat Regio en Grensoverschrijdende Samenwerking in de Kamer worden behandeld.

In de bijlagen 1 t/m 4 zijn de volgende documenten van het Ministerie van BZK toegevoegd: het Concept Actieplan ERT (levend document, gaat niet mee met Kamerbrief), de ingrediënten voor de concept Kamerbrief ERT, het Eindrapport van Twynstra Gudde (waarin de dialoogsessies en de bestuurlijke terugkomdag van september zijn verwerkt) en de Routekaart Achterhoek.

Het Concept Actieplan ERT is het belangrijkste (werk)document om door te nemen. Het belangrijkste punt uit de aanpak betreft de NPVR: de 11 regio's die een Nationaal Programma Vitale Regio's (NPVR) krijgen met focus op het verbeteren van de kwaliteit van leven, wonen en werken in de komende 20 jaar. In het Actieplan wordt ook een voorstel gedaan welk departement als Rijksvertegenwoordiger van de regio optreedt. Voorstel vanuit Rijk op dit moment is om OCW aan de Achterhoek te koppelen (ook in het kader van demografische uitdagingen en de uitdagingen op onderwijs en arbeidsmarkt).

Voor wat betreft de financiën worden vanuit het rijk procesmiddelen voorzien voor de organisatie en totstandkoming van de langjarige agenda's. Richtlijn per regio op dit moment is 200-300K per jaar. Dit geld is specifiek voor de regio's en kan besteed worden aan uitvoeringskracht en capaciteit. Het exacte bedrag komt in de Kamerbrief te staan en komt via een decentrale uitkering begin 2025 naar de regio's.

N18 update: 5,8 miljoen via MIRT (en terugblik op voorafgaande werkbezoeken)

8 november brachten Tweede Kamerleden Olger van Dijk en Ilse Saris (beiden NSC) aan de Achterhoek met betrekking tot de N18 en Publieke Mobiliteit, met vanuit de Achterhoek bestuurlijke vertegenwoordiging van Bart Porskamp en Ria Ankersmit. Verslag is hier terug te lezen: [Werkbezoek NSC-Kamerleden Olger van Dijk en Ilse Saris aan de Achterhoek: N18 en Publieke Mobiliteit - 8RHK ambassadeurs](#).

Op 20 november is er vanuit de provincie Gelderland samen met alle Gelderse regio's voor de eerste keer een ontbijt georganiseerd in Nieuwspoor. Hier kwamen 7 Tweede Kamerleden op af. Met als thema wonen en bereikbaarheid (voorafgaand aan de MIRT-debatten). Rens Steintjes en Arjen van Gijssel waren naast Joram van Donk vanuit de Achterhoek hierbij aanwezig. Verslag is hier terug te lezen: [Samen investeren voor bereikbaar wonen in Gelderland](#). Ook in deze bijeenkomst hebben we vooral de N18-corridor vanuit de Achterhoek onder de aandacht gebracht.

Zowel Hester Veltman (VVD) als Olger van Dijk (NSC) hebben vervolgens in hun bijdrage tijdens het MIRT-debat de N18 benoemd, met ook de vraag om verdere investering in de N18-corridor. De resterende 5,8 miljoen euro van een eerder amendement van Daniel Koerhuis (VVD) waarvoor in totaal 7 miljoen aan veiligheidsmaatregelen voor de N18 waren bestemd is opnieuw aan de N18 toegekend in de nieuwe MIRT brief, daar is het afgelopen jaar succesvol voor gelobbyd. Hiermee kan het plaatsen van verkeersregelinstallaties op het kruispunt Lichtenvoordseweg gecombineerd worden met het opheffen van het kruispunt Landstraat. Voor de rest van de aanpak N18-corridor zijn volgens de minister op dit moment nog geen middelen ter beschikking en wordt nu voorrang gegeven aan de 17 gepauzeerde trajecten.

11 december werkbezoek Statenfractie CDA

Op woensdag 11 december vindt een werkbezoek plaats aan de Achterhoek van de CDA Statenfractie om kennis te maken met de Achterhoek. Nadat eerder de BBB fractie op eigen verzoek een bezoek had gebracht, heeft nu het CDA hierom verzocht. Een mooie ontwikkeling! Het werkbezoek vindt plaats bij Van Raam in Varsseveld. Daar wordt gesprek gevoerd over de governance structuur van de regio (en het proces rondom Regio Deal en Elke Regio Telt), over arbeidmarktproductiviteit, bovenregionale samenwerking (door Caroline Termaat en Van Raam) en over de droogteaanpak (Ronald van Ark, waterschap) en ontwikkelingen met betrekking tot de energievisie (door Aleid Diepeveen).

Lobbymomenten en belangrijke data:

11 december: Werkbezoek Statenfractie CDA

18 december: Verwachte datum voor Kamerbrief Elke Regio Telt

20 december afsluitende bijeenkomst eerste Leaderperiode met gedeputeerde H. Zoet (A. Stapelkamp. W.Pelgrom en A. Schutten)

30 januari: Monitor Congres met aansluitend voor specifieke groep uit grensregio's: Kennistraject bijeenkomst Regio's aan de grens (BZK en Achterhoek samen)

5 februari: Commissiedebat Regio en Grensoverschrijdende Samenwerking

Q1 2025: Werkbezoek minister Uitermark mbt Elke Regio Telt en spreiding Rijkswerkgelegenheid

Q1 2025: Werkbezoek Sandra Palmes (NSC) mbt spreiding Rijkswerkgelegenheid

11 juni 2025 (voorlopig): Lentefestival

	Vervolgactie: communicatie: Mededeling beslissing aan:	Bijlagen: Bijlage 1: Concept Actieplan Elke Regio Telt Bijlage 2: ppt opzet Kamerbrief ERT Bijlage 3: Rapport Twynstra Gudde ERT Bijlage 4: Routekaart Achterhoek	Consequenties: Financieel: Personeel:
--	--	--	--

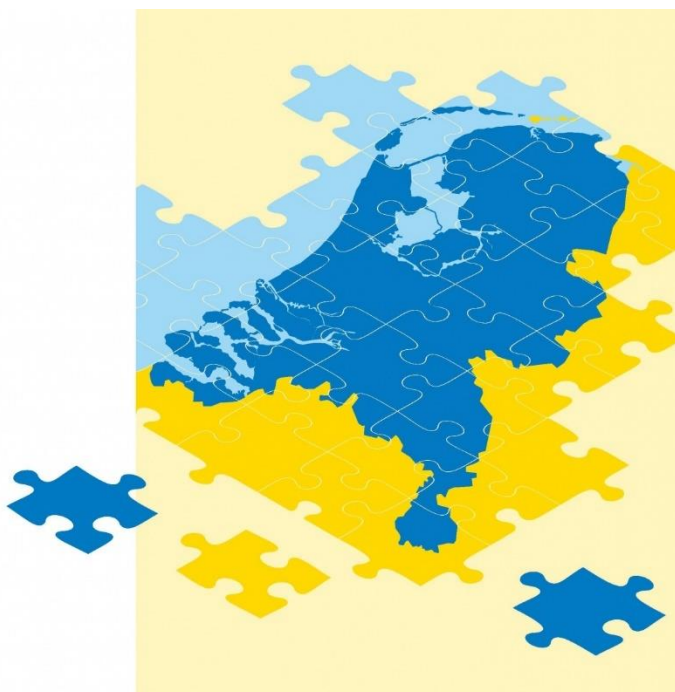
Nadere informatie bij:

Joram van Donk

Tel.nr: +31 614 63 74 35

CONCEPT ACTIEPLAN ELKE REGIO TELT

18 november 2024

Dit Actieplan is een intern Rijksdocument waarin we de aanpak onder de vlag van Elke Regio Telt beschrijven. Deze aanpak is in ontwikkeling. Op dit moment leggen we deze uitwerking voor aan diverse betrokkenen (regio en rijk) om reflecties hierbij op te halen.

- De Tweede Kamer wordt in december '25 op hoofdlijnen over deze aanpak geïnformeerd (huidige planning)
- In dit Actieplan is deze aanpak uitgebreid uitgewerkt
- Dit gaat om een concept, wordt op onderdelen nog verder uitgewerkt, vraagt ook nog aanpassing n.a.v. afstemming met de 11 regio's en departementen.

1 Introductie

1.1 **Waarom Elke Regio Telt!**

Gemiddeld genomen gaat het goed met onze regio's: in internationale vergelijkingen scoren we structureel 'bovenaan in het linkerrijtje'. Het gemiddelde doet alleen geen recht aan de realiteit: niet met iedere Nederlander gaat het goed en niet elke regio ontwikkelt zich in positieve richting. Dit komt doordat regio's in Nederland van elkaar verschillen en ontwikkelingen uit elkaar lopen.

De Rijksoverheid heeft lange tijd onvoldoende aandacht gehad voor deze regionale verschillen. Daardoor is er de laatste decennia bijvoorbeeld relatief veel aandacht gegaan naar de economische kerngebieden met veel eigen slagkracht, vaak vanuit de gedachte dat 'sterker maken wat sterk is' goed is voor heel Nederland. Dit ging echter ten koste van de aandacht voor regio's die meer aan de randen van het land liggen, verder weg van deze economische kerngebieden en met kleinere bevolkingsdichtheid. Zo is onbedoeld bijgedragen aan het vergroten van de regionale verschillen in Nederland.

Nederland kent – ondanks dat het een klein land is – toch aanzienlijke verschillen die in bepaalde gevallen samengaan met negatieve gevolgen voor de bewoners. Dat werd o.a. geconstateerd in het rapport van de drie adviesraden die daarna de focus legden op dunbevolkte gebieden aan de randen van het land. In veel regio's is sprake van een stapeling van opgaven, die er steeds (net) weer anders uit ziet. Opgaven op het gebied van gezondheid en zorg, onderwijs, economie, wonen en bereikbaarheid komen in heel Nederland voor.¹ Maar door de verschillen in context en kenmerken past een *one-size-fits-all aanpak* niet voldoende, voor bijvoorbeeld de randen van het land om zelf richting te geven aan de eigen regionale ontwikkeling.

Het Rijk werkt op vele manieren samen met regio's en gaat deze samenwerking via verschillende programma's – aansluitend op het karakter van de regio en haar opgaven - verder versterken. Zo wordt samengewerkt met regio's in de vorm van woondeals, werken Rijk en regio's in heel Nederland gezamenlijk aan het versterken van de brede welvaart met Regio Deals en wordt gezamenlijk ingezet op de aanpak van grote fysiek ruimtelijke opgaven met het programma NOVEX en werkt het ministerie van LNVN samen met het ministerie van VRO in en met regio's aan de grote opgave rondom de transitie van het landelijk gebied. In stedelijke focusgebieden werkt het Rijk aan sociaaleconomische en fysieke opgaven via het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid. Maar er is meer nodig, daarom zetten we in op deze aanvullende inzet naar aanleiding van het traject Elke regio Telt!

1.2 **De kern van onze aanpak naar aanleiding van Elke regio telt!**

Elke Regio Telt! gaat over mensen die leven, wonen en werken in kernen, dorpen en steden in regionaal verband.

Rijksbeleid moet oog hebben voor regionale verschillen en investeren in structurele samenwerking met regio's. Daarom wordt het vervolg van de aanpak *Elke Regio Telt!* ingezet op 1) een gebiedsgerichte aanpak en 2) het doorontwikkelen van de beleids- en investeringslogica.

¹ PM: PON&Telos => in dit PvA graag ook de verbinding leggen met alles wat we afgelopen jaar gedaan hebben, waaronder dit onderzoek

- 1) De samenwerking tussen de regio's en het rijk kan niet vrijblijvend worden georganiseerd, er is langjarig commitment nodig. Deze samenwerking wordt expliciet gevraagd voor de regio's² waar een complexe stapeling en combinatie van opgaven, context en regionale kenmerken het moeilijker maken om duurzaam tot de beoogde regionale ontwikkeling te komen en verbetering van de kwaliteit van leven, wonen en werken voor onze inwoners te realiseren. Hiervoor is iets anders en meer nodig. Hier werken we met **het Nationaal Programma Vitale Regio's** (hierna: NPVR) als regio's en rijk op passende wijze samen aan langjarige agenda's; en aan grensoverschrijdende samenwerking en ontwikkeling van kennis/leren.
- 2) Om de beweging naar de regio duurzaam te borgen, kijkt het rijk ook kritisch naar de effecten van haar beleids- en investeringslogica. Dat begint letterlijk met anders kijken naar de relatie met deze regio's.³ Nationaal beleid wordt getoetst aan de regionale praktijk en in geval van belemmerende invloed op de regionale ontwikkeling gericht aangepast zodat elke regio telt en zich kan ontwikkelen. Het kabinet heeft op verschillende onderwerpen aangekondigd stappen te zetten. De beweging die dit kabinet voor ogen heeft, vindt plaats in een periode waar keuzes nodig zijn om schaarse middelen zo slim mogelijk in te zetten. De opgaven waar we als regio en rijk voor staan zijn zo complex dat domeinoverstijgend samenwerken noodzakelijk is. Dat betekent onder meer dat het kabinet zich maximaal inspant om middelen gebundeld in te zetten waar opgaven hierom vragen en aan regio's ruimte laat om middelen – in aansluiting op nationale opgaven – gericht in te zetten.

1.3 Wat is de ambitie van de aanpak?

De **ambitie van de aanpak** is om er voor te zorgen dat alle regio's in Nederland in staat worden gesteld om zelf richting te geven aan hun eigen ontwikkeling. Dat vraagt om **een structureel betere aansluiting van beleid op regionale behoeften** en dus om een andere manier van denken en doen in de regiogerichte benadering van het rijksbeleid. Het Rijk stelt zich vanuit deze aanpak daarom voor **twee doelen** die aan de hand van twee actielijnen worden uitgewerkt:

1. Het ontwikkelen van een gebiedsgericht programma met langjarige agenda's **om de kwaliteit van leven, wonen en werken voor inwoners in specifieke regio's gelegen aan de randen van het land te behouden en verder te verbeteren**. Daarbij krijgt de grensoverschrijdende samenwerking met de buurlanden een expliciete plek.
2. Met het doorontwikkelen van de beleids- en investeringslogica **bijdragen aan een positieve regionale ontwikkeling van alle regio's**. Daarbij kijkt het Rijk in ieder geval kritisch naar haar eigen werkwijze en mogelijke belemmeringen die deze werkwijze opwerpt om regio's hun eigen kansen te laten benutten.

Hierbij is ook belangrijk om realistisch te zijn over wat er wanneer wel en niet kan. We zetten direct in op het gebiedsgerichte programma, hoewel hier op dit moment geen extra middelen voor zijn gereserveerd. Het rijk gaat in dit kader een inspanningsverplichting aan om voor deze specifieke regio's, naar aanleiding van de totstandkoming van de langjarige agenda's, expliciet te kijken naar een passende aanpak en oplossingen die bijdragen aan het realiseren van het beoogd toekomstperspectief en hier ook in staand beleid en bestaande middelen waar mogelijk rekening mee te houden. Deze jaren gebruiken we om verder te concretiseren wat er na deze kabinetsperiode nodig is in het kader van dit programma. We werken ook aan beleids- en investeringslogica. Daarbij is het glas halfvol, er zijn diverse betekenisvolle maatregelen gestart/opgenomen. Daarbij kan niet alles tegelijk en is dit ook een kwestie van lange adem. Hele proces vraagt veel van regio's (bv.

²De Kop van Noord-Holland, Noord- en Oost-Groningen, Zuidoost Friesland, Noard-Fryslân, Zuid- en Oost- Drenthe, Twente, Achterhoek, Noord-Limburg, Midden-Limburg, Zuid-Limburg en Zeeuws-Vlaanderen

³ PM: kort samenhang is met andere regio's en andere programma's toelichten.

ook vraagarticulatie) en rijk (bv. betrokkenheid in tijden van taakstelling), maar dit vinden we belangrijk. We kunnen niet alles in een jaar veranderen. We houden balans tussen een betekenisvolle beweging en de context met beperkte specifieke middelen.

1.4 Op welke principes baseren we onze strategie?

De gebiedsgerichte programmatische aanpak en doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica worden naast elkaar uitgewerkt. Ze hebben vergelijkbare doelen, maar wel een andere focus en er zijn andere partijen bij betrokken. De eerste is een opgave tussen Rijk en regio samen, met veel ruimte voor regio's om hier op eigen wijze aan te werken en vorm aan te geven. Het Rijk participeert als partner actief in de regionale allianties. De tweede is vooral een (inter)departementale opgave en verantwoordelijkheid, waarbij het Rijk medeoverheden, waaronder ook de regio's binnen het NPVR, actief betreft om zo de signalen van onderop op te halen. Dit maakt dat de vervolgaanpak langs twee actielijnen wordt vormgegeven.

Ook moeten de andere gebiedsgerichte benaderingen (Regio Deals, gebiedsgericht werken door VWS (IZA), gebiedsgerichte aanpak LVVN, NOVEX, NPLV, ...) niet uit het oog verloren worden, waar al gewerkt wordt aan een andere regionale benadering: in nagenoeg alle regio's die centraal staan in de gebiedsgerichte programmatische aanpak is het Rijk in meer of mindere mate actief (zie bijlage 1) en uit deze afzonderlijke gebiedsgerichte programma's kunnen we ook lessen trekken voor de doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica. De crux zit hem in het organiseren van de verbinding tussen beide onderdelen. In deze (verander)aanpak staat het gezamenlijk leren en het ontwikkelen van enerzijds een gedeelde visie over hoe regionale verschillen in beleid kunnen worden vertaald centraal. Het creëren van draagvlak is essentieel.

Op basis van alle gesprekken die gevoerd zijn – via regiodialogen in de ERT-regio's en tijdens gesprekken over de beleids- en investeringslogica – blijkt dat alles met alles verbinden te groot en te ingewikkeld wordt: het risico is dat we met elkaar te breed uitwaaiëren, bestuurlijke drukte creëren en te grote stappen willen nemen. Dit betekent dat we voor de uitwerking een aantal principes formuleren aan de hand waarvan de strategie voor de uitwerking kan worden vormgegeven.

Principes voor de strategie

Dit betekent voor de strategie van beide actielijnen:

- Niet alles kan en niet alles kan tegelijk. Dat betekent dat in de eerstkomende fase een aantal specifieke beleidsterreinen wordt bekeken en daarbinnen een aantal concrete dossiers: langs de lijn van de inhoud brengen we dus **focus** aan;
- Er loopt al veel bij departementen en in het land tussen regio en rijk. Daarop kan worden voortgebouwd en ingezet op die vlakken waar voor deze regio's nu onvoldoende aandacht voor is. Dat betekent dat de organisatie van de aanpak **functioneel** moet zijn en iets moet toevoegen om bestuurlijke drukte te voorkomen. Daarnaast betekent functioneel ook dat er een balans moet zijn tussen samenwerking enerzijds en ieders eigenstandige verantwoordelijkheid anderzijds;
- Een lerend proces vraagt om fasering en momenten van evaluaties, reflectie en bijsturing. Dat betekent dat de aanpak in stappen wordt vormgegeven en dat steeds wordt gekeken wat een toepasselijke **fasering** is. Deze drie principes hanteren we voor beide actielijnen, maar ze krijgen in die actielijnen een eigen invulling.

Wat bij de organisatie ook een relevante afweging is, is welke rol de departementen hebben en welke rol BZK heeft. De departementen gaan immers over hun eigen beleid en daarmee de concrete maatregelen waar we aan werken, terwijl BZK in relatie tot medeoverheden een coördinerende rol heeft ten aanzien van beleid dat medeoverheden raakt. Daarom wijden we in dit plan een apart hoofdstuk aan de organisatie hiervan.

1.5 Waaruit bestaat de aanpak (leeswijzer)?

De hiervoor genoemde doelen worden aan de hand van twee actielijnen uitgewerkt. Hoe die uitwerking eruit ziet wordt in de hiernavolgende hoofdstukken uitgewerkt.

Hoofdstuk 2: het NPVR een gebiedsgerichte aanpak voor specifieke regio's aan de randen van het land, te weten: kop van Noord-Holland, Noord- en Oost- Groningen, Zuidoost Friesland, Noard-Fryslân, Zuid- en Oost- Drenthe, Twente, Achterhoek, Noord Limburg, Midden Limburg, Zuid Limburg en Zeeuws Vlaanderen. Het programma Regio's aan de Grens, incl. de activiteiten rondom grensoverschrijdende samenwerking, gaan in deze aanpak op.

Hoofdstuk 3: doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica. In de aanpak wordt een balans gezocht tussen enerzijds concrete aanpassingen van beleid-/investeringslogica binnen departementen om meer rekening te houden met regionale verschillen (met focus op thema's die expliciet terugkomen in het regeerprogramma van dit kabinet: *gezondheid en zorg, het onderwijs, de economie, wonen en bereikbaarheid*). En anderzijds de veranderkundige aanpak om deze beweging aan de gang te houden, samenhang en verbinding te creëren (ook met andere gebiedsgerichte programma's).

In beide hoofdstukken gaan we, naast de inhoud, ook in op de organisatie ervan. De actielijnen raken elkaar vanzelfsprekend. Daar waar de organisatie het nodig heeft om dingen in samenhang te organiseren doen we dat zo functioneel mogelijk (ook daar waar dat andere programma's raakt). Hoe we dat voor ons zien beschrijven we in **hoofdstuk 4**.

2 Nationaal Programma Vitale Regio's

2.1 Afbakening en inhoudelijke doelen

In het NPVR ligt de focus op het verbeteren van de kwaliteit van leven, wonen en werken in de komende 20 jaar. Deze langjarige focus is noodzakelijk omdat de structurele opgaven in deze specifieke regio's aan de randen van het land niet op te lossen zijn in één of twee kabinetsperiodes. Dit vraagt een lange adem en een andere manier van samenwerken zodat deze regio's zelf richting kunnen geven aan de regionale ontwikkeling en onbenutte kansen kunnen verzilveren. Deze regio's hebben te maken met specifieke contextfactoren en kenmerken die maken dat de opgaven ook specifiek van aard zijn. Zo spelen vergrijzing, ontgroening en dunbevolktheid een belangrijke rol en heeft dit effect op beschikbaarheid en bereikbaarheid van voorzieningen en gemeenschappen. Daarnaast ervaart het overgrote deel van deze regio's belemmeringen en onbenutte kansen in de grensoverschrijdende samenwerking door de grensligging⁴, en spelen er opgaven rondom woningbouw, intergenerationele problematiek, kansen(on)gelijkheid en het dalende vertrouwen in de (rijks)overheid en instituties. In algemene zin wordt de bereikbaarheid en verbinding met de omgeving als belangrijkste hefboom gezien.

Daarnaast leeft in deze regio's de behoefte om echt gezien en gehoord te worden. Kijk voorbij de cijfers en denk niet centraal, maar vanuit de beleving en ervaring in de regio. Landelijke normen, gebaseerd op gemiddelden en grote aantallen, en de sectorale manier van cijfermatig onderbouwen, sturing, (kortlopende) financiering en verantwoording sluiten niet altijd aan bij de context en kenmerken en de samenhang en stapeling van opgaven die in deze regio's spelen. Regio's verschillen te veel voor een (te) generieke aanpak. Er is echt meer aandacht nodig voor de vraag wat per regio passend is, bijvoorbeeld als het gaat om een goed basisvoorzieningsniveau en de wijze waarop afwegingen worden gemaakt rondom beleidsinzet en investeringen. Ook hebben de medeoverheden in deze regio's naar eigen zeggen regelmatig minder slagkracht om uitvoering te geven aan nationale en regionale opgaven, onder andere door krapte op de arbeidsmarkt.

Deze combinatie van opgaven en factoren maakt dat er in deze regio's iets anders nodig is dan dat er nu met de bestaande beleidsinzet mogelijk is. Dit maakt het noodzakelijk dat Rijk, provincies en gemeenten samen met maatschappelijke organisaties, marktpartijen en inwoners langjarig aan de slag gaan waarbij de regionale context, opgaven en kansen leidend zijn.

De samenwerking met de regio's kan niet vrijblijvend worden ingericht en vraagt om verbinding tussen bestaande rijk-regioprogramma's en het vizier op de lange termijn. De bestaande programma's voorzien hier onvoldoende in en sluiten daarmee niet goed genoeg aan bij de behoeftes van de regio naar samenhang. Bestaande programma's vormen wel de basis voor de vervolginzet waarbij expliciet wordt gekeken op welke vlakken bestaande programma's al bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit van leven, wonen en werken in deze regio's en waar er aanvullend meer ofwel iets anders nodig is. Dat is de focus van de langjarige agenda's binnen het NPVR. Met een langjarige gebiedsgerichte samenwerking kan recht worden gedaan aan de onderlinge verschillen en overeenkomsten in de complexe uitdagingen in de regio's aan de randen van Nederland.

Met het NPVR committeert het rijk zich aan de langjarige agenda's van de regio's waarbij het rijk een inspanningsverplichting aangaat voor de komende 20 jaar om waar nodig te onderzoeken of, en zo ja wat de mogelijkheden zijn om in te spelen op de vraag en

⁴ Waarbij beschikbaarheid van grensoverstijgende data van essentieel belang is om goed beleid te maken,

behoefte van deze specifieke regio's. Daarnaast wordt ingezet op grensoverschrijdende samenwerking met de regio en buurlanden en kennis, innovatie en onderling leren.⁵

De **drie overkoepelden doelstellingen** van het NPVR zijn:

- Het verbeteren van de kwaliteit, leefbaarheid en veiligheid van de leefomgeving in regio's door onder andere een passende woningvoorraad voor bestaande en nieuwe inwoners, transformatie van de winkelgebieden en leegstaande gebouwen, verduurzaming van de gebouwde omgeving en een gezonde groene leefomgeving.
- Een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau dat ondersteunend is aan het beoogde toekomstperspectief van de regio's en het behoud van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid in deze regio's voor inwoners.
- Een kansrijke toekomst voor inwoners in de regio's met aandacht voor een kansrijke en gezonde toekomst, gezond opgroeien en oud worden, ontwikkelkansen in het onderwijs, perspectief op werk en regionale economische ontwikkeling.

2.2 Activiteiten

De hoofdactiviteiten van het NPVR zijn:

1. Voorbereiding en uitvoering regionale langjarige agenda's in ERT-regio's
2. Versterking van de grensoverschrijdende samenwerking en aanpak van grensbelemmeringen
3. Kennis, innovatie en leren in deze regio's

Het programmateam coördineert daarnaast dat regio's samen met BZk en de departementen komen tot de totstandkoming van Regioplannen en Uitvoeringsagenda's en over de maatregelen die hier vanuit de regio en het rijk voor ingezet kunnen worden.

2.2.1 *Uitgangspunten samenwerking regio en Rijk*

Samenwerken aan regionale ontwikkeling vraagt om een adaptief en lerend programma waarin we doorlopend onderzoeken waar we invloed op kunnen uitoefenen, hoe maatregelen uitwerken en waarop bijsturing nodig is. Het afgelopen halfjaar zijn in de betreffende regio's dialoogsessies en bestuurlijke reflectiegesprekken georganiseerd, waarin uitgangspunten voor verdere samenwerking tussen het Rijk en de regio zijn geformuleerd die meer passend en werkbaar zijn en centraal staan binnen het NPVR. Hiermee moet worden bijgedragen aan het opzoeken van de onderlinge verbanden tussen opgaven, een gelijkwaardige dialoog en de opbouw van een betekenisvolle samenwerking.

We werken in de specifieke regio's samen op basis van de volgende uitgangspunten⁶:

1. Een langjarige toekomstagenda vraagt om een lerende/adaptieve agenda die niet in beton is gegoten maar waarin structureel wordt gereflecteerd en geëvalueerd wat werkt. Op basis hiervan sturen we gezamenlijk bij.
2. Omarm vertrouwen en verbinding als een doel op zich, en laat het niet afhangen van concrete projecten. Bundel middelen waar mogelijk op regionaal niveau en opgavegericht (in tegenstelling tot sectoraal), en zorg ervoor dat de agenda gebruikt kan worden als propositie om in aanmerking te komen voor middelen uit subsidies, regelingen, et cetera.
3. Ga bij beleidskeuzes en investeringen niet alleen uit van financieel rendement en volume, maar heb aandacht voor regionale verschillen, maatschappelijke impact en brede welvaart. Ga op zoek naar een andere wijze van verantwoording en onderbouwing.

⁵ Hierin wordt staand beleid dat nu in het programma Regio's aan de Grens centraal staat voortgezet, verder doorontwikkeld en versterkt.

⁶ Deze uitgangspunten zijn opgesteld op basis van regiodialogen, waarin op ambtelijk en bestuurlijk niveau gesproken is over regionale opgaven en de manier waarop rijk en de regio hier op een passende manier op kunnen samenwerken.

4. Als Rijk en medeoverheden kijken we met een open blik naar de aanwezige opgaven en passende oplossingen, ook als deze op dit moment nog niet binnen de opgestelde kaders passen.
5. De departementen erkennen de specifieke context van deze regio's en zetten zich in om te komen tot de meest passende oplossing. Waar nodig kan worden gekeken naar het maken van afwijkmogelijkheden en een uitzonderingspositie voor deze regio's vanuit het Rijk daar waar dat grote impact heeft voor de verbetering van de leefbaarheid in deze regio's en het effectief oppakken van de opgaven ofwel verzilveren van de kansen.
6. Expliciete aandacht voor het belang van samenwerking met de buurlanden ter versterking van het oplossen van grensbelemmeringen en verzilveren van kansen.

2.2.2 *Voorbereiding en uitvoering regionale langjarige agenda's in ERT-regio's*

Voor het verkleinen van regionale achterstanden, het verzilveren van kansen en het daarmee verbeteren van de kwaliteit van leven, wonen en werken in deze regio's wordt uitgegaan van de regionale context en staan regio's zelf aan het roer. Hier wordt door regio's al hard aan gewerkt, maar de Rijksoverheid (naast gemeenten, provincies, maatschappelijke partners en marktpartijen) heeft hier ook een verantwoordelijkheid in omdat niet alles op regionale schaal te veranderen of op te lossen is. Met het NPVR creëren we focus in deze inzet, bepalen regio's welke opgaven extra aandacht vragen en wordt in dialoog tussen Rijk en regio bezien hoe hierop passend kan worden ingezet. Gezamenlijk hebben Rijk en regio een route per regio uitgestippeld om te komen tot de langjarige agenda's.

2.2.2.1 *Komen tot de langjarige agenda's*

Een langjarige agenda is de basis om waar mogelijk de inzet op regionaal niveau opgavegericht te bundelen. De regio krijgt veel ruimte om de langjarige agenda's en uitvoering vorm te geven met het rijk, op basis van de drie overkoepelende doelstellingen. Daarbij worden er afspraken gemaakt over de elementen die tenminste terug moeten komen in de langjarige agenda's. Regio's hebben zelf een leidende rol bij het opstellen van de langjarige agenda's.

Deze agenda bestaat uit twee onderdelen, namelijk:

- Het Regioplan: hierin beschrijven regio's de eigen probleemanalyse en opgaven voor de komende 15-20 jaar, de te behalen doelstellingen, de al bestaande regionale inzet hierop en beschrijving van wat daarin nog mist ofwel iets anders vraagt vanuit de overkoepelende doelstellingen van het NPVR, een uitwerking van de regionale governance en wensen voor de betrokkenheid en inzet van het Rijk hierbij. Dit plan wordt opgesteld bij de start van het programma en is de basis voor de uitvoeringsagenda en wordt door regio en rijk gezamenlijk gedragen.
- De Uitvoeringsagenda: hierin beschrijven regio's in samenwerking met het Rijk de aanpak, waarin activiteiten gekoppeld worden aan resultaten en doelen gericht op het realiseren van bovengenoemd regioplan; de wijze waarop voortgang gemeten en gemonitord wordt; en de organisatie van het programma, inclusief eventuele financiering vanuit de regio en het Rijk. Deze agenda wordt eens per vier jaar bijgesteld.

Vaststelling van het regioplan en vervolgens de uitvoeringsagenda gebeurt in overleg tussen Rijk en regio.

Tabel 1. Toelichting op Regioplan en Uitvoeringsagenda

Het Regioplan	De Uitvoeringsagenda
---------------	----------------------

<p>Het regioplan dient als basis voor de uitwerking van de gebiedsgerichte inzet per 4 jaar in de komende twintig jaar.</p> <p>1. Introductie. Inleiding en achtergrond.</p> <p>2. Probleemanalyse huidige situatie en opgaven. Analyse van regionale uitgangssituatie en belangrijkste opgaven (bv. Regionale Monitor BW).</p> <p>3. Huidige inzet en handelingsperspectief. Regionaal beeld van huidige inzet en wat hierin mist. Met mogelijkheden voor regionale inzet met activiteiten en interventies, relaterend aan de probleemanalyse.</p> <p>4. Organisatie. Beschrijving van organisatie en sturing per regio (bv. apart, of aansluitend bij staande samenwerking), betrokkenheid doelgroepen en partijen, planning op hoofdlijnen. Inclusief behoeften voor betrokkenheid en inzet van het Rijk.</p>	<p>De uitvoeringsagenda concretiseert de inzet qua activiteiten en interventies in de regio, voor de komende vier jaar.</p> <p>1. Introductie. Inleiding en achtergrond.</p> <p>2. Aanpak met beschrijving: activiteiten, verbinding aan verwacht effect op doelen, integraliteit in opgave, welke inzetten/bijdrages worden verwacht van alle betrokken partijen, concrete resultaten, hoe inwoners worden betrokken.</p> <p>3. Monitoring. Over hoe de aanpak wordt gemonitord en getoetst.</p> <p>4. Organisatie. Met beschrijving: organisatie en afstemming rondom realisatie (mensen en middelen), vormgeving regionale samenwerking. En hoe zowel de procesmiddelen als de middelen voor de uitvoering van de agenda's worden besteed.</p>
--	---

Het uitgangspunt bij de langjarige agenda's is om zoveel mogelijk samenhang te creëren tussen en aan te sluiten bij trajecten die al lopen en bestaande structuren. In een deel van de regio's bestaan al samenwerkingsagenda's of regio-rijk agenda's die kunnen worden benut (bijvoorbeeld NOVEX, IZA, NPLV, Regio Deals).

Het regioplan bestaat uit een integraal toekomstbeeld van de regio aan de hand van de drie hoofddoelstellingen van het NPVR. In het regioplan wordt expliciet beschreven hoe en op welke onderdelen er al met lopende programma's wordt ingezet en waar extra inzet en samenwerking nodig is vanuit het rijk en de regio om het gewenste toekomstbeeld te bereiken. Op basis van dit regioplan werken het rijk en de regio gezamenlijk verder aan een uitvoeringsagenda. Hierbij worden concrete afspraken gemaakt over de inzet vanuit specifieke departementen. Departementen zijn daarbij zelf verantwoordelijk voor acties op het eigen beleidsterrein en houden daarbij zelf grip op proces en inhoud. Daarbij onderzoeken departementen bijvoorbeeld de mogelijkheden voor het beschikbaar stellen van (gebundelde) financiële middelen ten behoeve van de uitvoeringsagenda's en specifiek gerichte beleidsinzet – in samenwerking met elkaar, bijvoorbeeld onder coördinatie van de betrokken Rijksvertegenwoordiger.

De uitvoering op lokaal en regionaal niveau vindt plaats in publiek-private allianties met een aanpak die zich kenmerkt door samenwerking met stakeholders in de regio, voor en met bewoners. Hoe deze regio-alliantie eruitziet, verschilt per regio, omdat de regio's zelf verantwoordelijk zijn voor de inrichting ervan. Als het mogelijk is, wordt aangesloten bij bestaande structuren om bestuurlijke drukte te voorkomen. Vanuit het Rijk worden procesmiddelen voorzien voor de organisatie en totstandkoming van de langjarige agenda's.

Voor een optimale verbinding tussen Rijk en regio wordt gewerkt met een regioadviseur en een rijksvertegenwoordiger als eerste aanspreekpunten van de regio. De samenwerking tussen de regioadviseur⁷ en de ambtelijk trekker van de regio kan gezien worden als een tandem, net zoals de samenwerking tussen de Rijksvertegenwoordiger op DG-niveau⁸ en de

⁷ Primair bemenst vanuit mijn departement.

⁸ DG van één van de departementen die betrokken is bij de voornaamste opgaven van de regio

bestuurlijk trekker vanuit de regio. Een voorstel voor de governancestructuur is nader uitgewerkt onder 'Uitvoering van de langjarige agenda's'.

Per regio wordt tot en met december 2024 een plan uitgewerkt om te komen tot langjarige agenda's. Hierin staat centraal wat het inhoudelijke vertrekpunt is (dit kunnen bestaande regiovisies/agenda's zijn of een nieuwe/te wijzigen regioplan), een stappenplan voor de komende maanden en de governancestructuur waarin wordt gewerkt (nieuw of al bestaande structuur afhankelijk van al lopende trajecten en samenwerkingsverbanden).

Voor 2025 geldt dat Regio's, in samenwerking met het Rijk, in principe tot Q2 (mei) aan het Regioplan werken, waarbij het mogelijk is om hier vanaf te wijken als dit beter aansluit bij de regionale praktijk en lopende trajecten die hier aan raken. Hierbij is vooral de regioadviseur vanuit het Rijk betrokken maar kunnen ook op inhoudelijke thema's, wanneer wenselijk, experts van andere departementen worden betrokken. Regio's werken na vaststelling van het regioplan samen met het Rijk tot en met eind Q4 (december) aan de Uitvoeringsagenda. Ook hier geldt de mogelijkheid tot afwijken wanneer dit nodig is. Afwijken van het tijdspad wordt in overleg tussen Rijk en regio besproken en besloten. Naast nauwe betrokkenheid van de regioadviseur hebben in deze fase ook specialisten van departementen een belangrijke rol bij de uitwerking van deze Uitvoeringsagenda. De langjarige agenda wordt tussen Rijk en regio gesloten waarin als partners met elkaar wordt samengewerkt. De uitvoering van de agenda ligt bij de regio waarbij nauwe betrokkenheid van het Rijk wordt geborgd.

2.2.2.2

Uitvoering van de langjarige agenda's

Op regionaal niveau is gecoördineerde regie en actie een belangrijke voorwaarde voor de totstandkoming van de langjarige agenda's en daarmee een effectieve aanpak van de opgaven en het verzilveren van kansen. Regionale allianties dragen er zorg voor dat knelpunten in de uitvoering, veroorzaakt door landelijke wet- en regelgeving, terecht komen bij het Rijk. Hoe deze regio-alliantie eruitziet, verschilt per regio, omdat de regio's zelf verantwoordelijk zijn voor de inrichting ervan.

Elke regio-alliantie vraagt op enige wijze (ambtelijke) ondersteuning vanuit de regio, voor de planvorming en uitvoering. Met afvaardiging van de betrokken gemeenten en provincies, vertegenwoordiging van het Rijk en wanneer wenselijk het waterschap. Het Rijk stelt ondersteuningsbudget beschikbaar voor de ondersteuning, totstandkoming en capaciteit die nodig is om tot de langjarige agenda's te komen en tot uitvoering te brengen. Hoe de programmaorganisatie per regio eruitziet, is aan de regio's zelf en wordt door regio's uitgewerkt in het regioplan (voor mei 2025).

Per regio zijn de uitgangspunten voor de organisatie als volgt:

- Bestuurlijk trekker van de regio: overkoepelende coördinatie van het regionaal ondersteuningsteam, ondersteund door een overleg van andere bestuurders (vorm kan per regio verschillen).
- Rijksvertegenwoordiger/ bestuurlijke trekker van het rijk: eerste contactpersoon voor de bestuurlijk trekken van de regio met de taak om de integraliteit, betrokkenheid en voortgang vanuit Rijkszijde te borgen en aan te jagen.
- Regiocontact (uit de regio): programmamanager van ERT uit de regio, fungeert als motor van het traject.
- Regioadviseur (van het Rijk): beschikbaar voor ondersteuning. Hoe deze ondersteuning eruitziet, wordt in partnerschap tussen regio en Rijk vormgegeven.
- Waar dat wenselijk is, betreft de regioadviseur ook inhoudelijke collega's van andere departementen bij de planvorming en uitvoering in de regio-allianties.

De regioadviseur en de Rijksvertegenwoordiger hebben de rol om de betrokkenheid van andere departementen aan te jagen, de samenwerking tussen Rijk en regio te versterken en de voortgang te bewaken waar en wanneer nodig. Een DGO en een bestuurlijk Rijk-regio overleg fungeert als overkoepelende stuurgroep.

Op basis van deze langjarige agenda's werken regio's in cycli van vier jaar aan de urgente regionale opgaven, in samenwerking met het Rijk. Voorbereiding, implementatie en uitvoering vormen binnen de regioallianties een doorlopend proces. Eens in de vier jaar stellen regio's een nieuwe Uitvoeringsagenda op, waarmee de inzet geëvalueerd en waar nodig bijgesteld wordt. In de evaluatie wordt ook aandacht besteed aan de geleerde lessen.

2.2.3 *Versterking grensoverschrijdende samenwerking en aanpak van grensbelemmeringen*

De regio's die centraal staan in het gebiedsgerichte programma ERT liggen aan de randen van het land en voor het overgrote deel grenzen deze regio's aan een buurland. Elkaar kennen en weten wat er speelt is van essentieel belang om tot een goede aanpak van opgaven te komen en daarmee voor de verbetering van de kwaliteit van leven, wonen en werken voor inwoners in regio's aan de randen van Nederland. Grensoverschrijdende samenwerking is, specifiek voor de regio's die te maken hebben met een grensligging, essentieel voor de leefbaarheid en kansengelijkheid voor inwoners. De juiste *multilevel* (grensoverschrijdende) governance maakt het mogelijk dat gezamenlijk inhoudelijke agenda's of prioriteiten worden vastgesteld en concrete projecten of knelpunten worden aangepakt die direct aansluiten bij wat er in deze regio's en voor inwoners in deze regio's toe doet.

Met het NPVR versterken we de bestuurlijke samenwerking tussen het Rijk, de gemeenten en provincies aan de grens, met specifieke aandacht voor de regio's die centraal staan in het programma, en de relevante overheden in de buurlanden. Het ministerie van BZK speelt bij de grensoverschrijdende samenwerking een coördinerende rol richting de andere ministeries. Hiervoor sluiten we aan bij de bestaande samenwerkingsstructuren, die zich richten op een sterke verbinding tussen het Rijk en de overheden in de grensregio's en de partners in de buurlanden Vlaanderen, Wallonië, Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen. Zo is er de Grenslandagenda Noordrijn-Westfalen en de Samenwerkingsagenda met Nedersaksen aan de Duitse zijde. Tussen Nederland en Vlaanderen wordt samengewerkt binnen de grensgovernance Vlaanderen-Nederland en is het ministerie van BZK met de Vlaamse overheid, regionale overheden en kennisinstellingen projectpartner van het Schakelpunt, een (Europees) project gericht op de verbetering van de aanpak van grensbelemmeringen in dit gebied. Binnen de doorontwikkeling van samenwerkingsagenda's staat het concreet aanpakken van grensbelemmeringen en kansen die opkomen vanuit deze regio's centraal. Daarin wordt gewerkt vanuit de brede signalen die opkomen vanuit inwoners, ondernemers en gemeenten, provincies en de specifieke punten uit de langjarige agenda's in samenspraak met de buurlanden. De activiteiten uit Regio's aan de grens worden zoals aangekondigd in de Kamerbrief over ERT uit maart '24 voortgezet binnen het Gebiedsgerichte programma Elke regio telt.⁹

⁹ Kamerbrief maart 2024: Met het lopende programma Regio's aan de Grens zet het kabinet in op sterke regio's aan de grens via gebiedsgerichte aanpakken, passend rijksbeleid, het wegnemen van grensbelemmeringen, het verzilveren van kansen in samenwerking met onze buurlanden en het versterken van de interdepartementale en interbestuurlijke samenwerking. De inzet van dit programma wordt gewaardeerd maar doet niet voldoende recht aan de structurele stapeling van opgaven die de draagkracht van deze regio's overstijgt. Dit vraagt om een langjarige en structurele programmatische aanpak die dit faciliteert en waarin de huidige inzet op deze regio's opgaat.

Het Programmameteam van het gebiedsgerichte programma verzamelt structureel de inzichten die worden opgedaan over grensbelemmeringen, neemt deze mee in de afgesproken governance met de buurlanden en de departementen. Door middel van een jaarlijkse monitoring op grenseffecten bij nieuw- en of gewijzigd beleid worden inzichten in kaart gebracht en teruggekoppeld aan departementen ten behoeve van concrete beleidsontwikkeling.

2.2.4 *Kennis, innovatie en leren in deze regio's*

Tot slot is de inzet op kennis, innovatie en onderling leren een belangrijke pijler binnen het NPVR. Om als regio's regionale en nationale opgaven effectief aan te pakken en uit te voeren, is het noodzakelijk de juiste kennis en instrumenten in handen te hebben. Daarom wordt actief werk gemaakt van het verspreiden van informatie en kennis aansluitend op actuele vraagstukken. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de aanpak van energiearmoede, gezondheidsachterstanden en de herstructureringsopgave in deze regio's (ook gebruikmakend van bestaande instrumenten, bijvoorbeeld regiobeeld.nl van VWS/het RIVM). Er wordt ingezet op een gedeelde kennisbasis, kennisontwikkeling en -deling tussen regio's onderling en tussen regio en rijk. Er wordt waar mogelijk aangesloten bij bestaande platformen zoals het Nationaal netwerk brede welvaart, en kennisbronnen zoals Zicht op wijken, Wijkwijzer, Leefbarometer en de Regionale monitor brede welvaart.

Het programma Regio's aan de grens heeft tot op heden ingezet op kennisontwikkeling en -deling in en voor de grensregio's door middel van een kennistraject en het beschikbaar stellen van grensstatistieken in samenwerking met het CBS. Dit wordt voortgezet in de doorontwikkeling en uitgebreid. Zo wordt ingezet op het structureel verzamelen, beschikbaar stellen en inbedden van grensoverschrijdende data om ook de kansen aan de andere kant van de grens in kaart te brengen.

Om vanuit een gedeelde kennisbasis samen met de regio te werken aan opgaven, zullen activiteiten rondom kennis, innovatie en onderling leren zich door blijven ontwikkelen. Hierbij wordt ingezet op kennisontwikkeling en -deling tussen de regio's binnen het NPVR en tussen Rijk en regio's. Er wordt een platform geboden om uitwisseling te faciliteren en inzicht in regionale ontwikkeling en verschillen te verdiepen.

De opbrengsten vormen belangrijke input voor de bredere beweging die door het rijk is ingezet om te komen tot beleid dat beter rekening houdt met regionale verschillen en brede welvaart. 'Het netwerk is voor alle regio's in Nederland: we delen onze inzichten rond gebiedsgericht werken aan vitale regio's.

3 Doorontwikkelen beleids- en investeringslogica

3.1 Afbakening en inhoudelijke doelen

3.1.1 *Wat bedoelen we met het doorontwikkelen van beleids- en investeringslogica*

Om ervoor te zorgen dat het beleid werkt in alle regio's van het land, werken we aan de doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica, waarbij beter rekening wordt gehouden met de verschillen tussen regio's. Rijksbeleid moet werken voor alle regio's in Nederland, zowel voor dicht- als dunbevolkte gebieden en van de kust tot aan de grens. Het Regeerprogramma benoemde al dat het rijk daar kritisch naar de eigen werkwijze kijkt, om zo bij beleidskeuzes beter rekening te houden met regionale verschillen en om beleid dat niet goed aansluit aan te passen. Om zo regionale ontwikkeling duurzaam te stimuleren, met beleid dat beter werkt voor regio's en daarmee voor inwoners. In de praktijk betekent dit dat departementen in samenspraak met regio's onderzoeken wat er speelt, problemen serieus nemen en oplossingsrichtingen samen met deze regio's bewust afwegen. Dit gaat niet alleen over de verdeling van geld, maar om een bredere beweging die departementen zelf en samen moeten maken bij het nadenken over en ontwikkelen van beleid.

Het is voor de departementen daarbij ook een gezamenlijke opgave om signalen uit de praktijk van medeoverheden of vanuit het leven van inwoners mee te nemen bij het maken en wijzigen van beleid. Departementen werken zo ook aan (het tegengaan van) hardheden in beleid die ervoor zorgen dat inwoners in de knel komen en er onrechtvaardige verschillen tussen regio's ontstaan of in stand blijven.

Met beleids- en investeringslogica bedoelen we de set aan uitgangspunten waarlangs we in Nederland landelijk beleid maken en besluiten hoe en waar we onze publieke middelen inzetten. Het betreft de onderliggende rationale, uitgangspunten, en prioriteiten die bepalend zijn voor hoe middelen (gaat over meer dan alleen geld) worden toegewezen en welke beleidsinterventies worden gekozen. Het gaat dan onder andere over hoe afwegingen gemaakt worden tussen korte- en langetermijndoelen, politieke en maatschappelijke druk, en de verdeling van verantwoordelijkheden tussen Rijk, medeoverheden en andere partijen. Dat maakt dus ook dat het niet alleen gaat over (verschillende) logica's binnen departementen, maar ook die van medeoverheden en marktpartijen.

Regio's verwachten veel van de doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica om zodoende tot een structurele beweging te komen waar zij concreet de effecten van gaan merken en niet meer afhankelijk zijn van incidentele en/of gefragmenteerde inzet. Departementen werken hier ook hard aan, maar merken ook dat deze doorontwikkeling complex is en tijd vraagt – en op onderdelen nog verder onderzoek naar de juiste stappen. Vanwege veel en verschillende interdepartementale logica's, de constatering dat elke opgave ook samenwerking met anderen vraagt en beperkt maakbaar is en het feit dat er geen specifieke financiering is vrijgemaakt voor inhoudelijke ERT-inzet door het kabinet.

Maar het glas is halfvol. Het belang van de beweging *Elke regio telt* en de politieke ambities hierop zijn duidelijk. Er zijn en worden concrete aanpassingen van de beleids- en investeringslogica in gang gezet die tot fundamentele verandering leiden (waarover verderop meer). Daarnaast wordt ingezet op een proces om samen deze beweging te voeden en op gang te houden met onderlinge uitwisseling over de huidige en toekomstige stappen en aanpassingen. Zowel vanuit het NPVR als door in te zetten op samenhang in departementaal beleid rondom concrete casuïstiek.

3.1.2 Doelen en resultaten van deze inzet

De doorontwikkeling van beleids- en investeringslogica vraagt om balans tussen en inzet op concrete beleidswijzigingen enerzijds en beweging houden op de Rijksbrede doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica wat meer tijd vraagt om beter rekening te houden met de verschillen tussen regio's anderzijds. Met focus op de in het regeerprogramma benoemde thema's: *gezondheid en zorg, het onderwijs, de economie, wonen en bereikbaarheid*.¹⁰ Deze volgen onder andere uit de regiodialogen en het onderzoek dat uitgevoerd is in het kader van *Elke Regio Telt*.

Het doel is om gezamenlijk als departementen in overleg met medeoverheden: 1) concrete beleidsmaatregelen die tot zichtbare resultaten leiden in kaart te brengen en te implementeren; en 2) in een continue en cyclisch proces te (blijven) werken aan de doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica bij het rijk, door het rijk, in verbinding met regio's.

Deze beleidsontwikkeling is natuurlijk nooit "af" en vraagt voortdurende monitoring, evaluatie, bijstelling en implementatie. Kleine betekenisvolle stappen zetten, is belangrijk om uiteindelijk de grote transitie te volbrengen. Hier zijn veel partijen met verschillende perspectieven (beleid, uitvoering, verantwoording, etc.) bij betrokken. Departementen zijn daarbij verantwoordelijk voor hun eigen beleidsontwikkeling (doel 1). BZK zorgt voor verbinding hierbij en coördineert het continue en cyclische proces om te blijven werken aan de brede doorontwikkeling (doel 2).

Daarmee is het resultaat van deze doorontwikkeling niet makkelijk te vatten in één product. Het gaat zowel om een (periodieke bijstelling van een) samenhangende set beleidsvoorstellen die ambtelijk en/of politiek ter besluitvorming kan worden voorgelegd' als om een samenhangend en cyclisch proces waarbij ontwikkeling van beleid meer gezamenlijk (zowel tussen departementen als tussen departementen en medeoverheden) tot stand moet komen en stapsgewijs tot de gewenste doorontwikkeling leidt. Daar zit ook de toegevoegde waarde van *Elke Regio Telt!*.

3.2 Activiteiten

3.2.1 In gang gezette concrete beleidsmaatregelen die tot zichtbare resultaten leiden (doel 1)

Departementen werken aan een fundamentele beweging met de aanpassing van eigen beleid en investeringen voor belangrijke regionale opgaven en om aan te sluiten bij regionale context en verschillen. Deze beweging heeft als doel om betekenisvol en blijvend effect te sorteren op regio's, specifiek op vitaliteit van de regionale economie, de bereikbaarheid en beschikbaarheid van publieke voorzieningen en op sociaaleconomische ontwikkeling en leefbaarheid. Bij beleidsontwikkeling houden departementen rekening met regionale verschillen, bijvoorbeeld door ruimte te bieden voor aanpassing op regionaal niveau, afhankelijk van de lokale context.

Onderstaand overzicht geeft de concrete beleidsontwikkeling en maatregelen weer die hiervoor uitgewerkt zijn en worden.

¹⁰ In het regeerprogramma gaat het verder meer specifiek om: Wonen en volkshuisvesting / infrastructuur / openbaar vervoer (H3), toegankelijke publieke voorzieningen; zorg en onderwijs (H6) en Goed bestuur en toegankelijke rechtstaat (H7).

Tabel 2. Voorbeelden beleidsontwikkeling en maatregelen korte en middellange termijn

	Beleidsontwikkeling en maatregelen
Vitale regionale economie	PM: volgt (afstemming hierover, incl. def. teksten voor beschrijving hiervan vindt nu plaats in het kader van de Kamerbrief)
Toegankelijke publieke voorzieningen	PM: volgt (afstemming hierover, incl. def. teksten voor beschrijving hiervan vindt nu plaats in het kader van de Kamerbrief)
Leefbaarheid	PM: volgt (afstemming hierover, incl. def. teksten voor beschrijving hiervan vindt nu plaats in het kader van de Kamerbrief)

Met dit overzicht laten we zien welke beleidsvoorstellen we doorvoeren. Door dit jaarlijks in de vorm van een **voortgangsrapportage met concrete beleidsontwikkeling en maatregelen** aan de Tweede Kamer te rapporteren geven we inzicht in de aanpassing van beleids- en investeringslogica van het rijk, voor regio en rijk.

3.2.2 *Continue en cyclisch proces voor doorontwikkeling beleids- en investeringslogica (doel 2)*

Verandering vindt niet van vandaag op morgen plaats en vraagt een cyclisch proces met periodieke terugkoppeling. Het is een doorlopende zoektocht naar wanneer regionale verschillen goed of niet goed zijn, wanneer het rijk hier wel of geen invloed op kan uitoefenen en wanneer het gerechtvaardigd is om in algemeen beleid ongelijke gevallen ongelijk te behandelen.

Zowel de regio's binnen het NPVR en andere gebiedsgerichte aanpakken, als in bredere zin medeoverheden, doen beroep op het rijk om meer samenhang in beleid aan te brengen. Het kabinet onderschrijft het belang hiervan en BZK stimuleert hierop de inzet: goede interbestuurlijke samenwerking en bestuurlijke slagkracht van medeoverheden zijn fundamentele van onze democratische rechtstaat. Hieraan werkt BZK onder meer met de versterking/aanpassing interbestuurlijke financiële verhoudingen, versteviging van instituties in regio's middels de Actieagenda sterk bestuur¹¹ en bijvoorbeeld: schrappen SPUK's, uitwerking beleidskader decentraal bestuur.

Departementen zoeken de samenwerking op om beleid op elkaar af te stemmen en verdiepen zich samen met de partners uit de regio's. Een gezamenlijk beeld bij de feiten helpt daarbij vanzelfsprekend en zorgt er ook voor dat andere delen van Nederland hiervan kunnen meeprofiteren. Dat betekent dat departementen en regio's beelden bij elkaar leggen en gezamenlijk kijken hoe stappen voorwaarts kunnen worden gezet.

Er zijn verschillende instrumenten die – naast samenwerking met en betrokkenheid bij partijen in de regio's – daarbij behulpzaam zijn zoals het Beleidskompas en de daaraan gekoppelde Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) en de grenseffectentoets. Daarnaast werken we aan het organiseren van de feedbackloop vanuit gebiedsgerichte aanpakken van het Rijk naar vakdepartementen die werken aan generieke beleidsontwikkeling.

¹¹ De actieagenda zet in op: 1) het investeren in de onderlinge samenwerking tussen het Rijk en medeoverheden, 2) een passende verdeling van taken en bevoegdheden tussen overheden, 3) een goede balans tussen bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheden op taken die bij decentrale overheden zijn belegd, 4) een versterking van de positie van decentrale volksvertegenwoordigingen en besturen.

De uitkomsten van de activiteiten die we in deze paragraaf beschrijven worden door BZK jaarlijks gerapporteerd, bijvoorbeeld door deze te beschrijven in de reactie op de monitor regionale brede welvaart en in de Staat van het bestuur.

Onderstaand overzicht geeft de concrete beleidsontwikkeling en maatregelen weer die hiervoor uitgewerkt zijn en worden, om te werken aan:

- a. Een gedegen (feitelijke) kennisbasis – om de effectiviteit van rijksbeleid en - investeringen voor regionale ontwikkeling te vergroten is het ontwikkelen. Als hulpmiddel voor beleidsmakers op nationaal en regionaal niveau. Eventueel gekoppeld aan een traject met planbureau(s) rondom brede welvaart.
- b. Uitwisseling van ervaringen en inzichten – Écht samen beleidsontwikkeling voeren en vanuit elkaars perspectief naar opgaven en oplossingen kijken is een noodzakelijke stap voor beleidsontwikkeling die echt rekening houdt met regionale context. Daarom werken we met feedbackloops tussen departementale en regionale/lokale overheden middels gestructureerde overlegstructuren.
- c. Organiseren van reflectie en dialoog – Daarnaast is er periodieke reflectie en dialoog nodig op de voortgang en bredere beweging die we met elkaar maken.

BZK coördineert deze inzet, ter ondersteuning van de beleidsontwikkeling van departementen en regio's.

	Beleidsontwikkeling en maatregelen
a. Een gedegen (feitelijke) kennisbasis	<ul style="list-style-type: none"> - BZK coördineert ontwikkeling hulpmiddelen t.b.v. inzicht in regionale ontwikkeling. De Regionale Monitor Brede Welvaart gebruiken we om inzichten over regionale ontwikkeling uit op te doen – het kabinet reageert hier jaarlijks op. Daarnaast bouwen we de Voorzieningentool – ontwikkeld voor de regiodialogen - verder uit om meer gegevens over en voor de regio te ontsluiten. En we maken gebruik van wat er is, zoals regiobeeld.nl van RIVM/VWS. - Departementen voeren (externe) onderzoeken uit. Met onderzoek naar regionale ontwikkeling van brede welvaart en beleidsknelpunten voeren we beleidsmakers met informatie om beleid- en investeringslogica hier beter op aan te sluiten (departementen zetten dit waar nodig zelf uit). Daarnaast werken we met verdiepende analyses en onderzoeken vanuit betrokken A-directies aan deze kennisbasis.¹²
b. Uitwisseling: verbinden van elkaars werkpraktijk (rijk/regio)	<ul style="list-style-type: none"> - Departementen richten beleidsprocessen zodanig in dat regionale verschillen permanent onderdeel zijn (/worden) van de beleidsontwikkeling. Het Beleidskompas met als onderdeel de Grenseffectentoets en de Uitvoeringstoets Decentrale Overheden (UDO) bieden beleidsmakers ondersteuning bij het omgaan met regionale verschillen, met richtlijnen en stappenplannen. - Departementen werken vaak al met en komen vaak al in regio's. Bijvoorbeeld met eigen regio-structuren (zoals de regiocoördinatoren van EZK en VWS). Op langere termijn is het essentieel dat ministeries nauwer samenwerken met medeoverheden bij het ontwikkelen van beleid – bijvoorbeeld met systematische feedbackmechanismen en rondom toekomstige regionale agenda's/kansenagenda's. Ook zijn er initiatieven als het vergaderen in verschillende provinciehuizen door de minister van

¹² Zo werkt bijvoorbeeld het ministerie van EZ aan een analyse van de kansen en knelpunten voor economische ontwikkeling in twee casusregio's, en onderzoekt het de invloed van de overheid op acht factoren van economische groei waarop beleid kan worden gemaakt.

	<p>SZW of uitwisseling van medewerkers van rijk en regio's met tijdelijke stages.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interbestuurlijke werkgroepen van gebiedsgerichte aanpakken (waaronder met Regioallianties voor NPVR, binnen de regioaanpak rondom het IZA van VWS, rondom grote programma's als Nij Begun, NPLV, Regio Deals, Agenda Stad, City en Town Deals) signaleren concrete casuïstiek waar het misloopt en verbinden hier Rijksspecialisten aan. - BZK werkt aanvullend aan verbinding en inspiratie, om inzichten uit regio's en van het rijk bij elkaar te brengen. Daarvoor organiseert BZK 1) het samenbrengen en delen van inzichten en rode draden uit gebiedsgerichte aanpakken (met een werkgroep met afgevaardigden van deze aanpakken om lessen uit te wisselen en bilaterale afstemming); 2) doorlopend contact met IPO/VNG/gemeentelijke en provinciale netwerken over inzichten en voortgang; en 3) het organiseren van gewenste ontmoeting. Met werkbezoeken en bijeenkomsten in het kader van ERT.
c. Het met elkaar organiseren van reflectie en dialoog	<ul style="list-style-type: none"> - Periodieke update van de Tweede Kamer over de voortgang. En reflectie hierop voor eventueel bijsturen van beweging. - Aanvullende samenwerking voor deze reflectie: <ul style="list-style-type: none"> - Nationaal netwerk brede welvaart - In 2021 is het Nationaal Netwerk Brede Welvaart opgericht door vijf regionale planbureaus. Sinds de zomer van 2022 zijn ook vier ministeries aangehaakt: LNV, BZK, IenW en EZK. - Overhedenoverleg - Hierin wordt jaarlijks gesproken over de voortgang die rondom Elke Regio Telt wordt gemaakt en worden aandachtspunten hiertoe besproken. - Periodiek tijdens het bewindspersonenoverleg en in andere ambtelijke gremia (DGO, DO en interdepartementale werkgroep) reflecteren op de beleids- en investeringslogica. Centraal in dit gesprek staat de vraag of de (voorgenomen) beleidsvoorstellen structureel bijdragen aan een betere aansluiting van het beleid op regionale behoeften en wat mogelijk nog meer nodig is.

4 Sturing en financiën

Het opzetten van een gebiedsgericht programma (NPVR) en komen tot betekenisvolle inzet op doorontwikkeling van beleids- en investeringslogica blijkt geen eenvoudige opgave. Het is weerbarstige materie die moeilijk 'vast te pakken' is en waarover veel verschillende beelden bestaan. Tussen en binnen regio's en departementen.

Dit Actieplan scherpt aan hoe we een volgende fase ingaan. Met enerzijds het NPVR, waarbij komend jaar gewerkt wordt aan de langjarige agenda's in nauwe samenwerking tussen Regio's en het Rijk. En anderzijds de blijvende inzet op rijksbrede doorontwikkeling van beleids- en investeringslogica voor alle regio's, met een leerproces waarin departementen samen leren wat er nodig is om de gewenste beweging naar de regio te maken, omdat we te maken hebben met een ingesleten cultuur en werkwijze die niet van de ene op de andere dag verandert. Met nadrukkelijke blijvende verbinding tussen deze sporen.

Dit vraagt om een (tijdelijke) governance die dit zoekproces faciliteert, buiten de bestaande lijnstructuur. Hoe lang deze governance nodig is, is momenteel moeilijk te zeggen, en dit zal periodiek moeten worden beoordeeld.

Binnen het Kabinet neemt de minister van BZK de coördinatie van de doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica en de verbinding met het NPVR op zich. De governance van het NPVR zelf staat beschreven in hoofdstuk 2, omdat deze een eigen structuur en werkwijze heeft. Hoewel BZK verantwoordelijk is voor de coördinatie, blijven de departementen verantwoordelijk voor hun eigen beleidsontwikkeling. Wat de departementen concreet doen en gaan doen, staat beschreven in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk beschrijven we de interdepartementale afstemming die nodig is om de doorontwikkeling van de beleids- en investeringslogica en de verbinding met het NPVR goed vorm te geven.

De interdepartementale afstemming kent een gelaagdheid met een bewindspersonenoverleg (BWO), DG-overleg (DGO), Directeurenoverleg (DO) en een interdepartementale werkgroep (IDO). De ministeries BZK, EZ, KGG, IenW, LVVN, OCW, VRO, VWS vormen zogezegd de kerngroep. De ministeries AZ, FIN, JenV en SZW zijn agendaleden. Welke rollen en verantwoordelijkheden de verschillende gremia hebben beschrijven we in dit hoofdstuk.

4.1 Rollen en verantwoordelijkheden interdepartementale afstemming

4.1.1 *Minister van BZK en Bewindspersonenoverleg (BWO)*

De minister van BZK coördineert en ziet erop toe dat de bestuurlijke ambities voor *Elke Regio Telt!* uit het regeerprogramma worden uitgevoerd. De andere ministers zijn en blijven vanzelfsprekend zelf verantwoordelijk voor hun eigen beleidsontwikkeling. In overleg met de collega's in het Kabinet zorgt de minister van BZK voor doorbraken als de interdepartementale afstemming of de samenwerking tussen Rijk en regio vastloopt.

Het BWO bespreekt de voortgang op *Elke Regio Telt!* en reflecteert breder op de vraag of 'de beweging naar de regio' voldoende wordt gemaakt. Het BWO komt minimaal één keer per jaar bijeen.

4.1.2 *DG-overleg (DGO) en Directeurenoverleg (DO)*

Het DGO stuurt op de realisatie van de doelen van *Elke Regio Telt!* en de verbinding tussen de doelen uit hoofdstuk 2 en 3. Het DGO komt minimaal twee keer per jaar bijeen en

bespreekt de inzichten uit het programma en de stand van zaken van de doorontwikkeling en het gebiedsgerichte programma. BZK zit het DGO voor.

Het DGO stuurt op de realisatie van de doelen en resultaten van *Elke Regio Telt!* en de verbinding tussen de doelen en resultaten uit hoofdstuk 2 en 3. Het DO komt minimaal vier keer per jaar bijeen en bespreekt daarbij de voortgang, net als bijvoorbeeld capaciteit en onderzoeksvoorstellen. BZK zit het DO voor.

4.1.3 *Interdepartementale werkgroep (IDO)*

De IDO stemt af over de doelen, resultaten en activiteiten onder de vlag van *Elke regio Telt!*. De werkgroep dient als plek om doorlopend af te stemmen over de bredere doorontwikkeling van beleids- en investeringslogica en dilemma's die daarbij opkomen – net als over de verbinding met het NPVR. BZK organiseert deze werkgroep en draagt zorg voor de voorbereiding. De ministeries BZK, EZ, KGG, IenW, LNV, OCW, VRO, VWS nemen elk met één persoon deel aan de werkgroep. De medewerker fungeert als verbinder binnen het eigen ministerie. Andere ministeries nemen deel als agendalid.

4.2 **Inzet van departementen**

Vanuit de verschillende departementen wordt op dit moment al capaciteit vrijgemaakt om deze beweging te coördineren – en om uitkomsten binnen beleidsontwikkeling een plek te geven. Deze medewerkers betrekken we bij de vervolginzet van *Elke regio telt!*. Wat betreft het NPVR is inzet vanuit departementen afhankelijk van de uitkomsten van de regioplannen en uitvoeringsagenda's vanuit regio's. Voor de doorontwikkeling van beleid- en investeringslogica gaat het om voornamelijk coördinatie (deelname aan het IDO en fungeren als eerste aanspreekpunt voor het departement) en de genoemde eigen beleidsontwikkeling.

4.3 **Financiën**

Het kabinet heeft middelen beschikbaar gesteld om te investeren in de structurele samenwerking tussen het Rijk en de regio's, onder de noemer *Elke Regio Telt!*.

Vanuit het rijk worden procesmiddelen voorzien voor de organisatie en totstandkoming van de langjarige agenda's. Vanaf 2025 betreft dit een bedrag van **PM** per jaar. Op dit moment zijn er geen extra middelen beschikbaar gesteld voor mogelijke financiële ondersteuning bij de uitvoering van de inhoudelijke opgaven in de langjarige agenda's. Dat betekent dat een eventuele ondersteuning vanuit het rijk wordt bepaald op basis van de specifieke opgaven in de uitvoeringsagenda's, waarbij dan wordt gekeken naar het anders inzetten van staand beleid, maatwerk en waar mogelijk inzet vanuit bestaande financiële stromen. Op de kortere termijn kan bezien worden wat de mogelijkheden zijn om de huidige middelen meer specifiek in te zetten voor deze regio's.

5 BIJLAGE 1: Gebiedsgericht programma

5.1 Regio's, opgaven en rijksvertegenwoordigers

Onderstaand beschrijven we per regio welke Rijksprogramma's al lopen, welke belangrijke opgaven op dit moment genoemd worden, en welk departement/ welke rijksvertegenwoordiger we voorstellen als bestuurlijk aanspreekpunt voor de regio.

	Regio	Lopende rijksprogramma's	Belangrijkste opgaven	Mogelijke departement en rijks-vertegenwoordiger
	Zuidoost-Friesland	Deltaplan van Het Noorden Lelylijn NOVEX Regio Deal Samenwerkingsagenda Nedersaksen	Landschap en druk op de ruimte Bereikbaarheid van voorzieningen Economie en arbeidsmarkt Energiearmoede	LVVN, vanwege de vele natura2000 gebieden in deze regio in combinatie met opgaven als: transitie van de landbouw, energietransitie windmolens, woningbouwopgave en natuurbehoud.
	Noord-Fryslân	Deltaplan van Het Noorden Lelylijn NOVEX Regio Deals Volkshuisvestingsfonds Samenwerkingsagenda Nedersaksen Nationaal Isolatieprogramma	Bereikbaarheid van voorzieningen Passend woningaanbod en verduurzaming Regionale economie en transitie landbouw	IenW, vanwege de bereikbaarheid van voorzieningen die erg onder druk staat, in combinatie met grote bovenregionale trajecten die in dit gebied lopen over de Lelylijn.
	Zuid- en Oost-Drenthe	Regio Deals Nedersaksenlijn Deltaplan van het Noorden Voorontwerp Nota Ruimte/ontwikkelperspectief IML-subsidie en regiovorming OCW IZA Drenthe Samenwerkingsagenda Nedersaksen	Intergenerationele armoede Gezondheidsachterstanden Bereikbaarheid van voorzieningen	SZW, vanwege een grote clustering van mensen die te maken hebben met intergenerationele armoede.
	Noord- en Oost-Groningen	Nij Begun NOVEX Zeehavens Toekomstagenda Groningen Regio Deals Samenwerkingsagenda Nedersaksen	Intergenerationele armoede Gezondheidsachterstanden Energiearmoede Verbetering bestaande woningvoorraad Bereikbaarheid van voorzieningen	VWS, vanwege de hoge gezondheidsachterstanden en de grote fysieke afstand tot zorg.
	De Achterhoek	Regio Deal Woningbouwimpuls Volkshuisvestingsfonds 2024 Spreiding rijksdiensten Cultuurregio: Vroegtijdig schoolverlaten	Toenemende krapte arbeidsmarkt Rem en groei van het MKB Stapeling maatschappelijke opgaven in landelijk gebied	OCW, vanwege de opgaven rondom krapte op de arbeidsmarkt en het aanbod van opleidingen in de regio en de huidige trajecten die al

		OpIJver (scholingsfonds) Talentbehoud regio IML-subsidie en regiovorming Onderwijsregiovorming Integraal Zorgakkoord en Gala Grenslan dagenda		lopen vanuit OCW in de Achterhoek.
	Twente	Regio Deal 2 ^e tranche en 4e tranche Grenslan dagenda Samenwerkingsagenda Nedersaksen Project Beethoven Woningbouwimpuls Startbouwimpuls Nationaal Isolatieprogramma Voorontwerp Nota Ruimte Integraal Zorgakkoord en GALA Vroegtijdig schoolverlaten IML-subsidie en regiovorming Bouwsteen Ruimtelijke Economie 2040 Regionale Stedelijke Investeringsagenda (RSIA) (in voorbereiding)	Groeien in inwoneraantal en het realiseren van een gewenste schaa lsprong van de regio. Daarbij passend ook een schaa lsprong van onderwijs, woningen, voorzieningenniveau en economie.	VRO, NOVEX, vanwege de gewenste schaa lsprong van het gebied.
	Noord- Limburg	NOVEX De Peel Regio Deal 5e tranche Preventie met Gezag Integraal Zorg Akkoord en GALA MBO-impuls IML-Subsidie Grenslan dagenda	Vitaal houden van gemeenschappen, talent behouden en stimuleren van kennis- infrastructuur, transitie landelijk gebied en veiligheid en ondermijning.	LVVN, vanwege de grote opgaven die samenkomen op het gebied van de transitie van de landbouw, de energietransitie, de klimaatopgave en de stikstofcrisis
	Midden- Limburg	Regio Deal Grenslan dagenda PM aanvullen op basis van nota regioreflexie	Voorzieningenniveau in dorpen en kernen staat onder druk Onderwijs en arbeidsmarkt (demografie, nabijheid beroepsonderwijs, over de grens kunnen werken en arbeidsmigranten) Wonen (herstructurering woningen, transformatie bestaande bouw en transitie landbouw) Mobiliteit en infrastructuur	EZ, vanwege het grote aantal bedrijven dat hier gevestigd zit, de opgave rondom arbeidsmarkt en ligging naast Brainport Eindhoven.
	Zuid- Limburg	NOVEX Zuid- Limburg Regio Deal Parkstad NPLV Preventie met Gezag Waterveiligheid en Ruimte Limburg	Gezondheid en levensverwachting op aanvaardbaar niveau, welzijn en veiligheid (ondermijning)	BZK, Arne van Hout, vanwege de huidige betrokkenheid vanuit het NPLV en grensoverschrijdende samenwerking.

		<p>Integraal Zorg Akkoord en GALA</p> <p>MBO Impuls</p> <p>Grenslandagenda</p> <p>Schakelpunt</p> <p>Grensbelemmeringen</p>	<p>Behouden en vasthouden talent en transitie naar een circulaire economie</p> <p>Kwalitatieve woningvoorraad, bereikbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte</p> <p>Oplossen van grensbelemmeringen</p>	
	Zeeuws-Vlaanderen	<p>NOVEX North Sea Port</p> <p>Regio Deal North Sea Port</p> <p>MIRT Rail Gent-Terneuzen</p> <p>Schakelpunt</p> <p>Grensbelemmeringen</p> <p>Voorontwerp Nota Ruimte</p> <p>Volkshuisvestingsfonds</p> <p>Startbouwimpuls</p> <p>Integraal Zorg Akkoord en GALA</p> <p>Pact Zeeuwse Zorg Coalitie</p> <p>Transformatiegelden</p> <p>Cultuurregio Zeeland</p> <p>Impuls verbreding en vernieuwing</p> <p>Cultuurconvenant</p> <p>MBO-regeling</p> <p>Van School naar duurzaam werk</p>	<p>Bereikbaarheid van voorzieningen (zorg, school, werk) vanwege grote afstanden en kleine kernen.</p> <p>Vershraling voorzieningen.</p> <p>W.o. tekort aan zorg. Eén ziekenhuis in Z-VI. (Terneuzen) die ook onder druk staat mede door tekort aan specialisten, ook tekort aan huisartsen.</p> <p>Krapte op de arbeidsmarkt</p> <p>Verouderde woningvoorraad</p> <p>Grensbelemmeringen</p> <p>Verduurzaamings havencomplex NSPD en transitie naar circulaire economie</p> <p>Zoetwaterproblematiek.</p>	<p>EZ, vanwege haar rijksrol bij NOVEX North Sea Port District met grote overstijgende opgaven in energietransitie, circulaire economie, mobiliteit en leefbaarheid. NSDP is regionale economische motor met uitstralingseffecten voor heel Zeeuws-Vlaanderen, in combinatie met andere opgaven zoals links beschreven.</p>
	Kop van Noord-Holland	<p>Regio Deal</p> <p>PM Verder aanvullen</p>	<p>Veiligheid en ondermijning</p> <p>Bereikbaarheid van het gebied</p> <p>Grote woningbouwopgave</p>	<p>J&V, vanwege de opgaven rondom politiecapaciteit en ondermijning in het gebied.</p>

Kamerbrief ERT

- › Het actieplan is de basis voor de Kamerbrief.
- › Uitgangspunt ‘Elke Regio Telt’ wordt omarmd door het kabinet
- › Bevestiging: samenwerking tussen de regio’s en het rijk kan niet vrijblijvend worden georganiseerd, er is langjarig commitment nodig en een voortdurend gesprek over (nieuw) beleid en de effecten daarvan
- › De brief kondigt de start aan van het Nationaal Programma Vitale Regio’s – en de onderliggende onderdelen zoals beschreven in het Actieplan. We kunnen echt aan de slag.
- › Departementen werken aan een fundamentele beweging met de aanpassing van eigen beleid en investeringen voor belangrijke regionale opgaven, om aan te sluiten bij regionale context en verschillen. Hierop worden concrete maatregelen aangekondigd en worden de contouren voor veranderaanpak voor samenhang beschreven (zoals uitgebreider in het Actieplan).
- › Rapportage TwynstraGudde (regiodialogen) wordt als bijlage meegestuurd.

Opbouw Kamerbrief Elke regio telt!

Introductie

- › Kabinet hanteert uitgangspunt Elke regio telt, de brief werkt de aanpak hiervoor uit
- › Deze aanpak vindt plaats binnen bredere context samenwerking rijk-regio (in periode met keuzes over schaarse middelen)

1. Lessen uit gesprekken met regio's

- › Inhoudelijke opgaven en samenwerkingsuitgangspunten obv rapportage TG

2. Naar een langjarige gebiedsgerichte samenwerking

- › Doelstellingen
- › Focus blijft op benoemde regio's
- › Langjarige agenda als basis voor samenwerking, ontwikkeling 2 stappen
- › Grensoverschrijdende samenwerking met buurlanden
- › Coördinatie en regionale allianties
- › Kennis, innovatie en leren in deze regio's
- › Financiële paragraaf

Opbouw Kamerbrief Elke regio telt!

3. Doorontwikkelen van de beleids- en investeringslogica

- › Wat hebben we al in gang gezet?
 - Vitale regionale economie
 - Toegankelijke publieke voorzieningen
 - Leefbaarheid
- › Werken aan samenhang – met versterking kennisbasis, uitwisseling en verbinding werkpraktijk, reflectie en dialoog
- › Organiseren van feedbackloops

4. Vervolg en hoe we de Kamer informeren

- › Werken aan Regio Plannen
- › Brede werkconferentie februari voor start NPVR
- › Rol(len) departement(en)
- › Informeren Kamer rond zomer 2025 over voortgang (NPVR + structurele beweging op beleids-/investeringslogica)

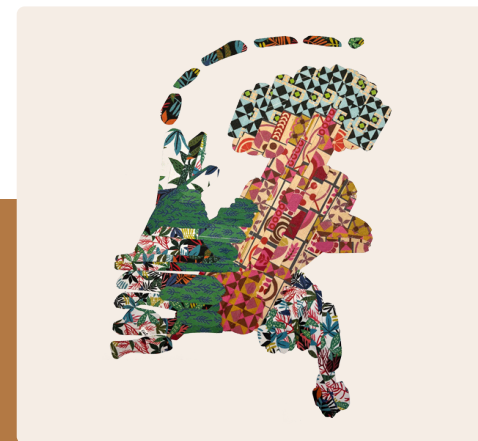

Gesprekken door het land

Onderdeel van Elke Regio Telt!

Inhoud

1. Context van de opdracht	3
1.1. Aanleiding	4
1.2. Opdracht	5
1.3. Aanpak	6
2. De rode draden	10
2.1. Inhoudelijke opgaves	11
2.2. Knelpunten in de interactie	13
3. Behoeftes voor vervolg	23
4. Concrete ideeën	27
5. Tot slot	30

Spoken word

Ik denk dat jullie het al hebben gezien,
ik was het alleen even vergeten
Ik blijk een lichaam te hebben
en misschien waren jullie het ook vergeten
maar jullie hebben allemaal ook een lichaam

En dat we dat soms vergeten is niet zo gek,
want onze lichamen leven in een land
waar het hoofd
aan het hoofd staat

Dus ontspan je lijf
en laat jezelf landen
in lichaam Nederland

1. Context van de opdracht

1.1. Aanleiding

In het rapport Elke Regio Telt! (ERT) stellen de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLI), de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) dat Nederland zich in haar beleid te lang heeft gericht op het vooral sterker maken wat al sterk is en dat dit mede heeft geleid tot het structureel achterblijven van een aantal regio's én een laag vertrouwen in het rijk. De Rijksoverheid heeft het rapport omarmt en aangekondigd aan de slag te gaan met de adviezen uit dit rapport. Onderdeel daarvan is dat het rijk, gezamenlijk met de regio, toewerkt naar een programmatische gebiedsaanpak voor de verbetering van de leefbaarheid in regio's aan de randen van het land.

Om tot deze programmatische gebiedsgerichte aanpak te komen, is het plan opgevat om dialogen te organiseren met specifieke regio's. Een dialoog die gaat over de regionale opgaves en wat er in samenwerking tussen Rijk en Regio nodig is om een betekenisvolle verandering te realiseren waardoor de regio's er op termijn structureel op vooruitgaan.

1.2. Opdracht

TwynstraGudde is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gevraagd om deze regiodialogen te ontwerpen, te faciliteren en naar aanleiding daarvan te adviseren over de wijze waarop een langjarige samenwerking moet worden vormgegeven. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten meegegeven.

- In beeld brengen wat volgens de regio belangrijke opgaves zijn in de betreffende regio's;
- Op zoek gaan naar kansen en knelpunten in de interactie tussen rijk en regio;
- Bijdrage leveren aan de versterking van de relatie tussen rijk en regio;
- Voorbij de cijfers te gaan, maar met name ook te kijken naar de beleving en ervaring in de regio;
- Betrokkenheid van rijksoverheid, provincie, gemeenten en regionale maatschappelijke partners;
- Gesprek op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau;
- Hierbij was aanvullend de afspraak dat het traject in nauwe samenwerking met het programma Regio's aan de grens, de opdrachtgever van BZK, zouden ontwikkelen en uitvoeren zodat we gedurende het traject op basis van de actualiteit en voortschrijdend inzicht konden bijsturen.

BZK heeft de regio's aangedragen met wie zij een dialoog wilde voeren. Deze regio's zijn: Zeeuws Vlaanderen, Twente, Kop van Noord-Holland, Zuid-Limburg, Midden-Limburg, Noord-Limburg, Achterhoek, Zuid- en Oost-Drenthe, Zuid-oost-Friesland en Noard-Fryslân en Noord- en Oost Groningen¹.

¹ Op het moment van schrijven van dit stuk dient de dialoogsessie in Groningen nog plaats te vinden (december). In overleg met de regio is er voor gekozen, vanwege andere lopende trajecten, om een ander tijdsplan te hanteren.

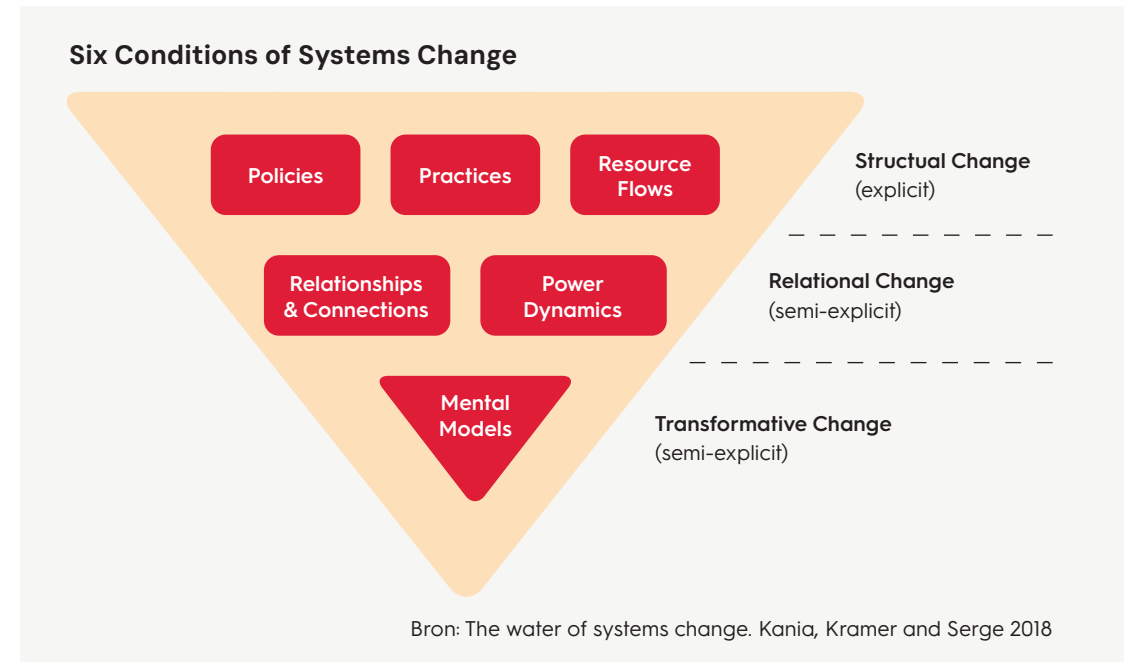
Beoogd resultaat

- Ontwerp en facilitatie van 11 regiodialogen
- Een beknopt overzicht van de belangrijkste resultaten per regio
- Een beknopt rapport met een overzicht van de rode draden in termen van knelpunten en handelingsperspectieven voor een langjarige samenwerking.

1.3. Aanpak

Opzet van de regiodialoog: vanuit andere wereldbeelden naar oplossingsrichtingen

Mensen zijn geneigd om direct naar een oplossing te zoeken als een probleem zich voordoet. Dat is meestal heel effectief. Maar in complexe vraagstukken levert deze neiging vaak schijnoplossingen op: oplossingen die anders lijken, maar tot eenzelfde uitkomst leiden en het onderliggende probleem in stand houden. We gaan bijvoorbeeld direct op zoek naar de verandering van beleid, wet – en regelgeving of financieringsstromen. Dit zijn, kijkend naar de figuur hier naast aanpassing en in structuur (de bovenste laag). Een subsidie vervangen voor een andere subsidie, een norm wijzigen voor een andere norm of alleen aandacht hebben voor de economische kracht van de betreffende regio's (sterk maken wat sterk is) zijn alle oplossingen vanuit dezelfde onderlinge verhouding en dezelfde mentale modellen (de onderste twee lagen). Dit heeft het risico in zich dat er niets verandert.. Wanneer daadwerkelijk een systeemverandering nodig is, moet eerst op een andere manier worden gekeken en is het nodig om vanuit een ander mentaal model te gaan werken. Dat doen we door naar verschillende lagen van een vraagstuk te kijken (alle drie de lagen uit het model hiernaast). Pas dan is er ruimte om in de interactie en oplossingen tot vernieuwing te komen.

De maatschappelijke opgaves waar de betreffende regio's voor staan zijn met recht complex te noemen. Vergrijzing, ontgroening, bereikbaarheid, voorzieningenaanbod, vertrouwen in instituties, intergenerationele achterstanden, ze zijn allemaal met elkaar verbonden en hebben zich over het verloop van tientallen jaren ontwikkeld. Het inzetten van meer van dezelfde interventies (bijvoorbeeld nieuwe generieke normen of een nieuwe incidentele middelen) zullen hoogstwaarschijnlijk niet leiden tot de gewenste duurzame verandering voor deze regio's. Ook hier geldt dat we voor een langjarige samenwerking op een andere wijze naar die samenwerking moeten kijken.

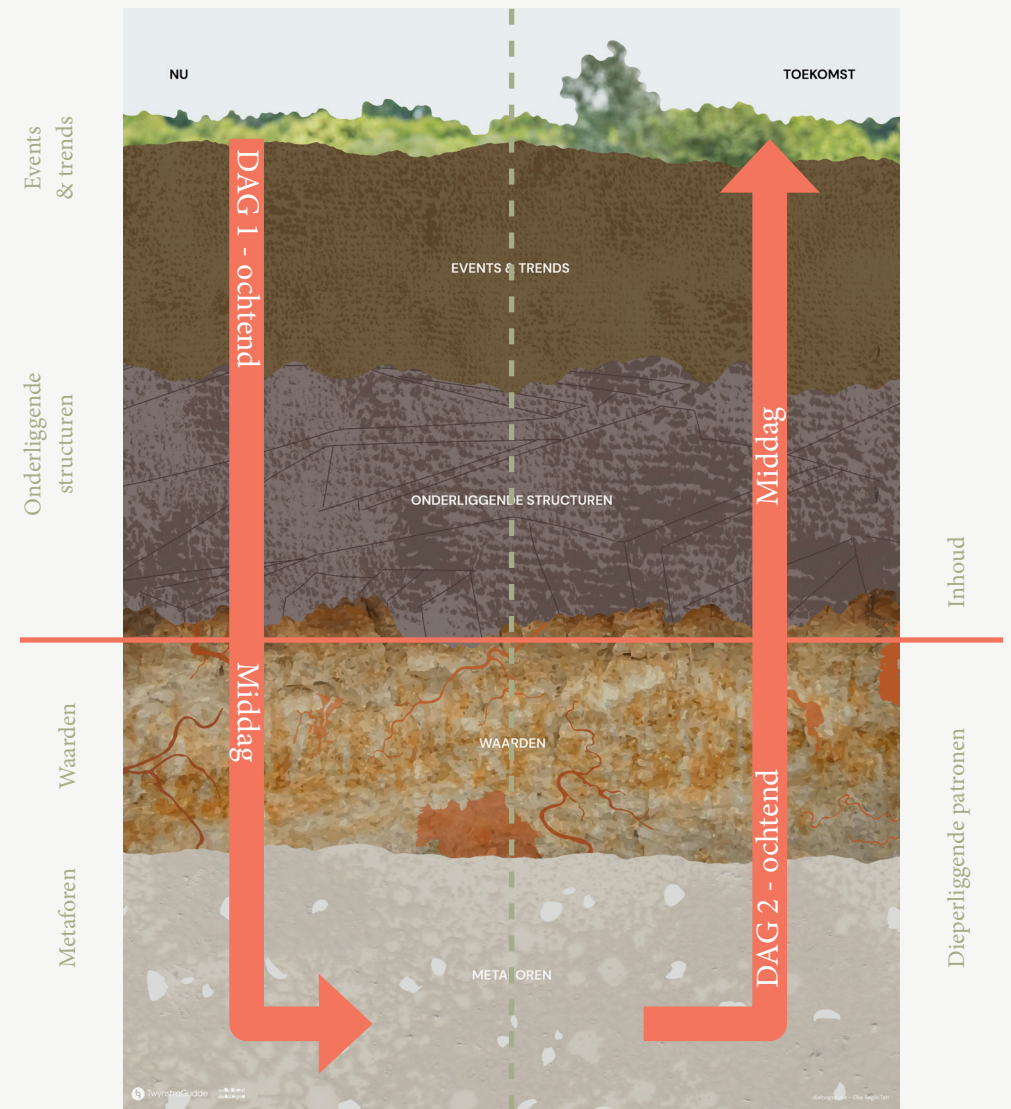
Aanpak

De regiodialoog bestaat uit een inhoudelijke voorbereiding in de vorm van een regiokaart en twee gesprekken; een tweedaagse met ambtenaren van verschillende overheidslagen (rijk, provincies, gemeenten en waterschappen), regionale maatschappelijke partners (o.a. zorg-, onderwijs- en kennisinstellingen, inwonersinitiatieven en woningbouwcorporaties), bedrijfsleven en inwoners en een daaropvolgende afsluitende regioreflectie met directeurs/DG's van het Rijk en regionale bestuurders.

Regiokaart

Regio's weten zelf heel goed wat er in de regio speelt. Daarom hebben we de regio gevraagd om ter voorbereiding van de dialoog een "regiokaart" te maken. Deze regiokaart vormde het gezamenlijk inhoudelijk vertrekpunt voor alle deelnemers. Het product beschrijft de identiteit en relevante kenmerken van de regio, welke interbestuurlijke trajecten er al lopen en liepen en wat de belangrijke opgaves zijn voor de regio. In enkele regio's is hierbij ook aandacht voor brede welvaart vanuit een monitor of kennisinstituut opgenomen en een cijfermatige onderbouwing.

Aanvullend heeft PON&TELOS in opdracht van BZK per regio een cijfermatige regioprofiel opgesteld over de brede welvaart. Deze cijfers gingen bijvoorbeeld over wonen, cultuur, welbevinden, veiligheid, gezondheid, mobiliteit en sociale samenhang. De profielen gaan niet over de ervaring van mensen uit de regio, maar zijn opgebouwd uit meetbare indicatoren. De regioprofielen zijn net als de regiokaarten ter voorbereiding meegestuurd naar de deelnemers. De kunst hierbij is ook om door deze cijfers 'heen' te kijken; hoe ervaren de bewoners het wonen, werken en leven in deze regio's in de dagelijkse praktijk? En komt dit overeen met wat de cijfers zeggen?

Interviews

Elke Regio Telt! gaat over mensen die leven, wonen en werken in kernen, dorpen, steden en regio's. Omdat de tweedaagse voor een groot deel zou gaan over de interactie tussen rijk en regio, hebben we bewust besloten inwoners, ondernemers en andere maatschappelijke partners voor een beperkt deel van de tweedaagse uit te nodigen. Om de echte verhalen van echte mensen niet te vergeten tijdens de gesprekken, zijn per regio vijf interviews gehouden met inwoners. Deze zijn verhalend opgeschreven en geïllustreerd met foto's op dozen in de ruimte geplaatst waar de dialoogsessie zijn gehouden ter illustratie en inspiratie voor de inhoudelijke gesprekken.

Tweedaagse regiodialoog

De kern van de regiodialoog zit in de tweedaagse. Deze bijeenkomst vond in de regio plaats en hierbij waren steeds ambtenaren van gemeenten, provincie en rijk aanwezig, alsmede regionale maatschappelijke partners (denk aan bewonersinitiatieven, zorginstellingen, scholen, kennisinstellingen en ondernemers). Met een kerngroep van tussen 20 en 30 personen hebben we in twee dagen tijd met elkaar onderzocht wat de structuren zijn die onder de knelpunten liggen en hoe de interactie tussen rijk en regio daarin een rol speelt, om vervolgens na te denken over wat nodig is voor een betekenisvolle verandering in de ontwikkeling van de regio.

Op de eerste dag richtten we ons op huidige situatie. De opgaves benoemd in de regiokaart vormden het inhoudelijke vertrekpunt. In groepen zijn per opgave concrete initiatieven en projecten geïnventariseerd en aan de hand daarvan is onderzocht welke economische, institutionele en culturele structuren belemmerend werken en tot knelpunten leiden. Vervolgens is aan de hand van metaforen verkend welke onzichtbare ideeën of overtuigingen ten grondslag liggen aan deze structuren. Op de tweede dag hebben deelnemers constructieve metaforen bedacht die de gister gevonden ideeën of overtuigingen uitdagen, en van daaruit te bespreken naar wat dat betekent

voor de knelpunten van de eerste dag en de wisselwerking tussen rijk en regio. De grondlagen zoals op de figuur op de vorige pagina afgebeeld, fungeerden als wegwijzer door de twee dagen.

Regioreflectie

De regioreflectie is een dagdeel waarop bestuurders uit de regio, de provincie, waterschap en directeuren/DG's vanuit verschillende departementen van het rijk, met elkaar in gesprek gaan. Tijdens de regioreflectie stonden we stil bij de resultaten van de tweedaagse en checkten we of deze herkend werden. Vervolgens gingen we in gesprek over uitgangspunten voor een langjarige samenwerking en hoe dat in deze regio eruit zou zien. Dat laatste deden we onder de noemer van Regionale Route, die hebben we in beeld hebben gebracht door lopende trajecten en actoren te verzamelen (zodat er geen dubbel werk gedaan wordt) en door te kijken wat de eerste stappen zijn die we kunnen zetten om met elkaar langjarig samen te werken.

Communicatie tussen regio's is als bellen in een tunnel.

met alle regio's

Het rijk speelt simultaan ping pong

en vaak met een tenniscracket tegen een pingpong batje.

Twister spelen

Het is als waarbij alle vakken tegelijkertijd

je steeds

geuld moet hebben.

Babylonische spraakverwarring.

Communicatie rijk is als een haperende internetverbinding tussen regio's

De interactie is als alleen schriftelijk en je hebt geen idee,

penvrienden: hoe lang er tussen de brieven zit.

2. De rode draden

2.1. Inhoudelijke opgaves

De regiokaarten vormen het inhoudelijk vertrekpunt voor de dialoogsessies. Hierin hebben de regio's o.a. urgente opgaves omschreven. Aanvankelijk was de gedachte dat hier mogelijk heel verschillende opgaves uitkomen. En natuurlijk, in de lokale of regionale context hebben deze opgaves per definitie een andere uitwerking, maar we hebben vooral ook veel overeenkomsten gevonden in de opgave.

Overeenkomsten

- In alle regio's worden de opgaves bereikbaarheid, beschikbaarheid van voorzieningen, krapte op de arbeidsmarkt en druk op gemeenschappen (sociaal weefsel, verenigingsleven) genoemd.
- Vergrijzing en ontgroening (vertrek jongeren) zijn hiervoor de bepalende onderliggende trend. Daarbij wordt vergrijzing als een opzichzelfstaande oorzaak gezien en is ontgroening enerzijds de oorzaak van verschraling, maar anderzijds ook het gevolg daarvan en daarmee een multiplier op de maatschappelijke last van vergrijzing.
- Bereikbaarheid van voorzieningen zoals onderwijs en zorg is beperkt en met het wegvallen van voorzieningen wordt deze bereikbaarheid nog beperkter. In regio's waar de afstanden groot zijn, zoals aan de randen van Nederland, maakt dit de opgave nog zwaarder. Zowel bereikbaarheid als beschikbaarheid van voorzieningen is een essentieel vraagstuk in deze regio's. Ondanks – of dankzij – het feit dat bereikbaarheid overal als zeer essentieel ervaren wordt, wordt het bijna overal wel ervaren als een soort sluitstuk.
- De krapte op de arbeidsmarkt is weliswaar in heel Nederland een uitdaging, maar in deze regio's waar de effecten van ontgroening en vergrijzing nog voelbaarder zijn, wordt deze uitdaging nadrukkelijker gevoeld. Daarnaast hebben aan aantal regio's ook te maken met een eenzijdige arbeidsmarkt die getypeerd wordt door MKB en minder sprake is van grote (nationale ofwel internationale) bedrijven.

- Het sociaal weefsel waar veel van de regio's op leunen staat onder druk doordat regio's vergrijzen. Als voorzieningen verdwijnen (w.o. ook cultuur, opleidingen, ontmoetingsplekken, winkels), trekken jongeren vaak weg. Daarnaast horen we in verschillende interviews dat het verenigingsleven, dat van vitaal belang is voor het in stand houden van dat sociale weefsel, aan zoveel wet- en regelgeving moet voldoen en te maken heeft met bezuinigingen, dat het steeds minder aantrekkelijk wordt voor mensen om zich structureel hieraan te verbinden. Daarmee wordt een vicieuze cirkel zichtbaar, waarbij het verenigingsleven extra onder druk komt te staan naarmate er minder en minder betrokken inwoners in deze regio's wonen, waardoor het sociaal weefsel in de regio's verder onder druk komt te staan (en ze als minder aantrekkelijk worden ervaren).
- In algemene zin wordt overal bereikbaarheid en aanbod van voorzieningen en verbinding met de omgeving als belangrijkste hefboom gezien.

Aanvullende kenmerken

Een aantal regio's hebben aanvullend op wat we overal terugzien nog een aantal kenmerken.

- Grensligging. Veel van de regio's hebben te maken met grensligging. Het meest nadrukkelijk kwam dit aan de orde bij Zeeuws-Vlaanderen, Zuid en Oost Drenthe, Noord-Limburg, Midden-Limburg en Zuid-Limburg.
- In een aantal regio's is nadrukkelijk sprake van intergenerationele sociaal maatschappelijke achterstanden. Achterstanden die van generatie op generatie via het gezin worden doorgegeven. Dit werd het meest evident in Zuid- en Oost Drenthe en in Zuid-Limburg.
- In Twente worden de verschillen tussen de steden - Almelo en Hengelo - en het landelijke gebied als groot ervaren.
- In onder andere Zeeuws-Vlaanderen, Zuid- en Oost Drenthe Woonopgave heeft specifieke kenmerken. Er is een mismatch tussen vraag en aanbod door de veelal verouderde bestaande voorraad en groot aandeel grondgebonden, vaak particuliere, woningen. Door de combinatie van grote woningen in eigen bezit en een lager inkomen van inwoners zorgt dit vaker dan gemiddeld voor verkrotting en blijft verduurzaming van de woning uit. Dit vraagt, naast extra bijbouwen, ook herstructurering en sloop-nieuwbouw, wat een dure aangelegenheid is voor gemeenten. Daarnaast speelt in de plattelandsregio's dat het moeilijk is om in aanmerking te komen voor rijkssubsidies, omdat de woningbouwopgave zich niet leent voor de door het rijk gestelde normeringen.
- Zeeuws-Vlaanderen, Zuid- en Oost-Drenthe en Achterhoek benoemen expliciet het dalende vertrouwen in de (Rijks)overheid en instituties en een afstand tussen de regio en Den Haag. Tijdens de regiodialoog in Noord-Fryslân kwam dit ook aan bod. Zuid-Limburg toont een kaart waarop het politiek vertrouwen in de regio laag is.

Een glazen wand rond Zuid-Limburg*

"Hoewel je de grens bijna nergens meer ziet, is het een glazen wand rond om de provincie heen" schrijft Floor Milikowski in haar boek een klein Land met Verre uithoeken over de 220 kilometer grens die om Zuid Limburg heen ligt. "Zonder grenzen heeft de regio volgens de Atlas van gemeenten wat betreft aantrekkingskracht op bedrijven en arbeidskrachten de potentie om de tweede regio van Nederland te zijn, na de randstad.". Maastricht, Heerlen, Hasselt, Luik, Eupen en Aken vormen een sterke stedelijke gordel. "Voordat de landsgrenzen ontstonden, vormden ze cultureel en economisch gezien een geïntegreerd geheel rondom het hertogdom Limburg."

"De canon van Limburg heeft niets met die van Nederland te maken. Het gaat over gebeurtenissen in Aken, Luik en Namen."

Tegenwoordig laten veel mensen zich toch tegenhouden door de grens. Milikowski interviewt een winkeleigenaresse op 300m van de Belgische grens. Ze krijgt bijna nooit klanten uit het buurland "alleen tijdens de opruiming, want dat heb je daar veel minder. Het mag in België pas vanaf 1 juli." Ook werken in het ene land en wonen in het andere land gebeurt weinig. Ze spreekt een dorpsbewoners uit Berg en Maas die vertelt; "Een kennis van mij ging werken in België, hij kreeg meteen een brief van de Sociale Verzekeringsbank dat hij werd gekort op zijn AOW. Ik kijk wel uit!". Wat ondanks de grens mensen wel veel doen is boodschappen in Duitsland. Dezelfde dorpsbewoner zegt: "Het is hier een kwartiertje vandaan en het is daar 20% goedkoper". De winkeleigenaresse beaamt dat, ook zij doet haar boodschappen in Duitsland.

* Deze teksten komen uit Milikowski, F. (2020) Een klein land met verre uithoeken, ongelijke kansen in veranderend Nederland Atlas Contact.

2.2. Knelpunten in de interactie

In de dialogen zijn we op dag één ingegaan op de knelpunten die in regio's worden ervaren. Daarbij zijn we begonnen vanuit inhoudelijke vraagstukken om vervolgens daar bovenuit te stijgen en te kijken welke knelpunten in de regio nu echt ervaren worden. Niet op één sectoraal onderwerp of domein, maar veel meer op het systeemniveau: in de interactie tussen Rijk en regio. De rode draden uit de gesprekken die hierover gevoerd zijn hebben we hieronder geformuleerd.

Landelijke normen versus regionale praktijk

De regio ervaart een rijksoverheid die vooral landelijke en generieke normen hanteert. Bijvoorbeeld voor mobiliteit, zorg en onderwijs. Op dit moment zijn er weinig mogelijkheden om van deze normen af te wijken. Deze normen zijn bepalend voor of voorzieningen voort blijven bestaan of waar investeringen landen. Maar deze generieke normen zijn veelal gebaseerd op landelijke gemiddelden die in de regio verkeerd uitpakken simpelweg omdat er minder mensen wonen in een bepaalde doelgroep en bijvoorbeeld afstanden groter zijn. Daarin wordt het volumedenken als leidend ervaren. Het voortbestaan van voorzieningen wordt afhankelijk gesteld van een bepaald volume vraag op dat moment. Terwijl het voortbestaan of aanvullen van voorziening ook juist kan leiden tot toenemende vraag en andersom, zoals regio's de afgelopen decennia hebben gezien, dat de afname van voorziening ook tot een afname van vraag kan gaan leiden.

“Volgens mij is dit de enige middelbare school in twintig kilometer. Dus deze school moet sowieso blijven.”

Docent en leerlingen aan het woord

Interview uit de Kop van Noord Holland

Docent: “Dit is mijn oude school. Ik ben verknocht aan de omgeving.”, vertelt middelbare school docent biologie. “Ik kan hier de duinen en bossen in, zeilen op het IJsselmeer, voor de film naar Hoorn en naar Amsterdam als ik echt uit wil. Met de auto is het goed te doen. “De files staan altijd de andere kant op.”

Als aan drie leerlingen wordt gevraagd wat ze zouden willen veranderen aan hun leefomgeving, noemen ze drie dingen. Een HBO school, want die zit nu alleen maar in Alkmaar en die is niet zo goed

aangeschreven. Meer winkels, want ze moeten nu ver reizen om te gaan shoppen en/of makkelijkere manieren om jezelf te verplaatsen. “Ik moet alleen al een half uur naar een bushalte fietsen. Ik snap ook wel dat het niet erg realistisch is om hier opeens midden op het platteland een winkelcentrum te plaatsen, maar als alles wat meer toegankelijk wordt, wordt het wel beter.”

En wat moet in ieder geval in de Kop blijven? “De Albert Heijn” zeggen de leerlingen lachend. En verder de dorpsfeesten, carnaval en de sporthal. En tot slot de school zelf.

De regio ervaart een rijksoverheid die vooral landelijke en generieke normen hanteert. Bijvoorbeeld voor mobiliteit, zorg en onderwijs. Op dit moment zijn er weinig mogelijkheden om van deze normen af te wijken. Deze normen zijn bepalend voor of voorzieningen voort blijven bestaan of waar investeringen landen. Maar deze generieke normen zijn veelal gebaseerd op landelijke gemiddelden die in de regio verkeerd uitpakken simpelweg omdat er minder mensen wonen in een bepaalde doelgroep en bijvoorbeeld afstanden groter zijn. Daarin wordt het volumedenken als leidend ervaren. Het voortbestaan van voorzieningen wordt afhankelijk gesteld van een bepaald volume vraag op dat moment. Terwijl het voortbestaan of aanvullen van voorziening ook juist kan leiden tot toenemende vraag en andersom, zoals regio's de afgelopen decennia hebben gezien, dat de afname van voorziening ook tot een afname van vraag kan gaan leiden.

Zo leidt het sluiten van scholen - doordat er te weinig leerlingen zijn - in een regio die al last heeft van ontgroening voor het wegtrekken van nog meer jonge gezinnen. Daardoor kunnen (sport)-verenigingen ook niet meer open blijven en trekken er nóg meer mensen weg. Dit heeft op haar beurt weer gevolgen voor het sociale weefsel in de regio; schoolpleinen, speelplaatsen en sportverenigingen zijn belangrijke ontmoetingsplaatsen. En in veel regio's die vallen onder Elke Regio Telt! zijn veel openbaar vervoer verbindingen verdwenen of geminimaliseerd. Dat maakt dat veel bewoners afhankelijker zijn geworden van de auto en dat vooral voor studenten en ouderen die geen auto hebben het moeilijker is om zich te verplaatsen en/of afhankelijker worden. In de bezochte regio's wordt het gemist dat er vanuit het rijk weinig inbeeldingsvermogen is voor hoe een parkeerquotum uitpakt op een plek waar veel ruimte is, dat het moeilijk in te beelden is dat ouderen zonder auto meer dan 45 minuten onderweg zijn om bij de dichtstbijzijnde arts te komen of wat het effect van accijnsverhoging op het gevoel van vrijheid van jongeren is bijvoorbeeld.

(on)bereikbaarheid Interview uit Midden-Limburg

“Ik kan me niet herinneren dat tien jaar geleden, toen mijn oudste zoon in Eindhoven ging studeren, het OV een probleem was”,

vertelt inwoner van Heythuysen en moeder van drie kinderen. Dat beeld veranderde tijdens en na de coronatijd. “Jaren later is onze jongste naar Eindhoven gegaan. Er werd door corona online les gegeven, maar voor praktijklessen moest hij op locatie zijn. Drie weken op rij liet de bus hem staan, omdat

hij vol zat. Toen zei mijn zoon: ‘dat vak doe ik niet meer, ik heb het nu al drie keer gemist’. Ik zei toen: ‘daar ben ik het niet mee eens, als jij om kwart voor negen les hebt, dan breng ik je naar het station. Ik wil niet dat jij studievertraging op loopt, omdat een bus niet rijdt of vol zit.’ Ik heb dat twee jaar gedaan.” Het vraagt wel wat van haar. “Ik ben daar een uur mee kwijt. Dan moet ik vroeg weg, omdat het ‘s ochtends druk is op de weg en dan moet ik daarna nog acht uur werken. Dat vind ik best wel vermoeiend eerlijk gezegd. Ik snap wel dat mensen twee auto’s willen.”

Sectorale oriëntatie conditioneert sectorale invulling

In de bezochte regio's – maar eigenlijk altijd op lokaal niveau - wordt de samenhang en afhankelijkheid tussen zorg, onderwijs, werkgelegenheid, bereikbaarheid en voorziening sterk voelbaar. Deze opgaven kunnen niet eenzijdig sectoraal worden opgelost. Investing in het ene domein kan positieve effecten, maar ook onbedoelde negatieve effecten in een ander domein hebben. Op dit moment is inzet van het rijk door middel van sturing, ondersteuning en financiering nog te vaak sectoraal georiënteerd. Dit conditioneert de bezochte regio's om vanuit vergelijkbaar perspectief te werken en te organiseren, terwijl juist bij beperkte middelen en complexe opgaves in domein overstijgende aanvliegroute meer noodzakelijk wordt om een win-win situatie te bereiken.

Een voorbeeld uit één van de dialoogsessies ging over de bereikbaarheid van een school. Hiervoor was geld vanuit het ministerie van I&W beschikbaar gemaakt om een betere weg aan te leggen. Alle aanwezigen gaven aan dat als je keek naar waar de leerlingen en docenten van de school vandaan kwamen, het veel logischer was geweest om de school te verplaatsen.

Maatschappelijke impact is beperkt uit te drukken in cijfers of te voorspellen, domein overstijgend en traag zichtbaar

In het verlengde van het voorgaande wordt een focus in onderbouwing en verantwoording bij besteding van middelen ervaren die geen recht doet aan de regionale praktijk. Om op rijksniveau opgaves te agenderen of ondersteuning te organiseren wordt veelal gevraagd om cijfermatige onderbouwing en voorspelling van impact. De regio werkt hier vanzelfsprekend aan mee en probeert daarin natuurlijk de juiste cijfers te presenteren en vervolgens te verantwoorden. Gelijktijdig is het potentiële rendement slecht cijfermatig uit te drukken of te verantwoorden en biedt het vaak een schijnzekerheid. De outcome van investeringen (tijd, kennis, financieel, etc) worden meestal niet domein overstijgend bekeken. Daarnaast is het effect van de investering

“Ik zeg altijd je kunt niet de hele wereld verbeteren, maar in je eigen omgeving kun je veel bereiken.”

Kracht en kwetsbaarheid van het verenigingsleven

Interview uit Noord-Limburg

Als je met deze inwoner, hij noemt zichzelf een beroepsvrijwilliger, een rondje door Baarlo fietst laat hij het je graag zien. Eén keer per twee weken verzorgt de door hem opgerichte stichting Baarlo Leeft! het onderhoud van het kerkhof. In 2018 organiseerde Baarlo Leeft! Een kunstsymposium, zes beelden werden in het dorp neergezet. De gemeente gaf als voorwaarde dat ze het plantsoen direct om de beelden heen moesten onderhouden. Inmiddels doen ze maar het gehele plantsoen. Het stuk dat onderhouden werd door vrijwilligers zag er beter uit dan het stuk dat door de gemeente onderhouden werd.

Het verenigingsleven is groot in dit gebied. Hoewel hij zelf nog altijd in de hoogste versnelling doorgaat en daar veel energie van krijgt, ziet hij dat nieuwe, jonge aanwas ingewikkeld is. Je kan jongeren beter voor één korte, omschreven taak kunt inzetten; structureel verbonden zijn willen ze vaak niet. En dat snapt hij, want door de vergunningsverplichtingen wordt alles dichtgetimmerd door de gemeente, maar ligt ook alle verantwoordelijkheid bij de vrijwilligers. Omdat je ook als vrijwilligersvereniging aan steeds meer eisen moet voldoen, wordt die verantwoordelijkheid steeds zwaarder.

vaak pas vertraagd zichtbaar. Overigens geldt deze simplificering van de werkelijkheid ook voor het beschrijven van opgaves en problematiseren ervan. Zijn bijvoorbeeld lage WOZ-waardes een positief punt? En wat zegt behoud van een gelijk aantal bibliotheken over het behoud van de sociale functie ervan, wanneer ze onbemand gemaakt zijn?²

Zo zijn lage WOZ-waarde een positieve cijfermatige indicator maar leidt dit in een aantal regio's ertoe dat mensen geen andere huizen kunnen kopen en dus vastzitten. Als er in een dorp waar de centrale ontmoetingsplek de bibliotheek was het in- en uitgifte punt geautomatiseerd wordt, neemt in de beleving van mensen het voorzieningenniveau af maar blijft het in cijfers gelijk. Cijfers representeren niet altijd de ervaren maatschappelijke impact.

Kortlopende middelen stimuleren korte termijn denken

Maatschappelijke organisaties en gemeenten in de bezochte regio's hebben vaak te maken met incidentele middelen. Vaak komen deze middelen vanuit het rijk. Deze incidentele middelen zijn natuurlijk welkom, maar stimuleren ook kortetermijndenken. Iedere keer wordt er op nieuw hard gewerkt om de noodzaak te bewijzen, telkens weer is de vraag wie profiteert en wie niet en keer op keer wordt gekeken hoe kunnen we de inzet zo formuleren dat het past binnen de doelstelling van de financiers. In de uitvoering wordt hard gewerkt om de middelen zo snel mogelijk te besteden, want ook doorlooptijd van incidentele middelen is doorgaans beperkt. Tot slot, zijn de middelen op, dan kan het succesvol zijn gebleken, maar gelijktijdig een stille dood sterven omdat de regio niet in staat is deze voorziening zelfstandig overeind te houden. Onder andere doordat veel aandacht en capaciteit in de regio naar deze wijze van verantwoorden gaat, komt er onvoldoende structurele regionale samenwerking op vraagstukken tot stand.

² Dit is wel in ontwikkeling. Het kabinet wil dat elke gemeente een volwaardige (bemande) bibliotheek heeft. Gemeenten krijgen daarvoor extra geld en vanaf 2025 ook een wettelijke taak, ook wel zorgplicht genoemd. In 2023 en 2024 konden Spuk-gelden aangevraagd worden door gemeenten waar het bibliotheekaanbod sterk verminderd was. Dit neemt niet weg dat de beleving van mensen in veel van de bezochte regio's ook op dit onderwerp verslechterd is, terwijl de cijfers dit niet weergaven.

“Het is nu nog niet zo ver, maar het domino-effect loert af en toe al om de hoek. Veel winkels zijn bijvoorbeeld al weg. Veel mensen vergeten dat valt of staat met de aanwas van jeugd.”

Een wankel evenwicht

Interview uit Noard Fryslan

“De school en het verenigingsleven zijn heel belangrijk, zeker voor ons dorp. Als wij geen school meer zouden hebben, zou ik dat heel erg vinden.” De school en de verenigingen zijn de plekken waar de gemeenschap ontstaat en blijft bestaan. Dat zijn ook de plekken waar nieuwe mensen integreren. Of ze nou uit Rotterdam komen of uit Eritrea.

In het dorp is nog er een voetbal-, tennis-, kaats- en jeu de boules vereniging. Gymnastiek is er helaas niet meer. De kaatsvereniging heeft een bestuur dat geënt is op jonge aanwas. Zo organiseren

ze bijvoorbeeld jaarlijks een kaatskamp. Maar je bent wel afhankelijk van zo'n bestuur. Het aantal jeugdleden bij de voetbalvereniging loopt terug. Zeker in de leeftijd vijftien of zestien wordt het gevaarlijk. Voorlopig worden er nog veel activiteiten georganiseerd in het nieuw gerealiseerde multifunctionele centrum. Het hele dorp komt daar bij elkaar. Stichting Welzijn Ouderen zit er, maar ook de kinderopvang en de nieuwe Samenwerkingsschool. “Dat is mooi, dan komt opa biljarten en dan zitten de kleinkinderen of soms de achterkleinkinderen in hetzelfde gebouw op school.”

In Zeeuws-Vlaanderen was er een Regio Deal waarmee – vooruitlopend op het voornemen van het toenmalige kabinet – kinderopvang gratis gemaakt werd om 'het lek' naar België te dichten (daar kunnen kinderen vanaf 2,5 jaar gratis naar school en eenmaal in het Vlaamse schoolsysteem komen kinderen meestal niet terug naar Nederland). Nu het geld van deze Regiodeal op is, is er nog geen structurele oplossing en gaat het idee -ondanks goede resultaten – slechts in een versimpelde versie door.

Transactionele samenwerking die komt en gaat met golven

Metaforen over de huidige samenwerking gingen bijvoorbeeld over een knipperlicht of een golflaagbad. De ervaring dat de samenwerking er bij vlagen is, maar er geen structurele relatie onderhouden wordt. Wanneer er een programma of traject opgezet moet worden, wil het rijk stevig kunnen meesturen en hanteert daarbij vaak afrekenbare criteria dat een adaptieve aanpak bemoeilijkt. De ervaring is dat zodra het in de uitvoering gaat, het rijk niet meer zichtbaar is en alleen aanwezig voor de verstrekking van middelen of de afronding. Tegelijkertijd is de focus van de regio in relatie tot het rijk sterk gericht op het binnenhalen van geld. Regio's weten zelf aan welke nationale (vaak aan ruimte gerelateerde) opgaven ze willen/kunnen bijdragen. Dat kunnen bijdragen wordt daarbij wel eens "opgepompt" om toegang te krijgen tot 'potten met geld'. Deze houding van rijk en regio leiden tot een vrij beperkte, puur transactionele relatie. Op die manier blijft de afstand bestaan en wordt er te beperkte betrokkenheid ervaren. Die betrokkenheid en empathie is niet alleen belangrijk voor een goede relatie, maar net zo goed voor het echt kennen ("verstehen") van de opgave.

Terugkomend op het voorbeeld van de Regiodeal voor kinderopvang in Zeeuws-Vlaanderen. Op het moment dat die deal gemaakt werd, was het kabinet voornemens in heel Nederland kinderopvang gratis te maken. De rol van het rijk in deze regio was voornamelijk die van geldschieter. Rijk en regio hebben niet samen opgetrokken in de uitvoering. Hiermee had het rijk

© Theo Kock

Het belang van een gemeenschap

Interview uit de Achterhoek

In Varsselder – Veldhunten verwelkomen ze het liefste inwoners die verlangen naar de combinatie van wonen in het dorp én deelnemen aan het verenigingsleven of andere activiteiten. "Het verenigingsleven in de fundering van de vitaliteit van het dorp. Hoe meer mensen hier komen wonen en niet actief zijn, hoe harder het verenigingsleven en de leefbaarheid van het dorp achteruit loopt."

Als inwoners ruimte krijgen om dingen zelf op te pakken, kan er veel. Een voorbeeld is de herinrichting van een straat in het dorp. Het dorp maakte daarvoor zelf alle tekeningen én legde het plein zelf. "Dit ook om de sociale samenhang intact te houden." Met een startkapitaal van € 19.500 en veel zelfwerkzaamheid is het project van kerk, naar kroeg gefinancierd. Uiteindelijk mocht het. "Het was hondenweer eind november en toch stonden 30 man klaar om het kerkplein te gaan leggen. De trots die dat brengt is niet in geld te vatten." Is dat niet waar brede welvaart over gaat?

"Het eindresultaat is niet in geld te vatten. Trots."

– vooruitlopend op de landelijke uitrol – direct ervaring op kon doen voor andere plekken in Nederland. Zo'n transactionele relatie biedt weinig ruimte om gezamenlijk te leren.

Beperkte kennis van elkaars praktijk

De belevingswereld van de regio's staat soms ver van de praktijk van het rijk af. Het is voor regio's lastig te doorzien hoe het rijk, met zijn verschillende departementen werkt. Dat maakt het moeilijk voor regio's om gedrag te duiden en de juiste routes te volgen. Andersom wordt er door de regio een beperkte kennis over, maar ook betrokkenheid bij de regionale praktijk vanuit het rijk ervaren. Het mist voor de regio aan betrokkenheid, empathie en het daadwerkelijk doorleven van wat er in de regio gebeurt waardoor de problemen en opgaves ook niet voldoende gezien en erkend worden. Het rijk heeft haar haarvaten in de regio teveel verloren in de afgelopen decennia door onder andere het decentraliseren van de ruimtelijke ordening, het afschaffen van diensten zoals de Dienst Landelijk Gebied en het vertrek van het Rijkskantoren uit de regio, zoals bijvoorbeeld belastingkantoren.

Hier komt overigens ook bij dat het per definitie een complex geheel is en elkaars praktijk kennen ook niet een soort "oplossing" kan kennen, want wanneer we over dé regio of hét rijk spreken, hebben we het over duizenden verschillende mensen, waarvan rollen en functies over tijd ook nog een verschuiven.

"In Zeeuws-Vlaanderen zijn de mogelijkheden op het gebied van werk voor de leerlingen zelf vaak niet zichtbaar."

Een Superjuf

Interview uit Zeeuws-Vlaanderen

"Toen was ze al een Superjuf." Vol enthousiasme vertelt de docent Duits en decaan van het Reynaertcollege in Hulst over een oud-leerling voor wie hij in 4havo een snuffelstage als basisschoollerares organiseerde. Ze is de lerarenopleiding gaan doen in Tilburg, maar bleef verbonden met de regio. "Haar broer en vader hebben een zaak in Hulst, dus een deel van haar leven speelt toch nog hier af." De oud-leerling wilde graag haar stage in Zeeuws-Vlaanderen lopen, maar dat was niet mogelijk; stages moesten plaatsvinden in de regio van de school. Iets dat nu aan het veranderen is, maar

waarschijnlijk te laat om de oud-leerling nog te overtuigen om terug te komen. "Ze is in Tilburg iemand tegen gekomen".

De Superjuf die niet terug komt. Het staat symbool voor wat Gorik als decaan meemaakt. "Ik ben nu 14 jaar decaan van de havo en mijn leerlingen trekken altijd weg, want in Zeeuws-Vlaanderen is er niks. De meeste gaan studeren in Breda of Tilburg. Ze geven aan dat als ze in de buurt zouden kunnen studeren en werk zouden kunnen vinden, ze wel in Zeeuws-Vlaanderen willen blijven."

In dit kader vallen tijdens de dialoogsessies de mensen op die eerst voor het rijk en toen bij gemeente of provincie hebben gewerkt (of een andere volgorde). Dat blijkt eigenlijk voor iedereen een waardevolle ervaring te zijn. “Het wisselen van perspectief helpt om de gang van zaken van beide kanten beter te begrijpen en maakt dat ik in mijn huidige werk beter weet wat ik moet doen om iets in gezamenlijkheid gedaan te krijgen”.

Nationale aandacht afhankelijk van regionale invloed

Het samenspel tussen Rijk en regio wordt vaak ook ervaren als een strijd om de aandacht en dat die aandacht afhankelijk is van invloed. Veel van de regio's in dit traject staan dan direct op achterstand. Voor het uitoefenen van invloed is immers netwerk bij het rijk, expertise en capaciteit van belang. Bronnen van invloed die in deze regio's per definitie minder goed aanwezig zijn dan in economische sterkere regio's of grote steden.

De Kop van Noord-Holland zit in een provincie met Amsterdam, Haarlem, Alkmaar en Hilversum. De verschillen binnen die provincie alleen al zijn zo groot dat bepaalde geluiden over de regio het rijk überhaupt nooit bereiken. Maar ook cultureel gezien is de ene regio de andere niet. Van oudsher geldt in Zuid en Oost Drenthe de regel 'niet je kop boven het maaiveld uitsteken' heel sterk, dat maakt het niet makkelijk om tegen hard roepende regio's op te boksen. Tijdens bijna dialoogsessies wordt expliciet gezegd dat het rijk beter naar de zachte stemmen/minder naar de harde stemmen moet luisteren.

Structurele regionale vraagarticulatie en samenwerking vaak nog moeizaam

Veel van de bezochte regio's hebben er moeite mee om tot gezamenlijke en structurele vraagarticulatie te komen en daarin dan ook de samenwerking vast te houden. Het is ook niet gemakkelijk om zelfstandige gemeente met meer of minder gemeenten tot gezamenlijk inzet te komen. Gelijktijdig helpt het sectoraal georiënteerde optreden van het Rijk daar ook niet bij, het dwingt

Kansen?

Interview uit Zuid en Oost Drenthe

“We hebben in groep acht, een meisje en een jongen die verkering hebben. Zijn ouders hebben geen auto dus hij komt alleen in Nieuw-Buinen en Stadskanaal. Dat is zijn wereld. Hij mocht mee op pad met de ouders van zijn vriendinnetje. Dat vond ik zo gaaf, dat hij zag: dit is er ook nog.” Vertelt een schoolleidster. Sommige kinderen hier hebben een hele kleine wereld. Letterlijk, omdat je zonder auto nergens komt. Maar ook figuurlijk, omdat leerlingen sommige competenties nog niet hebben geleerd. “Je moet leren dat discussie oké is. Dat je daar van leert. Dat het juist goed is omdat je er anders van gaat denken.”

“Kinderen vinden dat moeilijk hier. Dat gaat terug naar het veen van vroeger. Hard werken, je mond dichthouden en gewoon het veen afgraven.”

Ze heeft op verschillende basisscholen gewerkt en kent de stapeling van problemen waar deze kinderen en hun ouders tegenaan lopen. “Het is niet gemakkelijk”, kinderen komen vaak van generatie op generatie terug in dat patroon.” Maar ze heeft ook een rijke verzameling van voorbeelden waar leerlingen op haar school konden floreren wanneer ze werden aangemoedigd.

immers steeds opnieuw regionale coalities te vormen en deelbelangen te ontwikkelen. En soms zit het ook gewoon in de historie en cultuur van de regio. Tot slot is het definiëren van “we” ingewikkeld, want tot welke regionale afbakening verhouden we ons. ‘De regio’ is meestal geen officiële bestuurlijke entiteit. Dat maakt het binnen de regio lastig, maar ook voor de individuele gemeenten en provincies en het rijk hoe zich te verhouden tot een regio.

Dit begint al heel klein. Tijdens de dialoogsessies valt het bijvoorbeeld op dat in een aantal regio’s de wens is dat áls er in groepjes gewerkt wordt, dat er van elke gemeente uit de regio iemand in een groepje zit. En dat dit belangrijker is dan dat de juiste inhoudelijke expertise in het groepje zit. Voor een deel zal dit macht der gewoonte zijn, maar als de procesbegeleiders het navragen blijkt ook vaak dat er weinig vertrouwen is dat een collega ambtenaar uit een buurgemeente waarschijnlijk prima zaken kan verwoorden die in lijn liggen met jouw ervaring.

Een economisch frame is hardnekkig

Het rapport Elke Regio telt! wijst erop dat het beleid te lang gericht is op sterker maken wat al sterk is³. Daar zit een economische manier van denken achter, het ging vooral over investeringen en economische activiteiten. Het denken vanuit een economisch frame beperkt zich niet tot de rijksoverheid. Ook op provinciaal en regionaalniveau zijn is dergelijke sturing zichtbaar. Uitspraken die tijdens de dialoogsessies gedaan werden als “we moeten beter formuleren aan welke landelijke opgave kunnen bijdragen”, “denken vanuit economische kansen” en “we moeten onze regio beter verkopen” zijn weliswaar niet verkeerd, maar hebben wel een economisch frame als vertrekpunt. Overigens ligt dit voor de hand aangezien dit een bredere maatschappelijke en ook bestuurskundige ontwikkeling is. Maar het staat het brede welvaart denken wel in de weg, zeker omdat het zo diep verankerd is in het denken, doen en de structuren die opgetuigd zijn.

Het commitment stopt vaak bij de grens

In een aantal regio’s was de grens een expliciet gesprekspunt en voelt het alsof het commitment vanuit de rijksoverheid bij de grens stopt. In veel visies en beleid stop het denken bij de grens en wordt soms het “rijke” achterland niet meegenomen. Terwijl juist vanuit het perspectief van aantallen inwoners, werkgelegenheid en voorzieningen dit achterland een belangrijke rol voor de regio speelt en de verwevenheid ook in normen verschil zou kunnen maken. Er zijn regionaal dan vaak wel contacten, maar de inzet vanuit het Rijk wordt hier nog te weinig intensief ervaren. Er zijn in grensregio’s vaak wel grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden. Lastig is soms wel de bestuurlijke posities, provincie of gemeenten niet altijd door Vlaanderen gezien als gesprekspartner, maar wel het Rijk. Ook gehoord dat er werd aangegeven dat de bestuurlijke besluitvormingsmomenten op internationaal niveau in de tijd beter op elkaar afgestemd moet worden.

Beperkte capaciteit, kennis en competentie om echt complexe opgaves effectief op te pakken

Tot slot zien we in bijna al deze regio’s dat men ervaart dat er te weinig capaciteit en gedeelde kennis is om de regionale opgaves goed op te pakken. In zijn algemeenheid zijn er een grote hoeveelheid taken naar gemeenten overgeheveld, waardoor ze ook vaak capaciteit te kort komen. Dat tekort wordt door de meeste gemeenten in Nederland ervaren, maar lijkt in deze regio’s extra sterk. Juist omdat gezien alle bovenstaande rode dragen er sterke noodzaak is voor samenwerking in de regio rondom het werken aan complexe opgaves en in de relatie richting het rijk.

³ Daarmee wordt bedoeld dat er vooral geïnvesteerd werd in de sterke stedelijke gebieden met het idee dat de omringende regio’s daarmee ook versterkt werden. Dit idee ontstond in de jaren ‘80. Een periode van grote werkloosheid. Nederlandse steden werden ingehaald door steden in Zuid-Europese landen. Toenmalig Minister van VROM Winsemius (VVD) stelde dat we de concurrentiepositie van Nederlandse steden moesten versterken en verknopen met de economische topregio’s van Europa. Vanaf dat moment werd er meer geïnvesteerd in de steden met het idee dat het land als geheel niet achter zou blijven in Europa (uit: ‘Een klein met verre uithoeken’ van Floor Milikowski (2020))

Lichaam Nederland

Een spoken word ter inspiratie voor het zoeken naar nieuwe taal.

Als het gaat over Rijk en Regio wordt er vaak binair of zelfs in extremen gecommuniceerd. “In het debat over regio’s wordt veel in termen van tegenpolen gevoerd. Bruisregio’s worden tegenover krimpregio’s geplaatst, kansrijke gebieden tegenover kansarme, Randstad tegenover Regio.⁴”. Zelfs in het rapport Elke Regio Telt dat in maart 2023 gaat het over randstad en perifere regio’s. Zelf zeggen ze daarover: “Wij hebben gemerkt dat ‘perifeer’ vanwege dit Randstedelijke perspectief een beladen term is; vanuit Europees perspectief zijn deze regio’s juist vaak centraal gelegen. Toch gebruiken we bij gebrek aan een betere term het woord ‘perifeer’ zo nu en dan in dit advies, waarbij we ons bewust zijn van het eenzijdige perspectief en telkens in het besef dat deze term onvoldoende recht doet aan de problematiek die in dit advies aan bod komt.”. De Nederlandse taal biedt ons weinig handvatten om anders over de relatie tussen rijk en regio te praten dan in het één of het ander. Daarom schreef Oukje van Merle een spoken word. Deze is tijdens de tweedaagse voorgedragen ter inspiratie om anders over die relatie na te gaan denken en taal te zoeken.

Hieronder zijn verschillende stukken opgenomen:

Scan de QR code om de hele spoken word te beluisteren.

⁴ Molema. M (2023) Zwaaien, Roepen, Springen, naar een land waarin elke regio telt Uitgeverij van Genneep.

Lichaam Nederland

Een hand zegt nooit, ik doe niet meer mee met deze samenwerking
Een voet zegt nooit, ik loop het liefste integraal
Alle lichaamsonderdelen dragen samen, plezier, woede, liefde en last
Luister, jullie zitten allemaal geïntegreerd aan elkaar vast

En samen, zijn jullie zo goed, als de wisselwerking tussen elkaar
Het gaat niet om jou als los onderdeel van het lijf
Maar om de samenhang tussen bijvoorbeeld
pees, spier, kraakbeen en knieschijf

...

En het hoofd denkt:
Ik denk, dus ik ben
Maar soms heb je een gedachte
die een andere gedachte ontkent
Dus je bent niet een ding
Je bent een schakeling
een opvolging van zinnen

Ik hoop dat je steeds meer aan dit lichaam went,
Het weer opnieuw herkent, en verwent
Want met te veel stress, blijf je bij jezelf, in het hoofd
Terwijl je het echte leven vindt voorbij die mentale-lichaamskloof

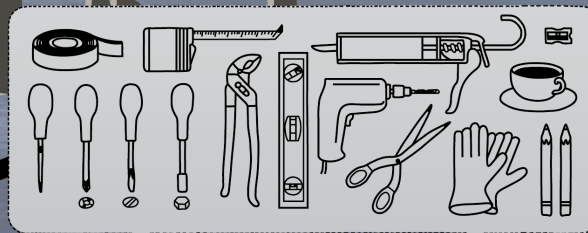
En het allerbelangrijkste
Blijf in beweging
Met alles dat je hebt

Een wadloper met lokale kennis leidt de groep op een gezamenlijke ontdekkingsocht.

De interactie tussen rijk en regio is als kantklossen; Klosjes worden in paren gebruikt, die over het hele werk bij elkaar horen. met een paar draadjes maak je prachtige patronen en kantklossers weten aan welk draadje ze moeten trekken om het juiste patroon te krijgen.

Bouwen aan een samenwerking doe je niet alleen

dat doe je samen.

Nederland is als een koraalrif; een ecosysteem.

Een Kallax kast waarbij je met een	aantal basis-elementen zelf	de indeling kan bepalen...
	net als een moestuin waar	binnen de perken ied- de
		eigen beplanting kiest.

3. Behoeftes voor vervolg

Overzicht op alle lagen zijn de poetsdierjes die het ecosysteem gezond houden.

Met de knelpunten uit de eerste dag in het achterhoofd is op dag twee met de deelnemers gesproken over de gewenste wisselwerking tussen rijk en regio. Uit deze gesprekken hebben we een aantal behoeftes geformuleerd.

Committeer langjarig op de opgave

Voor betekenisvolle ontwikkeling van deze regio's is een langjarig commitment gewenst op regionale opgaves. Dat is geen éénmalige exercitie want de omgeving, de inzichten en dat wat binnen die opgaves nastrevenswaardig is, is aan verandering onderhevig. Het vraagt om een continue en gezamenlijke ontwikkeling. Daar hoort ook bij dat de bijhorende langjarige agenda tussen rijk en regio niet alleen vanuit de regio wordt ontwikkeld (en door het rijk wordt goedgekeurd), maar dat deze samen ontwikkeld, doorleefd en gerealiseerd wordt. Door rijk, decentrale overheden en regionale partners. Daarbij is het zaak aan te sluiten bij de identiteit van de regio en de trajecten die hier al lopen. Tot slot is er de behoefte dit te ondersteunen met een duidelijke governancestructuur tussen deze partijen met aandacht voor ieders taak en rol. Tijdens meerdere dialoogsessies werd de behoefte geuit om niet alleen met rijk, provincie, gemeenten en regionale partners samen een toekomstbeeld op te stellen maar deze ook regelmatig gezamenlijk te bespreken en bij te sturen.

Werk aan onderling vertrouwen en verbinding

De ontwikkeling van vertrouwen en onderlinge verbinding is een "doel op zich". Ook wanneer de urgentie even wegvalt is het onderhouden van de relatie door veelvuldig contact, samenwerken en het kennen en begrijpen ("verstehen") van elkaars opgaves en praktijk van belang om zodra het wel urgent is ook effectief te kunnen handelen. Een zichtbare en fysieke aanwezigheid van de rijksoverheid in de regio kan daar een belangrijke functie in vervullen. Deelnemers noemden bijvoorbeeld een jaarlijkse "uitwisseling" voor ambtenaren, zodat regio's die minder op het vizier staan van de meeste rijksambtenaren beter in zicht komen en het begrip over elkaars werkwijzen toeneemt.

Verschillende perspectieven op werk

Uitspraken uit meerdere interviews uit Twente

"Mijn ouders zijn jong naar het westen gegaan omdat ze dachten daar meer kansen en mogelijkheden te hebben qua werk. Toen mijn zus in groep 7 zat zijn we terugverhuisd naar Twente. Mijn ouders misten familie om zich heen en mijn vader kon makkelijk overgeplaatst worden binnen zijn werk bij de politie. Daar waren ze blij dat er iemand naar het oosten ging."

"Mijn vrouw heeft een hbo-functie, maar kan daarmee geen baan in Twente vinden. Ze werkt nu in Zwolle, dus nog wel in het oosten. Maar anders moet je naar Utrecht of nog verder de Randstad in. Daar zijn die banen geconcentreerd."

"Wij [Twentenaren] zijn niet zo van die werkzoekers, wij wisselen niet zo vaak van baan. Ik werk al 21 jaar voor dezelfde baas. Als het goed zit, waarom zou je dan wat anders zoeken? Het niveau waarop ik werk is overal te vinden, dat maakt het wel makkelijker."

"Het is een landelijk probleem dat kinderen zo'n hoog mogelijke opleiding moeten doen. Eigenlijk is de mavo de havo geworden. En dat zie je nu ook hier in Twente op de arbeidsmarkt. Daar is meer behoefte aan technisch praktisch geschoold personeel."

Hanteer een lerende aanpak

Er is behoefte om de aanpak niet in beton te gieten voor de komende twintig jaar, maar ruimte te houden om te proberen en te ervaren wat wel en wat niet werkt. Dit geeft de ruimte om te leren wat echt effectief is. Het vraagt om een cyclische aanpak met continue feedback loops tussen regio's onderling en tussen rijk en regio over de uitwerking en uitvoering van de agenda. Externe factoren kunnen er ook toe leiden dat het langjarige regioplan moet worden bijgesteld, dat mogelijk leidt tot andere prioriteiten in de uitvoeringsagenda⁵. Daarbij hoort ook gezamenlijke kennisontwikkeling (joint "fact" finding) over de regionale opgaves die doorwerking kan krijgen in bijvoorbeeld de beleids- en investeringslogica's. Genoemd werd dat er behoefte is aan een "tussenruimte" waarin rijk en regio met elkaar, zonder consequenties vrijuit het gesprek kunnen voeren en welke toegang hebben tot een snelle feedbackloop naar meer formele sporen.

Anders onderbouwen en verantwoorden bij beleids- investeringskeuzes

Voor deze regio's in het bijzonder is het noodzakelijk dat er ook op andere manieren gekeken wordt naar de onderbouwing en verantwoording van beleids- en investeringskeuzes. Naast het kijken naar cijfers en metingen, zou de beoogde maatschappelijke impact en brede welvaart meer centraal moeten staan. Dat betekent domeinoverstijgend kijken en zowel tussen regio en rijk als binnen de regio's vaker het gesprek voeren of we de juiste dingen doen en op de juiste manier. Het niet alleen toetsbaar maken door de inzet van cijfers, maar vooral ook tastbaar maken door het inzetten van reflectie, ervaringen en verhalen. Genoemd is bijvoorbeeld het gebruikmaken van reflectieve verantwoording waarbij getoetst wordt op geleerde lessen en gewerkt wordt met key-learningindicatoren. Daarnaast moet het gebruik van instrumenten zoals de UDO (Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden⁶) en de grenseffectentoets gemeengoed zijn bij de ontwikkeling of aanpassing van rijksbeleid.

Wonen en verenigingsleven

Interview uit Zuidoost Friesland

"Dat jongeren die in hun eigen dorp willen blijven wonen dat niet kunnen, vind ik wel echt een aandachtspunt. De buitendorpen krijgen geen enkele kans om uit te breiden. Dat vind ik echt verdrietig. Grote huizen die vrijkwamen in het buitengebied zijn in coronatijd opgekocht door mensen uit het westen. Zij zagen het als kans om ze op te knappen en te verduurzamen. Ik ken meerdere mensen wiens huis is opgekocht, dat was voor hen natuurlijk ook een kans. Maar je ziet dat er nu alweer een paar te koop te staan en die prijs is gewoon niet reëel voor de jeugd hier", zegt een sociaal werker. Mensen uit het westen, draaien daarnaast minder snel mee in het verenigingsleven, vertelt een

wegenbeheerder. "Alles wat een vereniging een vereniging maakt: als ouder een keer grenswachter zijn, rijden naar een uitwedstrijd of een kantinedienst draaien, dat gebeurt niet automatisch door nieuwkomers. Dat is lastig. Misschien durven of kunnen ze niet, dat moeten we uitzoeken."

"Juist dorpen als deze, in dunbevolkte gebieden op flinke afstand van de meest krachtige economische regio's van het land, zijn afhankelijk van het eigen initiatief en het doorzettingsvermogen van de lokale bevolking. Als zij de boel niet draaiende houden, doet niemand het." – Floor Milikoswki (Groene Amsterdammer – nr. 30 2023).

⁵ Tijdens het schrijven van dit eindverslag over de regiodialogen wordt er hard doorgewerkt aan de programmatische aanpak. Hierin wordt gesproken over regioplannen (langjarig plan over waar de betreffende regio over 20 jaar zou willen staan) en uitvoeringsagenda's (actieagenda's die voortvloeiën uit de regioplannen met daarin de acties voor de komende 4 jaar). Dit is in de regio's waar een regiodialoog gehouden is voorgelegd en besproken.

⁶ Het proces van de UDO helpt om beleid vorm te geven dat uitvoerbaar is en zijn doelen bereikt, of dat nu eigen beleid van het Rijk is of beleid dat volgt uit Europese richtlijnen.

Rijksregie op hoofdlijnen, regio verzorgt invulling

Deelnemers hebben een duidelijke wens dat het rijk zich richt op de hoofdlijnen van doelen en beleid, maar dat de regio verantwoordelijk is voor het nader invullen daarvan. Er zou gestreefd moeten worden naar het waar mogelijk ontschotten van sectorale middelen op regionaal niveau. De betrokken partijen kunnen dan vervolgens de afweging maken hoe deze middelen het beste kunnen worden ingezet om ontwikkeling van de regio als geheel te dienen.

Maak uitzonderingen

In kwetsbare (grens)regio's kunnen normen en wetgeving een belemmerende werking hebben met grote impact op de leefbaarheid en het aanpakken van opgaves. Naast het onderzoeken op welke wijze normen en wet- en regelgeving meer gebiedsgericht kunnen worden aangepast, is er ook behoefte aan het werken met uitzonderingsposities en experimenteerruimte. Niet alleen biedt dit de gelegenheid om op de korte termijn verandering aan te brengen, maar die uitzonderingen leiden ook tot inzichten en lessen die waardevol zijn voor de herijking van beleids- en investeringslogica.

Helpen bij regionaal organiseren

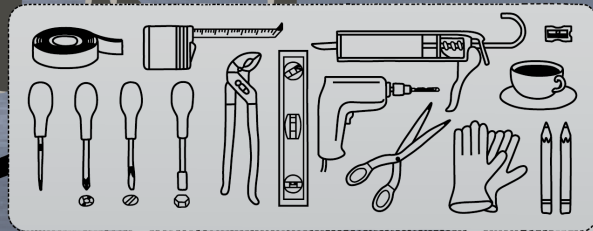
De organisatiegraad en samenwerking in de regio is soms moeilijk tot stand te brengen. Bij sommige regio's is dit al in een vergevorderd stadium, terwijl een relatief prille samenwerking in andere regio's de realiteit is. Tijdens de regiodialogen werd voorgesteld om nationale inzet en benadering van regio's beter te stroomlijnen en af te stemmen. Dat maakt het voor regio's makkelijker om hetzelfde te doen. Daarnaast zouden de regio en het rijk meer gezamenlijk kunnen optrekken in de vraagarticulatie en agendering van opgaves. Indien gewenst kunnen kwetsbare regio's door het rijk hierin ondersteund worden met capaciteit en kunde.

Een wadloper met lokale kennis leidt de groep op een gezamenlijke ontdekkingsocht.

De interactie tussen kantklossen; Klosjes worden in paren gebruikt, die over het hele werk bij elkaar horen. met een paar draadjes maak je prachtige patronen en kantklossers weten aan welk draadje ze moeten trekken om het juiste patroon te krijgen.

Bouwen aan een samenwerking doe je niet alleen

dat doe je samen.

Nederland is als een koraalrif; een ecosysteem.

Een Kallax kast waarbij je met een	aantal basiselementen zelf	de indeling kan bepalen...
	net als een moestuin waar	binnen de perken ieder de
		eigen beplanting kiest.

4. Concrete ideeën

Overnemen op alle lagen zijn de poetsdierjes die het ecosysteem gezond houden.

Naast de rode draden en uitgangspunten zijn er tijdens alle dialoogsessies verschillende concrete ideeën geopperd om mee te nemen in de programmatische aanpak Elke Regio Telt!.. De concrete ideeën waren vaak een uiting of invulling van de behoeften uit het vorige hoofdstuk. Per idee is er een korte omschrijving. De iconen refereren aan de behoeftes waar ze op aansluiten.

Committeer langjarig op de opgave

Werk aan onderling vertrouwen en verbinding

Hanteer een lerende aanpak

Anders onderbouwen en verantwoorden bij beleids- en investeringskeuzes

Rijksregie op hoofdlijnen, regio verzorg invulling

Maak uitzonderingen

Deze ideeën zijn ter verslaglegging van wat er tijdens de dialoogsessies genoemd is en worden hier genoemd ter inspiratie. De uitnodiging is om – als het als lezer binnen je macht licht – de handschoenen op te pakken om met een idee aan de slag te aan.

Doorontwikkeling van RijksHubs tot RegioHubs

Rijkshubs zijn (delen van) rijkskantoren waar alle rijksambtenaren welkom zijn. Het idee van doorontwikkeling gaat over het uitbreiden van de hubs naar meerdere gebieden én over het toegankelijk maken voor alle ambtenaren. Zodat niet alleen rijkscollega's, maar ook collega's van medeoverheden en uitvoeringsorganisaties elkaar makkelijker tegenkomen.

Regioambassadeurs en rijksverbinders

Regioambassadeurs zijn het aanspreekpunt voor rijksambtenaren in de regio. Rijksverbinders zijn aanspreekpunten binnen elk departement voor mensen uit de regio met als taak om mensen intern verder te helpen en aan de juiste personen te koppelen. Deze regioambassadeurs en rijksverbinders trekken idealiter samen op.

Interbestuurlijke programmateams

De inzet van programmateams voor regio's waarin zowel ambtenaren van rijk, provincie als gemeenten in deelnemen en van waaruit aan een gezamenlijke regionale opgave gewerkt wordt.

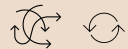
Rijksvertegenwoordiger en bestuurlijk trekker met invloed

Wijs één iemand op hoogambtelijk niveau vanuit het rijk en een bestuurlijk trekker vanuit de regio aan. Beiden hebben de rol om andere partijen actief te betrekken, doorbraken te creëren waar dat nodig is en de integraliteit/samenhang te bewaken.

Regionale klankbordgroep

Het werken met een regionale klankbordgroep om beoogd nieuw beleid te toetsen in het kader van de herijking van de beleids- en investeringslogica. De regionale klankbordgroep kan bestaan uit een vertegenwoordiging van de verschillende regio's die deel uitmaken van ERT.

Structurele uitwisseling van medewerkers

Er zijn verschillende vormen geopperd. Zo als een detachingsprogramma voor korte of langere opdrachten en het over en weer stagelopen en een tijdelijk werkverblijf in de regio waarbij rijksambtenaren voor een beperkte periode vanuit een regio werken en gelijktijdig in gesprek met mensen over het wonen en werken daar.

Perspectiefwissel in kaarten

De manier waarop gebieden getoond worden werkt sturend voor ons denken. In kaarten van grensgebieden zou actief het stuk in het buurland zichtbaar gehouden kunnen worden.

Jaarlijkse regioreis

Waarbij rijksambtenaren verschillende regio's langsgaan en leren over het gebied, de opgaves en de beleving. Ook zijn intensievere varianten geopperd.

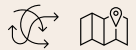
Olievlekwerking

Ambassadeursgroep van rijksambtenaren die een olievlekwerking voor een regionale blik samen groter maken en verspreiden.

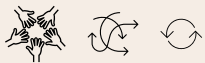
Jaarlijkse leerevent

Jaarlijkse bijeenkomst in de regio waarin teruggeblikt wordt en vastgelegd wordt wat er geleerd is met betrekking tot de langjarige opgaves. Gekeken wordt waar er verder mee wordt gegaan, waar mee gestopt gaat worden en wat aangepast gaat worden.

Regiowandelingen

Waarbij een opgave of een thema uit regio centraal staat en waar rijksambtenaren en mensen uit de regio het samen over hebben terwijl ze wandelen. Zowel om de opgave te leren kennen, als ontwikkelingen te monitoren en feedback op te halen.

Kennisplatform vitale regio's

Opzetten van een kennisplatform tussen regionale planbureaus en kennisinstellingen zoals universiteiten en hogescholen voor kennisontwikkeling en kennisdeling in relatie tot de ERT-regio's.

Samen monitoren

Reflexieve monitoring voor de regiocoalities (bestaande uit rijk- en regioambtenaren) om gezamenlijk voortgang te monitoren.

Reflectieve verantwoording

In plaats van te verantwoorden op output(-criteria) kun je ook verantwoorden in termen van wat je geleerd hebt. Zo spreek je mensen aan op de bedoeling en staat het verder brengen van de opgave centraal. Hierdoor ontstaat ruimte om op de korte termijn in de regionale/lokale uitvoering bij te sturen.

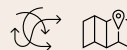
Interbestuurlijk leernetwerk

Waar in ambtenaren van de 10 regio's en ambtenaren van de verschillende departementen elkaars systeemwereld beter te leren kennen en begrijpen én de koppeling maken tussen het systeem en de praktijk.

Regio-intervisienetwerk

Een intervisie netwerk tussen de 10 regio's om elkaar verder te helpen in de aanpak van opgaven.

Geldstromen op doelniveau

Geldstromen formuleren op doelniveau waarbij dat doel gezamenlijk tussen rijk en regio bepaald wordt en de strategie om daar te komen aan de regio gelaten wordt.

Elke Regio Telt!

5. Tot slot; reflecties op wat horen, zagen en ervaren

We hebben de afgelopen maanden mooie gesprekken op mooie, bijzondere, alledaagse of om welke reden dan ook indrukwekkende plekken gefaciliteerd. De regiodialogen hebben ook bij deelnemers veel losgemaakt. Ambtenaren uit de regio's die aanwezig waren bij de dialoogsessies ervaren de zaken waar Elke Regio Telt over gaat als ambtenaar, maar ook als inwoner. Een aantal van hen heeft ons achteraf nog gemailld of gebeld met hun overpeinzingen. Deze hebben we in dit laatste hoofdstuk verweven met onze eigen reflecties en gedachten ver de dingen die we het afgelopen jaar gezien hebben.

Verschil en overeenkomst

Het was een voorrecht om op deze manier door het hele land te mogen reizen en te ervaren hoe groot verschillen in ons kleine land kunnen zijn maar ook hoe overeenkomstig veel van de uitdagingen zijn. Als je het aan ons vraagt, zitten de verschillen vooral in cultuur. Deze is in Zuid en Oost Drenthe echt anders dan in de Achterhoek, Zeeuws-Vlaanderen of Zuid Limburg. Maar vergeet niet; we zitten allemaal aan elkaar vast (lees er zeker de spoken word nog eens op na). Niet alleen zit elke regio aan het rijk vast, maar alle regio's onderling zijn ook verbonden aan elkaar. In de onderwerpen van de uitdagingen, en de behoeften in relatie tot het rijk, daar zitten best veel overeenkomsten. Maak zeker onderscheid waar dit belangrijk is, maar zie ook de kracht van op sommige punten de verschillen niet groter maken dan ze zijn om samen verder te kunnen komen.

Houvast en plannen bij complexe vraagstukken, kan dat?

Hoe complexer vraagstukken worden, hoe groter de roep om concrete oplossingen lijkt te worden. En dat is logisch, want in woelig water, zoekt iedereen naar een stam om zich aan vast te klampen. Daarbij zijn organisaties over het algemeen een getraind als een soort probleemoplossingsmachines; organisaties zijn er op ingericht om een probleem op een bepaalde manier te benaderen. Het instrumentarium van overheden is er vooral één van lineair werken; we gaan van A, naar B, naar concrete oplossing C.

Bij de meeste regiodialogen overheerste het gevoel 'het moet anders'. En dat brengt een uitdaging met zich mee, want dat is best complex. En wanneer het complex wordt, werkt die lineaire manier van werken niet meer. Als er dan heel hard om concrete oplossingen geroepen wordt, gaat die oplossingsmachine alleen maar harder draaien op de manier die niet tot echte oplossingen leidt. Sterker nog, bij complexe vraagstukken zijn er meestal geen concrete oplossingen⁷. In een complexe situatie is alles met elkaar verweven. Dat bemoeilijkt het handelen. Je kunt het probleem niet definiëren en dan stapsgewijs naar een oplossing toewerken. Tijdens de regiodialoog in de Kop van Noord Holland zei iemand 'Je plant je niet door een transitie heen'. Dat kán op gespannen voet staan met het feit dat er momenteel gewerkt wordt een programmatische aanpak Elke Regio Telt!. We zeggen bewust 'dat kán'. Het hoeft namelijk geen probleem te zijn, helderheid is enorm behulpzaam in samen vooruitkomen. Maar er moet wel ruimte blijven om die complexiteit om te gaan. In plaats van precies alles aan de voorkant te weten, zullen we samen moeten sturen zonder echt grip te hebben door zaken uit te proberen en daarvan te leren.

⁷ Als de behoefte aan concreetheid blijft, zoek deze dan in concreet afgesproken processtappen, concrete contactmomenten met mensen om wie het gaat, concrete leerdoelen, concrete spelregels waarbinnen bewegingsruimte ontstaat... Door de concreetheid in dat soort zaken te zoeken, blijf je ook nog eens je ogen openhouden voor de kans dat er zomaar een concrete oplossing voorbij komt die je wel gelijk toe kan passen.

Sturen zonder grip vraagt iets van iedereen

In elke regio hebben we de spoken word voorgedragen. Daar staat in; 'het allerbelangrijkste: blijf in beweging, met alles wat je hebt.'. Dat is niet voor niets. Sturen zonder grip, zaken uit te proberen en daarvan te leren zijn allemaal manieren om in beweging te blijven en wat ons betreft een alternatief voor lang nadenken, langer onderzoeken en plannen schrijven. Die verandering is er niet zomaar, dat vraagt iets van alle betrokkenen. Eén van de deelnemers mailde ons na afloop van de dialoogsessie dat dit vraagt om 'zelfbewustzijn, reflectievermogen en besef dat je een ander niet kunt veranderen, maar alleen jezelf.' Bij ambtenaren, maar vooral ook bestuurders. En dat ze dit op dit moment nog wel eens mist. Ze schreef: 'je kunt van alles aangaan en roepen en op poten zetten, en dat moet ook. Maar als je niet ook bereid bent om uiteindelijk te beginnen met jezelf en jezelf te zien in die ander, dan kom je nergens'. Wij onderschrijven deze én/én gedachte.

Tijdens de regiodialoog werd opgeroepen tot onderling mild zijn naar elkaar. Daarmee werd bedoeld dat als iemand, een afdeling of organisatie iets nieuws probeert, dit nu vaak sceptisch of kritisch gade geslagen wordt. Maar als echt samen wil leren (en uiteraard is daarbij ruimte voor opbouwende kritiek) is mildheid een randvoorwaarde om in beweging te kunnen blijven.

Van sturing tot andere waarde komen of andersom?

Iemand mailde ons na afloop van de dialoogsessies dat organisaties (met hun mensen, plannen, nota's en agenda's) gewend zijn om te sturen op bepaalde waarden. In de mail vraagt deze persoon zich af of dat niet andersom moet: 'als we willen dat een systeem de waarden gelijkwaardigheid, menselijke waardigheid en rechtvaardigheid produceert, welke sturingsprincipes horen daar dan bij? Tijdens de dialoogsessies hebben we hier een eerste stap in gezet. We zijn op zoek gegaan naar waarden en wereldbeelden die onder de huidige manier van werken liggen en gewenste wereldbeelden en waarden. Om vanuit daar na te denken over welke systemische structuren deze waarden zouden kunnen creëren. Ook dat is wat ons betreft geen eenmalige exercitie, maar iets dat regio's en rijk gezamenlijk regelmatig opnieuw kunnen doen.

Vergeet de mensen niet om wie het gaat!

In lijn met het advies vanuit het rapport Elke Regio Telt! zijn de dialogen voornamelijk ingestoken op de relatie tussen rijk en regio. Dat is wat ons betreft een professioneel gesprek. Dat neemt niet weg dat de feedbackloop vanuit inwoners binnen het Nederlands Openbaar Bestuur op dit moment niet goed georganiseerd is⁸. Dus ondanks het feit dat deze dialogen over de relatie tussen rijk en regio vooral met professionals waren, vergeet niet om in de verdere opzet een actieve feedbackloop te organiseren vanuit de inwoners. Zo, dat de feedback niet alleen terugvloeit naar de regio, maar ook naar het rijk.

⁸ Bessems, K. (2024) Stuurloos Wegwijzers voor een land op drift Das Mag, Amsterdam.

Routekaart Langjarige Toekomstagenda's

Regio Achterhoek

Stap 1: het bepalen van de uitgangspunten

September/oktober

Door middel van de regioreflectie is bepaald dat de drie overkoepelende hoofddoelen van het programma Elke Regio Telt onderschreven worden.¹

Wie

Het samenwerkingsverband Achterhoek heeft een bestaande vorm en bestaat uit de acht gemeenten Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk. Deze samenwerking functioneert onder de naam 8RHK. Dit is ook voor Elke Regio Telt de samenwerking waarmee de langjarige toekomstagenda wordt opgesteld.

Openstaand: bepaal een trekker op DG-niveau als aanspreekpunt voor de regio.

Wat

Als uitgangspunt om toe te werken naar een langjarige toekomstagenda wordt de Achterhoek Visie 2030 genomen, deze moet verder worden uitgewerkt richting 2045. Lopende trajecten moeten gekoppeld worden aan deze visie.

Hoe

Om gezamenlijk tot een langjarige toekomstagenda te komen wordt vanuit ERT met de Achterhoek de komende tijd driewekelijks een moment gepland om de voortgang van de stappen te bepalen en te kijken waar inzet op nodig is.

Op [datum] is een volgend gesprek waarin de doelen worden vastgesteld en de daarbij betrokken departementen

Op [datum] wordt de regioalliantie bepaald

Op [datum] ligt een eerste concept langjarige toekomstagenda voor

Wanneer

¹ (1) Het verbeteren van de kwaliteit en veiligheid van de leefomgeving in regio's door onder andere een passende woningvoorraad voor bestaande en nieuwe inwoners, transformatie van de winkelgebieden en leegstaande gebouwen, verduurzaming van de gebouwde omgeving en een gezonde groene leefomgeving;

(2) Een duurzaam en bereikbaar voorzieningenniveau dat ondersteunend is aan het beoogde toekomstperspectief van de regio's en het behoud van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid in deze regio's voor inwoners;

(3) Een kansrijke toekomst voor inwoners in de regio's met aandacht voor een kansrijke en gezonde toekomst, gezond opgroeien en oud worden, ontwikkelkansen in het onderwijs en perspectief op werk.

Met 8RHK wordt volgens het schema toegewerkt naar een concept voor de langjarige toekomstagenda (regioplan) in Q2 2025 en een Uitvoeringsagenda in Q4 2025.

Stap 2: doelen bepalen voor het regioplan

November/december

Vertrekpunt

De regio bekijkt de Achterhoek Visie 2030 om te kijken welke doelen er nog niet opgenomen zijn in de bestaande visie, maar die wel in het langjarige regioplan moeten worden opgenomen.

Kennisbasis

In de regio Achterhoek wordt gebruik gemaakt van de Achterhoek Monitor, waarin jaarlijks feiten en cijfers worden gepresenteerd gericht op de Achterhoek.

Opgaves

Vanuit de regiodialoog zijn verschillende aandachtspunten voor de Achterhoek geïdentificeerd zoals vergrijzing en ontgroening, toenemende arbeidsmarktkrapte en de rem op de groei van het MKB. Daarnaast is er een stapeling van maatschappelijke opgaven in het landelijk gebied en een dalend vertrouwen in de overheid en instituties. Er worden regionale en departementale contactpersonen aan elkaar verbonden om lopende trajecten aan de gestelde doelen te koppelen. Aanvullend wordt gekeken welke doelen en daaraan verbonden departementen nog ontbreken. De aandachtspunten die in de regiodialoog ter sprake worden daarin meegenomen.

De regionale en departementale contactpersonen bekijken welke taakverdeling er wat hun betreft nodig is om de doelen te gaan realiseren.

Stap 3: het vormgeven van de regioalliantie

December/januari

Vaststellen partners

Er wordt vanuit regio en departementen nagedacht over een wenselijke regioalliantie. In de Achterhoek wordt al nauw samengewerkt met regionale partners in de Achterhoek Board op zes thema's. Er wordt in kaart gebracht of deze partijen een rol kunnen spelen bij het realiseren van de doelen en waar nodig worden aanvullende partners gezocht.

Stap 4: het vormgeven van de Governance

Januari/februari

Welke overleggen lenen zich om de voortgang van de langjarige agenda en de uitvoeringsagenda te monitoren en te borgen vanuit regionaal verband?

Bv. kan er in de Achterhoek door het Rijk jaarlijks aangesloten worden bij een Achterhoek Boardoverleg als structuur of lopen er andere trajecten waar de aansluiting mee gevonden kan worden?

Stap 5: het bij elkaar brengen van de doelen en vormen tot een regioplan

Februari/maart

Vat de in kaart gebrachte doelen en trajecten in een gezamenlijk regioplan met de elementen Introductie. Probleemanalyse huidige situatie en opgaven. Huidige inzet en handelingsperspectief. Organisatie. Deel dit concept in de regio en bij de departementen.

Stap 6: het definitief maken van het regioplan

Maart/april

Verwerk de commentaren en rond het regioplan af.

Aandachtspunten

Hoe verhouden andere langjarige agenda's van bijvoorbeeld NOVEX en de provincie zich tot ERT?

Welke capaciteit is er beschikbaar in de regio om dit proces vorm te geven?

Zijn er experts nodig om doelen aan te scherpen, te kunnen uitwerken of van context te voorzien en zo ja, welke?

Zijn er nog openstaande vragen waar knopen over moeten worden doorgehakt vanuit regio of rijk? Zie ook de antwoorden op de eerste stappen en eventuele open plekken die hieruit opkomen

ALGEMEEN BESTUUR

Vergadering d.d.	: 18 december 2024
Agendapunt	: 3
Onderwerp	: Opdracht aan accountant (2025-2026)
Portefeuillehouder	: de heer H. de Vries

Voorstel:

1. RA12 Registeraccountants te benoemen als accountant voor een periode van 2 jaren (boekjaren 2025-2026) met een mogelijke verlenging van nogmaals twee jaar.

Toelichting:

In 2017 is RA12 Registeraccountants als accountant gestart bij Regio Achterhoek. De huidige opdracht loopt nog tot en met het boekjaar 2024. Op basis van Controleverordening artikel 2 bereidt het DB de aanbesteding van de accountant voor. De benoeming geschiedt door het AB voor een periode van 4 jaar. Het aanbestedingsproces wordt daarmee elke vier jaar doorlopen, maar dat betekent niet dat per definitie iedere vier jaar aan een nieuwe accountant opdracht verleend moet worden. We hebben goede ervaringen de afgelopen jaren met de huidige accountant en het is niet wenselijk om iedere vier jaar een nieuwe accountant te moeten inwerken. Op dit moment zitten we midden in de voorbereidingen van de processen rondom de nieuwe Regio Deal, verantwoording is hier een onderdeel van. De nieuwe Deal heeft een strengere verantwoording (Specifieke uitkering via Sisa) dan de vorige Regio Deal (Decentralisatie uitkering). Met de huidige accountant is deze strengere verantwoording voorbereid en daarmee is het op dit moment vanwege continuïteit en zorgvuldigheid niet wenselijk om over te gaan naar een andere accountant. Om de onafhankelijkheid van de accountantscontrole te waarborgen zal de huidige accountant na een periode van 7 jaren vanaf het boekjaar 2024 worden vervangen door een andere accountant binnen RA12 Registeraccountants.

Voorgesteld wordt om een opdracht voor twee jaar (boekjaren 2025 en 2026) te verstrekken met een mogelijke verlenging tot nogmaals twee jaar (boekjaren 2027 en 2028).

Procedure:	Vervolgactie:	Bijlagen:	Consequenties:
DB d.d.: 4 december	Communicatie:	Meegezonden:	Financieel: budgettair neutraal Personeel: nee

Nadere informatie bij: E. van Zuuk **Tel.nr.:** 0314-321232/06-38066524

ALGEMEEN BESTUUR

Vergadering d.d.	: 18 december 2024
Agendapunt	: 4
Onderwerp	: Algemeen Plafondbesluit 2025 en 1 ^e wijziging Verordening controle financieel beheer en organisatie 2023
Portefeuillehouder	: De heer H. de Vries

Voorstel

- Het Algemeen plafondbesluit 2025 vaststellen en publiceren in het Blad gemeenschappelijke regeling.
- Het wijzigingsbesluit en de eerste wijziging van de Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023 vaststellen en publiceren in het Blad gemeenschappelijke regeling.

Algemeen Plafondbesluit 2025

Regio Achterhoek stelt jaarlijks subsidieplafonds vast om te voorkomen dat de aanvragen voor subsidie de beschikbare middelen overstijgen. Het voorstel is om de subsidieplafonds voor 2025 te baseren op de volgende middelen:

- de resterende middelen vanuit de Gebiedsagenda Achterhoek (provinciale middelen, looptijd tot en met eind 2026);
- de beschikbare middelen vanuit de Regio Deal Achterhoek II (circa 23,2 mln, dat is de toegekende € 25 mln. minus afdracht t.b.v. btw compensatiefonds en VAT-kosten);
- de middelen die de Provincie Gelderland voor de cofinanciering Regio Deal Achterhoek II beschikbaar stelt via een beschikking aan Regio Achterhoek (€ 2 mln, overige cofinanciering loopt via sectorale middelen);
- de cofinanciering vanuit het Investeringsfonds (€ 4 mln.).

De verdeling over de verschillende programma's is onderstaand weergegeven:

	Beschikbaar subsidiebudget 2025
Projecten Gebiedsagenda Achterhoek op het gebied van Smart Economy en Smart Living	€ 511.000
Projecten Regio Deal Achterhoek II - Leefbare gemeenschappen	€ 10.800.000
Projecten Regio Deal Achterhoek II - Toekomstbestendige arbeidsmarkt	€ 9.100.000
Projecten Regio Deal Achterhoek II - Duurzame economie	€ 8.800.000
Projecten Regio Deal Achterhoek II – Monitoring en verankering sociale innovatie	€ 518.000
Totaal:	€ 29.729.000

Het Algemeen Plafondbesluit 2025 is bijgevoegd (bijlage 1).

1e Wijziging Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023

In de 'Model Verordening controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie' van de VNG bleek de tekst van artikel 4 niet aan te sluiten op de toelichting. In de eerdere versie van deze modelverordening stond dat de accountant zijn controles altijd met voorafgaande kennisgeving uitvoert. In de toelichting stond echter dat de accountant zijn werkzaamheden ook onaangekondigd kan doen. In verband met de onafhankelijkheid van de accountant is het van belang dat de accountant inderdaad ook onaangekondigd kan controleren. Daarom is de tekst van artikel 4 in de modelverordening aangepast, zodat deze aansluit op wat er in de toelichting staat.

Aangezien de betreffende verordening van Regio Achterhoek is gebaseerd op de modelverordening van de VNG, is bovenstaande wijziging verwerkt in de Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023.

Het wijzigingsbesluit en de gewijzigde verordening zijn bijgevoegd (bijlage 2a en 2b).

Procedure:	Vervolgactie:	Bijlagen:	Consequenties:
DB d.d.: 4 december 2024 Achterhoek Board d.d.:	communicatie: Mededeling beslissing aan:	Meegezonden: 3 Ter inzage: Plaats van inzage:	Financieel: nee Personeel: nee
Nadere informatie bij: Martine Angenent		Tel.nr.: (0314) 32 12 38	

Algemeen Plafondbesluit 2025

Het algemeen bestuur van Regio Achterhoek

Overwegende

Dat er subsidieplafonds moeten worden vastgesteld voor de Nadere regels Projecten Achterhoek Visie 2030.

Gelet op artikel 4:25, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht en het bepaalde in artikel 5 van de Algemene subsidieverordening Regio Achterhoek;

Besluit

Het Algemeen Plafondbesluit 2025 vast te stellen.

Artikel 1 Plafonds Nadere regels Projecten Achterhoek Visie 2030

De subsidieplafonds van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 ten aanzien van de Nadere regels Projecten Achterhoek Visie 2030 als volgt vast te stellen:

- a. Voor subsidies ten behoeve van projecten voor de Gebiedsagenda Achterhoek op het gebied van Smart Economy en Smart Living een bedrag van € 511.000,=;
- b. Voor subsidies ten behoeve van projecten voor de Regio Deal Achterhoek II op het gebied van Leefbare gemeenschappen een bedrag van € 10.800.000,=;
- c. Voor subsidies ten behoeve van projecten voor de Regio Deal Achterhoek II op het gebied van Toekomstbestendige arbeidsmarkt een bedrag van € 9.100.000,=;
- d. Voor subsidies ten behoeve van projecten voor de Regio Deal Achterhoek II op het gebied van Duurzame economie een bedrag van € 8.800.000,=;
- e. Voor subsidies ten behoeve van projecten voor de Regio Deal Achterhoek II op het gebied van Monitoring en verankering sociale innovatie een bedrag van € 518.000,=;

Artikel 2 De wijze van verdeling van de plafonds

De verdeling van de middelen ten aanzien van de in dit besluit opgenomen artikelen vindt plaats op volgorde van binnenkomst van de aanvragen. Een aanvraag wordt in die volgorde opgenomen zodra zij volledig is.

Artikel 3 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2025.

Vastgesteld door het algemeen bestuur van Regio Achterhoek op 18 december 2024,

de secretaris
drs. L. Dennenberg a.i.

de voorzitter
mr. M. Boumans MBA MPM

Wijzigingsbesluit Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023 (1^e wijziging)

Het algemeen bestuur van Regio Achterhoek

Overwegende

- het voorstel van het dagelijks bestuur van 4 december 2024;
- gelet op artikel 213 van de Gemeentewet en het Besluit Accountantscontrole decentrale overheden (BADO);

Besluit

De eerste wijziging van de Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023 vast te stellen;

Artikel I

de Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023 wordt als volgt gewijzigd.

A

Artikel 4 'Inrichting accountantscontrole' komt te luiden:

1. De accountant bepaalt binnen het kader van de opdrachtverlening de wijze waarop de accountantscontrole wordt ingericht, alsmede de frequentie, de aard en de omvang van de daarbij behorende werkzaamheden.
2. De accountant kan de werkzaamheden in het kader van de accountantscontrole ook zonder voorafkondiging uitvoeren. De voor de controle benodigde dossierstukken vraagt de accountant zoveel mogelijk vooraf schriftelijk op bij een vertegenwoordiger van de ambtelijke organisatie.
3. Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek overleg plaats tussen de accountant en de portefeuillehouder financiën (vertegenwoordiger uit het AB), de secretaris en de financieel adviseur.

Artikel II

Deze wijziging treedt in werking op de dag nadat de 1^e wijziging Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023 bekend gemaakt is in het Blad gemeenschappelijke regeling.

Vastgesteld door het algemeen bestuur van Regio Achterhoek op 18 december 2024,

de secretaris a.i.
drs. L. Dennenberg

de voorzitter
mr. M. Boumans MBA MPM

Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023 (1^e wijziging)

Het algemeen bestuur van Regio Achterhoek,

Overwegende:

- het voorstel van het dagelijks bestuur van 4 december 2024;
- gelet op artikel 213 van de Gemeentewet en het Besluit Accountantscontrole decentrale overheden (BADO);

Besluit:

De Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023 vast te stellen;

Artikel 1 Definities

In deze verordening wordt verstaan onder:

- accountant: een door het algemeen bestuur benoemde accountant als bedoeld in artikel 213, lid twee van de Gemeentewet.
- accountantscontrole: de controle van de in artikel 197 van de Gemeentewet bedoelde jaarrekening uitgevoerd door de door het algemeen bestuur benoemde accountant.
- Jaarrekening: jaarrekening van de gemeente als bedoeld in artikel 197 van de Gemeentewet
- rechtmatigheidsverantwoording: de rapportage van het dagelijks bestuur waarbij aangegeven wordt in welke mate de totstandkoming van de financiële beheershandelingen en de vastlegging daarvan overeenstemmen met de relevante wet- en regelgeving.

Artikel 2 Opdrachtverlening accountantscontrole

- De accountantscontrole wordt opgedragen aan een door het algemeen bestuur te benoemen accountant. De benoeming van de accountant geschiedt voor een periode van vier jaar.
- Het dagelijks bestuur bereidt in overleg met het algemeen bestuur de aanbesteding van de accountantscontrole voor.
- Het algemeen bestuur stelt voor de aanbesteding van de accountantscontrole het programma van eisen vast. Het programma van eisen bevat voor de jaarlijkse accountantscontrole in ieder geval:
 - de toe te passen goedkeuringstoleranties bij de accountantscontrole, de verantwoordingsgrens door het dagelijks bestuur en afwijkende rapportagegrenzen;
 - de apart te controleren deelverantwoordingen en de daarbij toe te passen omvangbases en goedkeuringstoleranties (en afwijkende rapporteringstoleranties);
 - de inrichtingseisen voor het verslag van bevindingen;
 - de eventueel aanvullende uit te voeren tussentijdse controles;
 - de frequentie en inrichtingseisen van de aanvullende tussentijdse rapportering;
 - de posten van de jaarrekening en deelverantwoordingen met bijbehorende afwijkende rapporteringstoleranties, waaraan de accountant bij zijn controle specifiek aandacht dient te besteden;
 - de regionale producten en of afdelingen met bijbehorende afwijkende rapporterings-toleranties, waaraan de accountant bij zijn controle specifiek aandacht dient te besteden.
- In afwijking van het derde lid, aanhef, kan het algemeen bestuur in het programma van eisen opnemen, dat het algemeen bestuur jaarlijks voorafgaand aan de accountantscontrole in overleg met de accountant de onder f en g genoemde onderdelen vaststelt.

Artikel 3 Overige controles en opdrachten

1. Het dagelijks bestuur kan de door het algemeen bestuur benoemde accountant opdracht geven tot het uitvoeren van specifieke werkzaamheden met betrekking tot de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid als bedoeld in de Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Regio Achterhoek 2023 voor zover de onafhankelijkheid van de accountant daarmee niet in het geding komt. Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur vooraf over deze aan de accountant te verstrekken opdrachten.
2. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor de uitvoering van het beleid betreffende de specifieke uitkeringen volgens de eisen van rechtmatigheid van de ministeries.
3. Het dagelijks bestuur draagt zorg voor de verantwoording aan derden (Belastingdienst, CBS, e.a.) en neemt hierbij de gestelde controle-eisen in acht. Indien een deel van deze vereisten moet worden uitgevoerd door een accountant, is het dagelijks bestuur bevoegd hiervoor de opdracht te verlenen aan een andere dan de door het algemeen bestuur benoemde accountant, indien dit in het belang is van de Regio Achterhoek.

Artikel 4 Inrichting accountantscontrole

1. De accountant bepaalt binnen het kader van de opdrachtverlening de wijze waarop de accountantscontrole wordt ingericht, alsmede de frequentie, de aard en de omvang van de daarbij behorende werkzaamheden.
2. De accountant kan de werkzaamheden in het kader van de accountantscontrole ook zonder voorafkondiging uitvoeren. De voor de controle benodigde dossierstukken vraagt de accountant zoveel mogelijk vooraf schriftelijk op bij een vertegenwoordiger van de ambtelijke organisatie.
3. Ter bevordering van een efficiënte en doeltreffende accountantscontrole vindt periodiek overleg plaats tussen de accountant en de portefeuillehouder financiën (vertegenwoordiger uit het AB), de secretaris en de financieel adviseur.

Artikel 5 Informatieverstrekking door het dagelijks bestuur

1. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor de samenstelling van de jaarrekening, met de rechtmatigheidsverantwoording, conform de geldende interne- en externe wet- en regelgeving en overlegt deze aan de accountant voor controle.
2. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat alle aan de jaarrekening ten grondslag liggende bescheiden voor de accountant ter inzage liggen en goed toegankelijk zijn.
3. Bij de jaarrekening bevestigt het dagelijks bestuur schriftelijk aan de accountant, dat alle bij het dagelijks bestuur bekende informatie van belang voor de oordeelsvorming van de accountant is verstrekt.
4. Het dagelijks bestuur overlegt de gecontroleerde jaarrekening samen met de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen voor 15 juli aan het algemeen bestuur.
5. Alle informatie die na afgifte van de accountantsverklaring en voor behandeling van de jaarrekening in het algemeen bestuur beschikbaar komt en die van invloed is op het beeld dat de jaarrekening geeft, wordt voor vaststelling van de jaarrekening door het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur en de accountant gemeld.
6. De accountant maakt voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur zo veel mogelijk gebruik van het namens het dagelijks bestuur uitgevoerde onafhankelijke onderzoek.

Artikel 6 Toegang tot informatie

1. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat de accountant voor de uitvoering van zijn controlewerkzaamheden een onbelemmerde toegang heeft tot het kantoor van Regio Achterhoek.
2. De accountant is bevoegd om van alle medewerkers van Regio Achterhoek mondelinge en schriftelijke inlichtingen en verklaringen te verlangen die hij voor de uitvoering van zijn opdracht denkt nodig te hebben. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor, dat de desbetreffende ambtenaren hieraan hun medewerking verlenen.
3. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor, dat alle medewerkers van Regio Achterhoek zijn gehouden de accountant alle informatie te verstrekken, opdat de accountant zich een juist en volledig oordeel kan vormen over het gevoerde financiële beheer, de getrouwheid van zowel het financiële beeld als de verklaring omtrent de rechtmatige totstandkoming van de baten en lasten.

Artikel 7 Rapportering

1. Indien de accountant bij een accountantscontrole tot het oordeel komt dat de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur niet getrouw is, dan wel afwijkingen constateert die op zichzelf leiden tot het niet afgeven van een goedkeurende controleverklaring, meldt hij deze terstond schriftelijk aan het algemeen bestuur en zendt een afschrift hiervan aan het dagelijks bestuur.
2. In aanvulling op het in de wet voorgeschreven verslag van bevindingen brengt de accountant over de door hem uitgevoerde (deel)controles verslag uit over zijn bevindingen die niet van bestuurlijk belang zijn aan de daarvoor in aanmerking komende ambtenaren.
3. De controleverklaring en het verslag van bevindingen worden voor verzending aan het algemeen bestuur door de accountant aan het dagelijks bestuur voorgelegd met de mogelijkheid voor het dagelijks bestuur om op deze stukken te reageren.
4. De accountant bespreekt voorafgaand aan de behandeling van de jaarstukken door het algemeen bestuur het verslag van de bevindingen met de voor dit doel door het algemeen bestuur ingestelde vertegenwoordiging van het algemeen bestuur als bedoeld in artikel 4 lid 3.

Artikel 8 Slotbepalingen

1. Deze verordening kan worden aangehaald als Verordening controle financieel beheer en organisatie Regio Achterhoek 2023.
2. Deze verordening treedt in werking op de dag nadat de door het algemeen bestuur vastgestelde verordening bekend gemaakt is in het Blad gemeenschappelijke regeling, met dien verstande dat zij van toepassing is op de accountantscontrole van de jaarrekening en deelverantwoordingen van het verslagjaar 2023 en later.
3. Op het in het tweede lid genoemde tijdstip wordt de Controleverordening 2021 Regio Achterhoek ingetrokken.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van Regio Achterhoek op 18 december 2024.

Toelichting Verordening controle financieel beheer en organisatie

Artikel 213 van de Gemeentewet verplicht het algemeen bestuur bij verordening regels vast te stellen voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. Door middel van de Verordening controle financiële beheer en organisatie (artikel 213 Gemeentewet) stelt het algemeen bestuur de kaders voor de accountantscontrole, gebruik makend van de mogelijkheden die artikel 213 van de Gemeentewet en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (hierna: Bado) daartoe bieden.

Het is het algemeen bestuur dat de accountant voor de controle van de jaarrekening aanwijst. In het voortraject voor de aanwijzing – de aanbesteding – is het dagelijks bestuur nauw betrokken. Het dagelijks bestuur kan daarnaast extra opdrachten aan dezelfde of een andere accountant verstrekken.

Wanneer de opdracht is verleend, bepaalt de accountant binnen de kaders van de opdracht, op welke wijze hij de controle uitvoert. Uiteraard vindt hierover wel periodiek overleg plaats, zodat afgestemd kan worden met betrokkenen en andere onderzoeken en controles.

Voor een goede uitvoering van en rapportage over de controle, hebben het dagelijks bestuur en de accountant verschillende rechten en plichten. Zo moet het dagelijks bestuur ervoor zorgen dat de accountant alle informatie krijgt die hij nodig heeft om de controle uit te voeren. De accountant, aan de andere kant, zorgt dat betrokkenen tijdig worden geïnformeerd over bevindingen. Verder heeft het dagelijks bestuur een eigenstandige informatieplicht richting het algemeen bestuur.

Relatie met de rechtmatigheidsverantwoording door het dagelijks bestuur

Vanaf boekjaar 2023 neemt het dagelijks bestuur een rechtmatigheidsverantwoording op in de jaarrekening. De rechtmatigheidsverantwoording geeft inzicht in hoeverre de gemeente rechtmatig heeft gehandeld. Waar de accountant voorheen een oordeel vormde over de getrouwheid én rechtmatigheid van de jaarverslaggeving, beperkt de accountant zich nu tot een oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording). De accountant geeft vanaf dit moment dus geen afzonderlijk oordeel meer over de rechtmatigheid.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is mede bedoeld om het gesprek te ondersteunen tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur, over de (financiële) rechtmatigheid. Met als doel om de kaderstellende en controlerende rol van het algemeen bestuur op dit vlak te versterken.

Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording toetst de accountant uitsluitend of de jaarrekening getrouw is, maar toetst daarbij ook of de rechtmatigheidsverantwoording dat is. Dit betekent onder meer dat afwijkingen van rechtmatigheid (voor zover deze niet tevens van invloed zijn op het getrouwe beeld), geen invloed hebben op de strekking van de controleverklaring. Hierdoor kan het bijvoorbeeld voorkomen dat er omvangrijke afwijkingen van rechtmatigheid opgenomen zijn in de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur, terwijl de strekking van de controleverklaring toch goedkeurend is, omdat de omvangrijke rechtmatigheidsfouten getrouw opgenomen zijn in de rechtmatigheidsverantwoording.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1. Definities

In de Wet gemeenschappelijke regelingen is in artikel 35 lid 7 bepaald dat de artikelen 186 tot en met 213 van de Gemeentewet (GW) van toepassing zijn op gemeenschappelijke regelingen. Op grond hiervan wordt in deze verordening bij het begrip accountantscontrole aangehaakt bij de artikelen 186 GW (besluiten van hogere overheden zoals Besluit Begroting en Verantwoording), 197 GW (vereisten aanbidding jaarrekening door dagelijks bestuur) en 213 GW (aanwijzing accountant door algemeen bestuur).

Artikel 2. Opdrachtverlening accountantscontrole

In de eerste en tweede lid van dit artikel is de opdrachtverlening van de accountantscontrole van de jaarrekening geregeld. Na afloop van ieder begrotingsjaar moet het dagelijks bestuur verantwoording afleggen aan het algemeen bestuur over het gevoerde bestuur door overlegging de jaarrekening en het jaarverslag vaststellen (artikel 197 GW). Voor het vaststellen van deze stukken door het algemeen bestuur moet de jaarrekening door een bevoegd accountant zijn gecontroleerd, die de jaarrekening controleert in opdracht van het algemeen bestuur. Het is dan ook het algemeen bestuur, die de accountant aanwijst (artikel 213, lid 2 GW). Hoewel in theorie de mogelijkheid bestaat jaarlijks te wisselen van accountant wordt dit niet wenselijk geacht. In aansluiting op de zittingsperiode van het algemeen bestuur wordt voorgesteld eens in de vier jaar het proces van opdrachtverlening aan de accountant te doorlopen. Overigens betekent dat niet dat per definitie iedere vier jaar een nieuwe accountant opdracht verleend moet worden. In het tweede lid van dit artikel wordt vastgelegd dat het dagelijks bestuur de voorbereiding doet voor de aanbesteding van de controle.

Voor de accountantscontrole geldt het Besluit Accountantscontrole decentrale overheden (BADO). Dit Besluit bevat onder andere regels voor de omvangsbasis en goedkeuringstoleranties voor de accountantsverklaring en de rapporteringstolerantie voor het verslag van bevindingen. Een goedkeuringstolerantie is een tolerantie voor fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle in de vorm van een percentage van de totale lasten van de organisatie (de omvangsbasis). De rapporteringstolerantie is het bedrag dat voortvloeit uit de goedkeuringstolerantie en dient als norm voor rapportage in het verslag van bevindingen. Op grond van het BADO geldt de goedkeuringstoleranties 1% voor fouten in posten van de jaarrekening en eventuele specifiek door het algemeen bestuur benoemde deelverantwoordingen en 3% voor onzekerheden in de controle. Het algemeen bestuur kan deze normen aanscherpen (lager dan resp. 1% en 3%), maar niet afzwakken (hoger dan resp. 1% en 3%). De toleranties moeten al bij de aanbesteding van de accountantscontrole worden bepaald en zodoende worden opgenomen in het programma van eisen.

In principe gelden de criteria, genoemd in het in lid 3 van dit artikel genoemde programma van eisen, voor een periode van vier jaar. In het vierde lid is bepaald dat het algemeen bestuur jaarlijks specifieke aandachtspunten en aangepaste normen daarvoor kan vaststellen. Dit moet dan zijn opgenomen in het programma van eisen bij de aanbesteding en opdrachtverlening. De jaarlijks specifieke aandachtspunten worden door het algemeen bestuur vastgelegd in een jaarlijks controleprotocol.

Artikel 3. Overige controles en opdrachten

Naast de controle van de jaarrekening zijn er meer werkzaamheden binnen de Regio die de inzet van een accountant (kunnen) vereisen. De bevoegdheid voor overige controles en opdrachten ligt bij het dagelijks bestuur. Hierbij moet gedacht worden aan controles in het kader van een specifieke

uitkering, subsidievoorwaarden derden of een eigen onderzoek. Deze specifieke controles kunnen aan de door het algemeen bestuur benoemde accountant worden opgedragen (lid 1 en 2), maar kunnen ook aan een andere accountant kunnen worden uitbesteed (lid 3). Het dagelijks bestuur informeert het algemeen bestuur vooraf over deze opdrachten. Voor zover mogelijk zullen dergelijke opdrachten genoemd worden in het controleprotocol.

Artikel 4. Inrichting accountantscontrole

Dit artikel regelt de bevoegdheidsverdeling tussen de accountant en het dagelijks bestuur ten aanzien van de inrichting van de accountantscontrole. De accountant is leidend ten aanzien van de inrichting van de accountantscontrole en mag zelfs onaangekondigd controles uitvoeren. Het dagelijks bestuur is hierin volgend (lid 1). Wel moet er ter bevordering van een soepele accountantscontrole periodiek overleg worden gevoerd tussen de accountant en de verschillende vertegenwoordigers van Regio Achterhoek (lid 2). Ook is uitwisseling van informatie mogelijk over specifieke aandachtsgebieden bij de accountantscontrole.

Artikel 5. Informatieverstrekking door dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor de samenstelling van de jaarrekening en het jaarverslag, de rechtmatigheidsverantwoording en is verantwoordelijk voor de samenstelling van eventuele door het algemeen bestuur geëiste deelverantwoordingen. Het eerste en tweede lid van dit artikel regelen de verplichtingen van het dagelijks bestuur voor de samenstelling van de jaarrekening en de verstrekking van de achterliggende informatie aan de accountant, die achterliggende bescheiden onderzoekt voor de controle van de jaarrekening.

In het derde lid is bepaald dat het dagelijks bestuur een verklaring afgeeft aan de accountant, waarin het dagelijks bestuur verklaart geen informatie die van belang is voor de beoordeling van de jaarrekening, te hebben achtergehouden. De verklaring wordt ook wel een LOR (Letter Of Representation) genoemd. Het is geen wettelijke verplichting, maar geeft gevolg aan een door de accountant gestelde eis dat het dagelijks bestuur een dergelijke verklaring verstrekt.

In het vierde lid wordt een uiterlijke datum aan het dagelijks bestuur gesteld voor de overlegging van de gecontroleerde jaarrekening aan het algemeen bestuur. De jaarrekening moet namelijk binnen twee weken na vaststelling, maar in elk geval voor 15 juli, aan Gedeputeerde Staten (artikel 34 Wet Gemeenschappelijke Regelingen) worden toegezonden.

Het vijfde lid van het artikel verplicht het dagelijks bestuur alle informatie die van invloed is op het beeld van de jaarrekening en die pas na de afgifte van de accountantsverklaring, maar voor de vaststelling van de jaarrekening door het algemeen bestuur, aan het dagelijks bestuur bekend is geworden, voor vaststelling van de jaarrekening te melden aan de het algemeen bestuur en de accountant. Het sluit verrassingen tijdens de vergadering van het algemeen bestuur uit.

Artikel 6. Toegang tot informatie

Om een goede controle uit te kunnen voeren moet de accountant ook onbelemmerd onderzoek kunnen doen. Dit artikel voorziet daarin. Dit natuurlijk met in achtname van de afspraken met het algemeen bestuur, zoals neergelegd in het programma van eisen. Het artikel legt aan het dagelijks bestuur de plicht op zorg te dragen voor een onbelemmerde toegang tot alle werkruimten van de Regio en dat de regioambtenaren volledig meewerken aan de accountantscontrole.

Artikel 7. Rapportering

Artikel 213, derde en vierde lid, van de Gemeentewet geeft aan waar de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen betrekking op moeten hebben. Zo moet de accountant onder meer aangeven of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de baten en lasten en de grootte en de samenstelling van het vermogen. Het verslag van bevindingen bevat in ieder geval bevindingen over de vraag of de inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken.

Artikel 7 regelt zaken aangaande de rapportering op grond van de door de accountant uitgevoerde controles. Zaken die dan natuurlijk ook in het programma van eisen bij de aanbesteding moeten worden geregeld.

Het eerste lid van dit artikel regelt, dat het algemeen en dagelijks bestuur in geval van geconstateerde afwijkingen door de accountant die leiden tot het niet afgeven van een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening, hierover direct een schriftelijke mededeling krijgen van de accountant. Dit opdat het dagelijks bestuur (in overleg met het algemeen bestuur en de accountant) mogelijk nog tijdig maatregelen tot herstel kan treffen.

Het tweede lid van dit artikel regelt, dat het management een rapportage krijgt van de uitgevoerde (deel)controles. In deze rapportage worden kleine afwijkingen en tekortkomingen, van niet bestuurlijk belang, meegedeeld. Gedacht kan worden aan opmerkingen over rubriceringfouten en (kleine) onvolkomenheden in de administratieve organisatie, die eenvoudig in onderling overleg met het management kunnen worden opgelost. Het management kan op grond van de rapportage actie ondernemen voor herstel van de afwijkingen en onvolkomenheden.

In het derde lid van dit artikel is bepaald dat het dagelijks bestuur, voorafgaand aan verzending van de accountantsverklaring en het verslag van bevindingen aan het algemeen bestuur, kanttekeningen kan plaatsen bij de constatering in het (concept-)verslag van bevindingen.

Tot slot is in het vierde lid van dit artikel opgenomen, dat de accountant zijn verslag van bevindingen bespreekt met de vertegenwoordiging van de Regio, zoals genoemd in artikel 4 lid 3.

Artikel 8. Slotbepalingen

De verordening treedt in de plaats van de vorige op grond van artikel 213 Gemeentewet ingestelde verordening. Het artikel bepaalt dat de verordening van toepassing is op alle stukken van het genoemde verslagjaar en latere jaren. De jaarstukken van het vorige verslagjaar moeten nog voldoen aan de bepalingen uit de oude verordening.

ALGEMEEN BESTUUR

Vergadering d.d.	: 18 december 2024
Agendapunt	: 6
Onderwerp	: werkbudget stuurgroep Ruimtelijke Perspectief Achterhoek
Portefeuillehouder	: dhr. M. Boumans

Voorstel

1. Instemmen met een werkbudget voor de stuurgroep RPA
2. De gevraagde middelen van € 25.000-- beschikbaar te stellen uit het investeringsfonds

Toelichting

Sinds 1 januari 2023 is de Stuurgroep Ruimtelijk Perspectief Achterhoek (RPA) aan de slag. In deze stuurgroep nemen de wethouders van de 8 gemeenten, het Waterschap Rijn en IJssel en een afvaardiging van de Achterhoek Board deel, evenals de gebiedsgedeputeerde van de Provincie Gelderland. E. Gosselink (Bronckhorst) is voorzitter.

De stuurgroep heeft drie rollen/taken:

1. Opstellen Ruimtelijk Perspectief Achterhoek (RPA)
2. Vervullen van de rol van integrerende tafel voor consultatie in de ruimtelijke processen van de Provincie, zoals het Ruimtelijk Arrangement
3. Daarnaast wordt de stuurgroep benut om bestuurlijk af te stemmen en te coördineren over de Achterhoekse inbreng voor het landelijk gebied bij de Provincie (voorheen Vitaal Landelijk Gebied Gelderland (VLGG))

Het werkbudget heeft tot doel om de Stuurgroep RPA zowel bestuurlijk als ambtelijk te ondersteunen, bijvoorbeeld om bepaalde advisering of kleine onderzoeken te kunnen doen, werksessies te kunnen organiseren, maar ook het bijeenkomen van de stuurgroep en kernteam RPA zelf, eventuele communicatiemiddelen, en andere kleine zaken die nodig zijn. Dit is conform het jaarlijkse werkbudget van de thematafels. Overigens faciliteren we hiermee de benodigde ruimten voor het AO-LG (ambtelijk overleg landelijk gebied) niet (meer).

Wat is nodig?

Werkbudget (conform thematafels) zijnde € 25.000 voor het jaar 2025.

Dekking

Voorgesteld wordt om de bijdrage te dekken uit het investeringsfonds.

Procedure: DB d.d.:	Vervolgactie: Communicatie: Mededeling beslissing aan:	Bijlagen: Meegezonden: nvt Ter inzage: Plaats van inzage:	Consequenties: Financieel: Personeel:
-------------------------------	--	---	--

Nadere informatie bij: Marijn Hofstee

Tel.nr.: 06 27329643

ALGEMEEN BESTUUR

Vergadering d.d.	: 18 december 2024
Agendapunt	: 7
Onderwerp	: Project Agro Innovatiemakelaar 2025-2027
Portefeuillehouder	: De heer M. Boumans

Voorstel:

Kennismemen van het project Agro Innovatiemakelaar 2025-2027. Voor dit project wordt een bijdrage van € 63.000 uit de Regio Deal Achterhoek II gevraagd.

Toelichting

Agro Innovatiemakelaar 2025-2027 wordt uitgevoerd door Stichting Agro Innovatie, beter bekend als De Innovatie Coöperatie. Ze zijn onderdeel van het agro innovatie ecosysteem en daarmee experimenteerregio kringlooplandbouw in de Achterhoek. Als innovatiemakelaars faciliteren ze agrariërs en andere MKB-ondernemers bij het realiseren van hun innovatieve ideeën. Dit sluit aan bij de vraaggestuurde/van onderop-aanpak die we hanteren als experimenteerregio.

De agrarische sector staat voor uitdagende opgaven voor water, natuur en klimaat die we in de Achterhoek samen met sector willen aangaan. Innovatiemakelaars zijn daarvoor een belangrijke schakel door hun onafhankelijke en laagdrempelige karakter om directe ondersteuning te geven met kennis en hun netwerken. De Innovatie Coöperatie acteert in een breed netwerk met onder andere Stichting Biomassa, VALA, VK-Oost, RCT Gelderland en Agro-innovatiecentrum De Marke (WUR) én vele andere stakeholders. Daarmee maken ze onderdeel uit van de regionale samenwerkingsstructuur. Hun werkgebied bestrijkt ook de Stedendriehoek en Liemers waarmee het bereik voor onze regio wordt vergroot. Provincie Gelderland kiest met inzet van agro-innovatiemakelaars voor directe inzet aan ondernemers voor vernieuwing in de land- en tuinbouw en heeft het belangrijkste aandeel in financiering van deze activiteit.

Advies Achterhoek Board

De Board is op 14 november akkoord gegaan met het project.

Procedure:	Vervolgactie:	Bijlagen:	Consequenties:
Thematafel; 6 november 2024 Board: 14 november 2024	communicatie: Mededeling beslissing aan:	Meegezonden: Projectaanvraag en rapport van bevindingen Ter inzage: Plaats van inzage:	Financieel: Personeel:

Nadere informatie bij:
Wilma Stortelder

Tel.nr.: (0314) 32 12 42

Fantastisch dat u een project aanmeldt voor de Achterhoek Visie 2030. Om te beoordelen of het project past binnen de visie, vragen wij u dit formulier volledig in te vullen. U kunt het ingevulde formulier sturen naar de betreffende programmaregisseur, die zal daarna zo spoedig mogelijk contact met u opnemen.

Aanvraagformulier project Achterhoek Visie 2030 – deel I

Projecten dienen te voldoen aan de Nadere regels Projecten Achterhoek Visie 2030 (te vinden op www.8rhk.nl/beschikking)

1 Naam project	Agro Innovatiemakelaar 2025-2027
2 Primaire Thematafel	Circulaire Economie & Energietransitie
3 Aanvrager <i>(dit moet een rechtspersoon zijn)</i>	Stichting Agro Innovatie
4 Looptijd <i>(startdatum en einddatum vermelden)</i>	1-1-2025 t/m 31-12-2027
5 Doel van het project <i>(Korte omschrijving van hetgeen je wilt bereiken met dit project)</i>	

Het doel van dit project is om te werken aan een sterke en vitale agro- en foodsector die bijdraagt aan een groeiende economie, een aantrekkelijke werkomgeving voor jong talent en een fraai, schoon en biodivers buitengebied in de Achterhoek.

Dit doen we door agrariërs en andere MKB-ondernemers uit de agrofoodsector te faciliteren bij het realiseren van hun innovatieve ideeën. Hiervoor bieden wij directe ondersteuning via de inzet van innovatiemakelaars, organiseren wij inspiratie en bouwen we relevante en ondersteunende netwerken. Daarnaast wordt ook de verbinding gelegd met de andere netwerken binnen de Achterhoek zoals Agro-innovatiecentrum de Marke (Wageningen University), VK-Oost, VALA, St. Biomassa, RCT en dergelijke.

6 Projectbeschrijving

(Beschrijf kort welke activiteiten je tijdens dit project gaat uitvoeren. Voeg eventueel een uitgebreid projectplan als bijlage toe)

Een uitgebreid projectplan is toegevoegd bij deze aanvraag.

De inzet van de agro innovatiemakelaar is in hoofdlijnen onder te verdelen in drie taken die hierna worden toegelicht.

1. Directe support en activering van vernieuwers

Deze activiteit is primair gericht op de activering en ondersteuning van doeners: agrarische ondernemers en MKB-ers die concrete innovatieve ideeën hebben en een ondersteuningsvraag hebben om deze tot uitvoering te brengen. De innovatiemakelaar helpt de ondernemers bij het scherp krijgen van zijn/haar vraag en idee. Ook helpt de makelaar bij het vinden van de juiste samenwerkingspartners, de benodigde kennis en financiële middelen zodat ondernemers het idee in de praktijk kunnen brengen.

2. Inspiratie en bewustwording van een grotere groep

Deze activiteiten zijn vooral gericht op het bereiken van een grotere groep ondernemers om hen te inspireren voor nieuwe ideeën en daar ook zelf mee aan de slag te gaan. De vernieuwende ideeën van de 'doeners' worden hiervoor benut om anderen te inspireren. Dit doen we onder meer door het organiseren van inspiratiecafés, werksessies en events. Ook worden items meegenomen in de nieuwsbrief van De Innovatie Coöperatie.

3. Netwerkontwikkeling

Dit werkpakket is primair gericht op de verbinding van de ondernemers en hun innovatieve ideeën binnen het regionale en boven-regionale netwerk. Het doel is om te komen tot een optimale samenwerking binnen het agro innovatie-ecosysteem binnen de Achterhoek. Vanuit de vragen van individuele ondernemers en samenwerkingsverbanden wordt actief gewerkt aan het verbinden van relevante partijen die eerder staan genoemd. Op het Agro Innovatie Event wordt ook actief ruimte geboden aan diverse netwerkpartners om actief netwerk te stimuleren.

De Innovatie Coöperatie werkt alleen vraag gestuurd en van onderaf. De ondernemer staat centraal. De innovatiemakelaars ondersteunen alleen initiatieven als deze gedragen worden door agrarische ondernemers of mkb-ers rondom de sector. Daarmee blijft de energie en urgentie van de ondernemer leidend en wordt zodoende geborgd dat het idee levensvatbaar en vitaal blijft. De aard van de innovaties die DIC ondersteunt is praktijkgericht: 'Innovaties op het erf, in de schuur en op het land'.

7 Beoogde resultaten

(Kort en concreet vermelden, moeten meetbaar zijn)

Resultaten worden gemeten en bijgehouden voor het gezamenlijke werkgebied (Achterhoek, Liemers en Stedendriehoek) van De Innovatie Coöperatie.

Voor het gezamenlijke werkgebied worden de volgende resultaten beoogd:

Activiteit	Beschrijving	Omschrijving resultaat	Bereik
Directe support en activering	Vraagarticulatie Directe support in de vorm van netwerk, toeleiding naar kennis en geld	Innovatie begeleiding (Oriënterende vragen, sparren, doorverwijzingen, verkenning en activering): 90/jr x 3 jr.	270
	Bouwen van een sterk samenwerkingsconsortium Inzet aanjaagmiddelen Doorschakelen	Innovatieprojecten: 5 innovatieprojecten/jr x 5 ondernemers/partners x 3 jr.	75
<i>Totaal bereik activering</i> *1			345
Inspiratie & bewustwording	Digitale nieuwsbrief	Nieuwsbrieven 4 x per jaar met een gemiddeld bereik van minimaal 1000 abonnees	1000
	Inspiratiecafé/ bijeenkomsten	Vier bijeenkomsten/webinars per jaar x gem. 5-25 deelnemers x 3 jr.	180
	Agro Innovatie Event	Netwerk/inspiratie-event (evt. digitaal) voor minimaal 90 deelnemers/jr x 3 jaar	270
<i>Totaal bereik bewustwording</i> *1			1450
Netwerkontwikkeling	Netwerkverbindingen Programma ontwikkeling	Samenwerkende netwerkpartners: instellingen, onderzoeksorganisaties, onderwijsinstellingen, overheden.	40
<i>Totaal bereik partners</i> *1			40

*1: Het totaal bereik betreft de integrale optelling van het aantal bereikte personen per subactiviteit.

8 Bijdrage aan Achterhoek Visie 2030

- a. Aan welke doelen van de Visie 2030 levert dit project een bijdrage (zie bijlage 1)?
(betreffende doelen uit bijlage 1 vermelden!)

De inhoudelijke richting van de inzet van de Agro Innovatiemakelaar staan weergegeven in onze 'waardebloem' (zie daarvoor ons projectplan). De doelen waar dit project aan bijdraagt zijn daarmee:

Smart werken & Innovatie

1. Gezamenlijke innovatie en crossovers tussen sectoren worden bevorderd. Het netwerk buiten onze regio wordt verder ontwikkeld. De Achterhoek is hét open innovatiesysteem van Nederland.
2. De Achterhoek draagt met haar innovatief vermogen bij aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.
3. De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio van Nederland.

Circulaire economie & Energietransitie

1. De Achterhoek ontwikkelt en implementeert oplossingen voor energiebesparing, duurzame opwekking en om zelfvoorzienend te worden.
2. De agro foodsector is koploper in kringlooplandbouw door hoogwaardig benutten en gebruik van (bio)grondstoffen en biomassa en recycling van reststromen.
3. Bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties transformeren hun (bedrijfs)processen en gaan efficiënter om met (primaire) grondstoffen.
4. In de gebouwde omgeving en infrastructuur zijn (hernieuwbare) grondstoffen efficiënter benut, worden hergebruikt en de levensduur verlengd.
5. Broeikasgasemissies CO2 en stikstof zijn gereduceerd en dragen door innovaties bij aan toename van de biodiversiteit.

-
- b. Aan welke springplanken en resultaten van de Regio Deal Achterhoek II 'Hoger Springen, Krachtiger Landen' levert dit project een bijdrage (**zie bijlage 2**)?
(*betreffende resultaten uit bijlage 2 vermelden!*)

Belangrijkst springplank waaraan wordt bijgedragen is: Springplank Toekomstige landbouw en duurzame voedselsystemen. Daarnaast zijn er mogelijk meerdere springplanken waaraan dit project kan bijdragen, maar door de bottom-up aanpak zijn deze van te voren lastig te bepalen. Logische springplanken zouden zijn: Verdienvermogen breed bedrijfsleven, Biobased Achterhoek, Slimme energiegemeenschappen en Datagedreven Achterhoek

-
- c. Aan welke SDG's (Sustainable Development Goals) levert dit project een bijdrage (**zie bijlage 3**)?
(*betreffende SDG's uit bijlage 3 vermelden!*)

Meld je initiatief ook aan bij Social Handprint Achterhoek! Via <https://socialhandprint.com/achterhoek/> (toelichting: zie bijlage 3).

Dat zijn voornamelijk onderstaande SDG's:

9. Infrastructuur voor duurzame industrialisatie
12. Duurzame consumptie en productie
15. Beschermen van ecosystemen, bossen en biodiversiteit

-
- d. Waaruit blijkt dat er draagvlak is bij de drie O's? Welke organisaties zijn betrokken bij het project?

De provincie en gemeenten worden nauw betrokken bij De innovatie Coöperatie. De rol van provincie en gemeenten zal financieel (co-financiering) en daarnaast als dit relevant als partner in organisatie (bijv. uitnodigen van doelgroep), draagvlak en/of als kennispartner zijn.

De overige stakeholders (bijv. bedrijven uit de agrarische sectoren maar ook uit andere sectoren en maatschappelijke organisaties) zullen verschillende rollen aannemen. Zo zal bij initiatieven als dit relevant is de alle drie O's betrokken worden. Evenals bij het organiseren van events of de directe support aan

ondernemers. Zo worden bijvoorbeeld onderwijsinstellingen en studenten waar relevant betrokken bij het oplossen van ondernemersvragen.

e. Wat is de regionale impact van dit project?

De Innovatie Coöperatie werkt bottom-up met boeren en andere MKB-ondernemers in de regio. Daarbij hoort het betrekken en/of opbouwen van het relevante netwerk in en om de Achterhoek. Hierdoor worden de lokale kansen en knelpunten geadresseerd en wordt er in de praktijk geëxperimenteerd met oplossingen. Daarmee versterken we de duurzame, schone regio en de Achterhoek als slimme, productieve innovatie-regio.

Begin 2024 is op basis van evaluerend onderzoek door Bureau Bartels geconcludeerd dat het zinvol is om het instrument agro-innovatiemakelaars ook na 2024 voor te zetten. Dit omdat het werk van de innovatiemakelaars in een behoefte voorziet. Innovaties zijn juist de komende periode van groot belang voor de agrofoodsector. Dit omdat de sector voor grote veranderingen staat. Onder andere door onduidelijkheid over rijkoverheidsbeleid zijn nog onvoldoende stappen gezet door de sector. Hier ligt komende periode nog een opgave. Met de inzet van agro-innovatiemakelaars kan De Innovatie Coöperatie de sector helpen om deze opgaves aan te pakken.

De Innovatie Coöperatie werkt in het kader van de Experimenteerregio Achterhoek gericht en structureel samen met VALA, VK Oost, Stichting Biomassa en 8RHK Ambassadeurs aan een sterk en compleet Agro Innovatie Ecosysteem in de regio. Ook worden hierbij actieve verbindingen gelegd met Agro Innovatiecentrum De Marke.

9 Totale kosten en financiering

Vul het 8RHK begrotingsformat (bijlage 4, apart Excelbestand) in en voeg deze bij. Deze maakt onderdeel uit van deze aanvraag!

(Vermeld onderstaand de gegevens uit het begrotingsformat, tabblad Totaaloverzicht, paarse regels)

Totale kosten (overnemen van tabblad)	€ 1.336.400	
Cofinanciering vanuit aanvrager en andere O's (overnemen van tabblad)	€ 1.273.400	
Gevraagde subsidie (overnemen van tabblad)	€ 63.000	
Totale financiering	€ 1.336.400	+

10 Communicatie

Op welke wijze en welke momenten wordt over het project gecommuniceerd?

Wanneer het project van start gaat, hoort op alle communicatie-uitingen die vanuit u uitgaan (website, drukwerk, bouwboarden, etc.) het logo van de provincie Gelderland en het logo van 8RHK ambassadeurs te staan. Zie daarvoor deze [toolkit](#). Voor verdere afstemming over communicatie (inhoud en momenten) neemt u contact op via communicatie@8rhk.nl.

Er zal op meerdere manieren worden gecommuniceerd over het project. Op de website (www.deinnovatiecooperatie.nl) zullen o.a. artikelen verschijnen. Deze worden via social media en in onze nieuwsbrief worden verspreid. Daarnaast zullen er evenementen georganiseerd worden welke via agrarische en regionale pers worden aangekondigd.

11 Mogelijke risico's en aandachtspunten

Grootste risico is dat De Innovatie Coöperatie bottom-up werkt: dat betekent dat de inzet en het resultaat afhankelijk is van de dynamiek en energie bij ondernemers. Door te investeren in het netwerk worden dit risico geprobeerd te beheersen. Daarnaast kan onduidelijkheid en koersverandering in lokale, regionale en nationale wet en regelgeving in de agrarische sector van invloed zijn op de activiteiten. Hiervoor zal nauw contact worden onderhouden met overheden op gemeentelijk als provinciaal niveau.

12 Is een Europese aanbesteding noodzakelijk?

(zie bijlage 5)

Ja

Nee, aansluitend bij de aanvraag en toekenning door de provincie Gelderland.

13 Is er sprake van staatssteun?

(zie bijlage 6)

Deze toets wordt uitgevoerd door de Provincie Gelderland

Ja

Geef onderstaand aan op basis van welke verordening geoorloofde staatssteun mogelijk is

AGVV, artikel:

LVV, artikel:

DAEB

De-minimis (indien van toepassing, vul dan de algemene de-minimisverklaring in (zie bijlage 6))

Nee

14. Gegevens aanvrager

S.v.p. gegevens invullen in 'Aanvraagformulier project Achterhoek Visie 2030 – deel II' (graag als apart document meesturen i.v.m. AVG regels).

Ondertekening

Aldus naar waarheid ingevuld en ondertekend.

Met de ondertekening van dit aanvraagformulier stemt u ermee in dat de informatie in dit aanvraagformulier openbaar is en dat het voor de uitvoering van onze werkzaamheden (beoordeling en besluitvorming) noodzakelijk is dat de bijlagen gedeeld worden met personen die betrokken zijn bij de beoordeling van de aanvraag. Zie ook onze [privacyverklaring](#).

Plaats: Hengelo

Datum:

Naam: Erik Koldewey

Functie: Manager

Paraaf:

BIJLAGEN

1. Doelen Achterhoek Visie 2030
2. Springplanken Regio Deal 'Hoger Springen, Krachtiger Landen
3. Sustainable Development Goals (SDG's)
4. 8RHK begrotingsformat (apart Excelbestand)
5. Aanbestedingsschema
6. Staatssteun, vrijstellingsgronden en de-minimis

Bijlage 1

Doelen Achterhoek Visie 2030

Onderwijs & Arbeidsmarkt

1. De tekorten op de arbeidsmarkt zijn teruggedrongen.
2. Talenten van de beroepsbevolking zijn benut door betere aansluiting vervolgopleidingen op de vraag vanuit de arbeidsmarkt en door het verhogen van de flexibiliteit door een Leven Lang Ontwikkelen.
3. Een inclusieve arbeidsmarkt waarbij oog is voor de gehele beroepsbevolking en kansgelijkheid is toegenomen.
4. Grensoverschrijdende en bovenregionale samenwerking is toegenomen gericht op het oplossen van het tekort aan juist gekwalificeerde arbeidskrachten.

Smart werken & Innovatie

4. De Achterhoek ontwikkelt en implementeert de productie van de toekomst door technologische innovatie.
5. De Achterhoek beschikt over inventief vakmanschap en de werknemers van de toekomst door sociale innovatie.
6. Gezamenlijke innovatie en crossovers tussen sectoren worden bevorderd. Het netwerk buiten onze regio wordt verder ontwikkeld. De Achterhoek is hét open innovatiesysteem van Nederland.
7. De Achterhoek draagt met haar innovatief vermogen bij aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.
8. De Achterhoek is dé stage- en afstudeerregio van Nederland.

Mobiliteit & Bereikbaarheid

1. De CO2 uitstoot van het verkeer en vervoer is verminderd.
2. De infrastructuur is robuust en toegankelijk waardoor de bereikbaarheid van en in de Achterhoek is toegenomen.
3. Door de inzet van digitalisering en deelcultuur zijn er slimme vervoersvoorzieningen.

Circulaire economie & Energietransitie

6. De Achterhoek ontwikkelt en implementeert oplossingen voor energiebesparing, duurzame opwekking en om zelfvoorzienend te worden.
7. De agro foodsector is koploper in kringlooplandbouw door hoogwaardig benutten en gebruik van (bio)grondstoffen en biomassa en recycling van reststromen.
8. Bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties transformeren hun (bedrijfs)processen en gaan efficiënter om met (primaire) grondstoffen.
9. In de gebouwde omgeving en infrastructuur zijn (hernieuwbare) grondstoffen efficiënter benut, worden hergebruikt en de levensduur verlengd.
10. Broeikasgasemissies CO2 en stikstof zijn gereduceerd en dragen door innovaties bij aan toename van de biodiversiteit.

Wonen & Vastgoed

1. De bestaande woningvoorraad is in 2030 meer toekomstbestendig (op duurzame wijze energiezuiniger gemaakt, deels afgekoppeld van gas en meer levensloopbestendig).
2. Er zijn voldoende nieuwe (betaalbare) woningen verantwoord en adaptief met zo veel mogelijk circulaire bouwmethoden toegevoegd.
3. In de periode 2023 – 2026 is een versnelling in de woningbouwproductie ingezet.
4. (Leegstaand) vastgoed is daar waar mogelijk getransformeerd naar wonen.
5. Er zijn innovatieve en duurzame manieren van wonen en bouwen ontwikkeld en gerealiseerd.

Gezondste regio

1. Er is een betaalbaar en toegankelijk netwerk van zorg-, gezondheids- en ondersteuningsdiensten van hoge kwaliteit waar professionals met plezier werken.
2. De Achterhoek is de gezondste regio van Nederland door preventie en zorginnovatie, dit in samenhang met wonen, werken, leren en meedoen.
3. Achterhoekers zijn zelf (langer) verantwoordelijk voor hun gezondheid.

Bijlage 2

Springplanken Regio Deal Achterhoek II, 'Hoger Springen, Krachtiger Landen'

1. Springplank Gezondheid voorop

- Het ondersteunen van 2 tot 4 lokale initiatieven gericht op het van onderop anders organiseren, monitoren of financieren van ondersteuning en zorg;
- Het uitvoeren van innovatiepilots zoals 'zorg op afstand', met bijbehorende effectmeting op leefbaarheid en eigen regie;
- Het opzetten van een stimuleringsfonds voor projecten gericht op positieve gezondheid, preventie, leefstijl en sociale cohesie;
- Het inrichten van een Regionale digitale plek voor inwoners op het gebied van eigen regie en ouder worden;
- Het verder ontwikkelen van de integratie van Regionale data met een koppeling naar zorg, maatschappij en welzijn (Datagedreven Achterhoek).

2. Springplank Publieke mobiliteitsaanpak

- Het vormgeven en realiseren van een samenwerkingsstructuur waarin gemeenten, Regio, provincie en Rijk vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid werken aan het borgen van publieke mobiliteit;
- Integratie van vervoersvormen door bijvoorbeeld een gezamenlijke Governance, een mobiliteitscentrale en een integraal platform;
- Het verzamelen van data en deze gebruiken om te komen tot een soort dashboard/platform voor het inzichtelijk maken van verkeers- en mobiliteitsstromen (Datagedreven Achterhoek);
- Het uitbreiden van het Gaon-aanbod met 50 tot 100 deelfietsen en 10 tot 15 deelauto's;
- Het vergroten van het Gaon-netwerk met meer gebruikers en deelnemers (bedrijven en organisaties) onder meer door gedragsaanpak en marketingcampagnes;
- Het onderzoeken van een (grensoverschrijdend) MaaS-netwerk (Mobility As A Service);
- Het onderzoeken en realiseren van 2 tot 6 mobiliteitshubs;
- Het onderzoeken en realiseren van 2 tot 4 (grensoverschrijdende) fietsverbindingen.

3. Springplank Bouwen naar Achterhoekse identiteit

- Het starten van een Regionaal loket om bouwprojecten een eenduidige ingang te bieden en tot een snellere beoordeling van de kans te komen;
- Het verkennen van collectieve woonvormen, hiervoor start de Regio 2 tot 4 projecten op;
- Het vergunnen van 500 tot 750 woningen in kleine projecten en het versnellen van het proces hiervoor;
- Het uitbreiden van 30 tot 40 kernen met een 'kleiner' project waarin ook de leefbaarheid en sociale verbondenheid worden meegenomen.

4. Springplank Datagedreven Achterhoek

- Het ontwikkelen en coördineren van een 3O-data ecosysteem. Hierin is data toegankelijk voor de partners in de samenwerking, met lerende doe-netwerken. Bijvoorbeeld voor de ketensamenwerking in de zorg, het verder door ontwikkelen van slimme mobiliteit en het gebruik van reststromen;
- Het experimenteren met 2 tot 4 goed evalueerbare pilots 'Self-Sovereign Identity' (SSI) waarin enkele Achterhoekse 3O partners samen hun inwoners/leden/cliënten/klanten eigen regie over hun data hebben gegeven;
- Het starten van een Europese samenwerking in EDIH-verband (European Digital Innovation Hubs)..

5. Springplank Inclusieve arbeidsmarkt

- Het onbenut arbeidspotentieel is in beeld en er is een programma over hoe een groot deel van deze groep te bereiken en te activeren is;
- Het begeleiden van 300 tot 400 mensen van het onbenut arbeidspotentieel naar duurzaam werk;
- Het opzetten van een kenniscentrum inclusieve technologie. Binnen dit centrum ontsluiten we kennis, advisering en dienstverlening voor en door partners binnen de Achterhoek;
- Het uitvoeren van een programma (inclusief taaltraining) om asielzoekers en statushouders sneller inzetbaar te krijgen voor de arbeidsmarkt;
- De belemmeringen en blokkades die door werkgevers en werknemers worden ervaren rondom scholing en het aangaan van een duurzame match zijn in beeld gebracht;
- Er worden ten minste twee oplossingsstrategieën uitgewerkt, de strategieën dragen bij aan het vergroten van de arbeidsproductiviteit. De strategieën worden getoetst binnen ten minste 3 bedrijven. De ervaringen worden gedeeld met partners binnen en buiten de Regio.

6. Springplank Bestrijding arbeidsmarktkrapte

- De aanpak om inwoners te helpen bij hun loopbaanontwikkelingsvraagstuk is verder ontwikkeld, zowel vanuit human capital als vanuit inclusiviteit binnen het toekomstig RWC;
- Er is ingezet om de leercultuur bij MKB bedrijven te bevorderen;
- Ten opzichte van de afgelopen periode worden er 20% meer opleidingsvouchers van Opijver toegekend aan deelnemers richting of voor MBO 1, MBO 2 en HBO 5 niveau, waarbij de focus ligt op de tekortsectoren;
- Het verstrekken van 1.000 opleidingsvouchers;
- Het uitvoeren van pilots gericht op het behouden van medewerkers en pilots gericht op de wendbaarheid van werknemers en werkzoekenden voor de 3 kraptesectoren;
- Het opzetten van een stimuleringsprogramma voor leerlingen, studenten en zij-instromers gericht op het kiezen voor de krapte sectoren;
- Het Grensland College is bestendig qua instroom en doorontwikkeld door het aanbieden van meer AD (Associate Degree) opleidingstrajecten;
- Er zijn verschillende sessies met Duitse partners gehouden om tot een gezamenlijke aanpak voor werken en leren aan beide zijden van de grens te verkennen.

7. Springplank Verdienvermogen breed bedrijfsleven

- Er is in kaart gebracht welke ondernemers behoefte hebben aan ondersteuning bij innovatie-, arbeidsmarkt- en verduurzamingsvraagstukken en hoe zij bij kunnen dragen aan maatschappelijke transitie;
- Het open innovatiesysteem is verder versterkt voor de juiste doelgroepen in het brede MKB;
- 100 tot 120 bedrijven worden gestimuleerd om sleuteltechnologieën, waaronder Artificial Intelligence verder te implementeren, rekening houdend met bestaand aanbod;
- Het organiseren van voldoende capaciteit van verbinders om samenwerking, ontwikkeling en innovatie op de transitie aan te jagen;
- Het op eigen benen laten staan van de innovatiecentra die strak aansluiten op de behoeften van de ondernemers;
- Het vestigingsklimaat in de Achterhoek is verbeterd;
- Het investeren in capaciteit (netwerkmakelaar) over de grens. Deze makelaar verbindt Nederlandse en Duitse ondernemers, organisaties en initiatieven met elkaar. Naast Kreis Bocholt is dit ook met andere Duitse grensgemeenten gedaan.

8. Springplank Biobased Achterhoek

- Ingezet wordt op het realiseren van een vezelketen met 500 hectare vezelteelt;
- Het ontwikkelen van kennis- en leerprogramma's met onderwijs, ondernemers en overheden die actoren stimuleren hun bestaande werkwijze, opdrachtgeverschap en bedrijfsvoering aan te passen;
- Het uitvoeren van 3 tot 6 innovatieprojecten;

- Het vergroten van bewustwording, kennis en inzicht bij particulieren, gemeenten, woningcorporaties en bedrijven door innovaties, voorbeeldprojecten, kenniskringen en publiekscampagnes;
- Het uitvoeren van een sociaaleconomische verkenning om inzicht te krijgen welke activiteiten kansrijk zijn en wat daarvoor nodig is;
- Het ontwikkelen van nieuwe bestaansmodellen, verdienmodellen en biobased (woning)bouwconcepten die middels het toepassen van kennis van nieuwe teelten die bijdragen aan biodiversiteit, groenblauwe-dooradering, natuur, klimaat en landschappelijke kwaliteit.

9. Springplank Innovatieve woningbouw

- Het starten van een innovatiecentrum voor innovatieve en duurzame woningbouw, waar onderwijs, de markt, corporaties en gemeenten samen de volgende stap kunnen zetten;
- 60 tot 70 Achterhoekse partijen hebben elkaar gevonden in trajecten rond het stimuleren van innovatie in de bouw;
- Het vergunnen van nieuwbouwplannen, doel is 30% innovatieve woningbouw in 2026;
- Het bouwen van 75 tot 150 woningen (in verschillende betaalbaarheidscategorieën) in voorbeeldprojecten die dienen als best practices in de woningbouw en helpen innovatie in bouw en proces te versnellen;
- Het opstarten van 6 tot 8 innovatieprojecten met kruisbestuivingen tussen verschillende sectoren.

10. Springplank Slimme energiegemeenschappen

- Het maken en doorvoeren van een aanpak met verduurzamingsmaatregelen voor 5 tot 10 bedrijventerreinen en 150 tot 200 bedrijven;
- Het uitvoeren van 2 tot 4 (deel)experimenten met lokale, collectieve oplossingen;
- De samenhang en regie in de energieketen versterken bij het aanpakken van de actuele vraagstukken en daarbij actief delen van kennis;
- Het ontwikkelen van scenario's voor een integrale benadering van energiegemeenschappen, waarvan 1 tot 2 (onderdelen hiervan) daadwerkelijk worden gerealiseerd. Gedacht wordt onder meer aan een energiegemeenschap met oplossingen voor delen van (virtuele) capaciteit om de onbalans in duurzame energieproductie en consumptie aan te pakken, waarvoor ruimte in regelgeving nodig is. Dit gaat om oplossingen voor 'wetcongestie';
- Het maken van concrete handelingsperspectieven voor energiebesparing en (gezamenlijk) gebruik van lokaal opgewekte duurzame energie voor inwoners, bedrijven en bedrijvenparken;
- Het verkennen van grensoverschrijdende energiegemeenschappen om opwek, opslag en gebruik over en weer te optimaliseren.

11. Springplank Toekomstige landbouw en duurzame voedselsystemen

- Het ondersteunen van 3-6 boerenexperimenten met kennis, waarvan resultaten benut zijn voor handelingsperspectieven en oplossingsrichtingen voor overheden, kenniskringen en onderwijs;
- Het ontwikkelen van een vernieuwend instrumentarium voor de bedrijfsvoering van de agrarische ondernemers en gebiedsgerichte aanpak;
- Het inzetten op meerdere lerende netwerken met kennissessies en praktijkbijeenkomsten (zo mogelijk in samenwerking met andere (experimenteer-)Regio's);
- Het ontwikkelen van werkbare (onderdelen van) oplossingen voor de transitie naar klimaatneutrale bedrijfsvoering melkveehouderij, door natuurinclusieve landbouw, technische oplossingen of aanpassing van dier en voeding;
- Het geven van oplossingsrichtingen voor het verduurzamen van de mineralenkringloop voor een gezonde bodem met een Achterhoekse bouwplan (zoals onderzoek nitraat, waterkwaliteit, droogte, bodemverbetering en biodiversiteit).

Bijlage 3

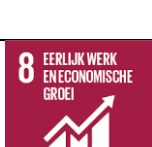

Sustainable Development Goals (SDG's)

Meld je initiatief ook aan bij *Social Handprint Achterhoek!* Via <https://socialhandprint.com/achterhoek/>

De *Social Handprint Achterhoek* is hét platform voor alle initiatieven in de Achterhoek op het gebied van brede welvaart en de Sustainable Development Goals (ook wel SDG's of Duurzame Ontwikkelingsdoelen genoemd). Met de *Social Handprint* kan je de positieve impact van jouw project op de samenleving zichtbaar maken en de maatschappelijke waarde die dat oplevert met betrekking tot de 17 Sustainable Development Goals.

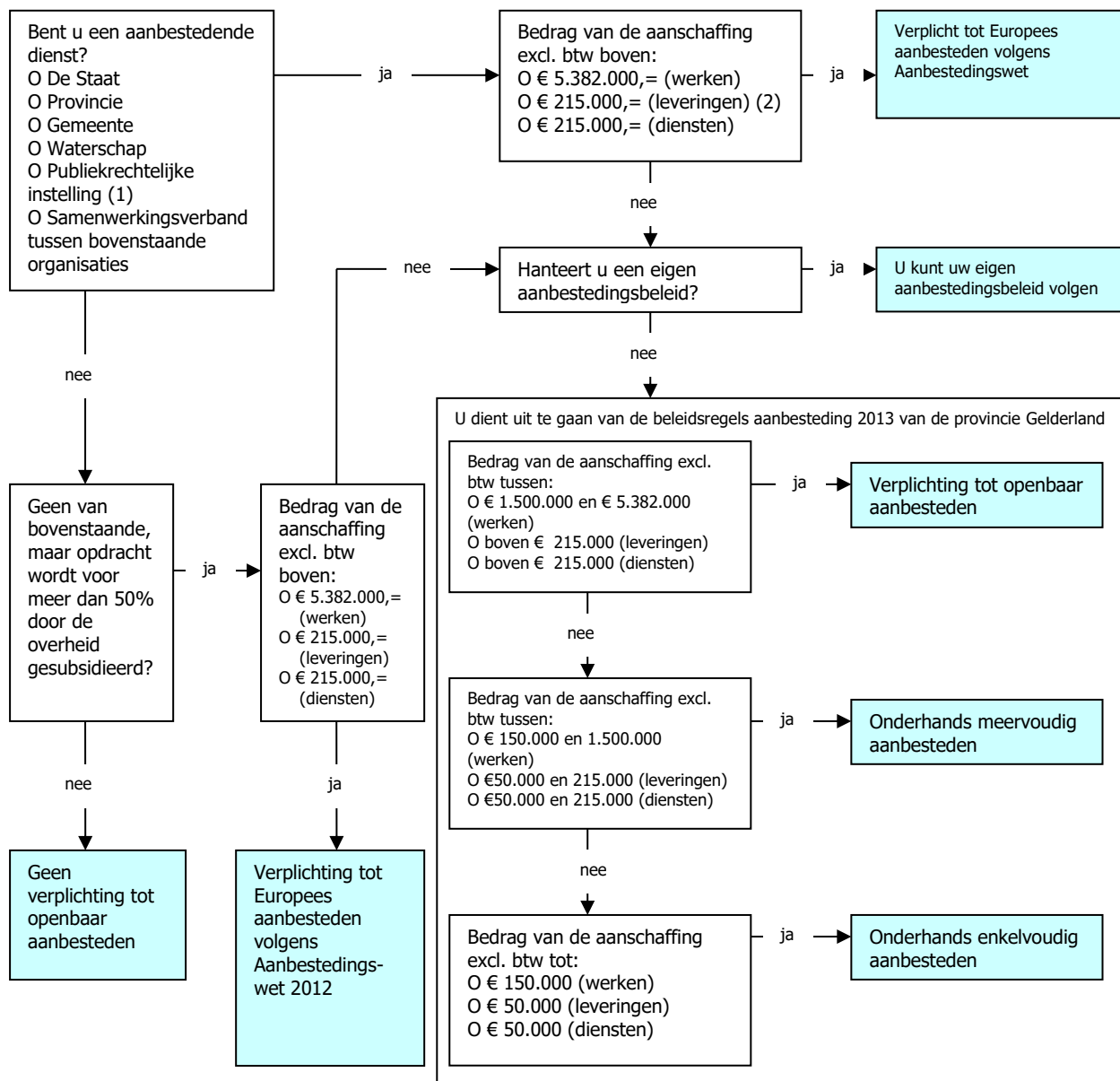
Regio Achterhoek is in 2021 aangewezen als eerste SDG-regio in Nederland. Met de *Social Handprint* stimuleert en faciliteert de Achterhoek alle initiatieven in de regio die met SDG's (willen) werken, om gebruik te maken van de *Social Handprint*. Via de door *Social Handprint* ontwikkelde tools krijgen niet alleen de initiatieven zelf, maar ook de regio als geheel een beter beeld van de maatschappelijke meerwaarde die we met elkaar in de regio bewerkstelligen. Bovendien kunnen initiatieven via de *Social Handprint* met elkaar in contact komen, van elkaar leren en ook aanspraak maken op andere impulsen die via de website in de toekomst ter beschikking worden gesteld.

In de Achterhoek Visie 2030 zijn vijf overkoepelende SDG's opgenomen en per thematafel nog specifieke SDG's. Hieronder staan de SDG's die in de Achterhoek Visie 2030 zijn opgenomen.

	Gezondheidszorg voor iedereen (Gezondste Regio)		Verminderen ongelijkheid binnen en tussen landen (Onderwijs & Arbeidsmarkt)
	Inclusief, gelijkwaardig en kwalitatief onderwijs voor iedereen (Onderwijs & Arbeidsmarkt)		Maak steden veilig, veerkrachtig en duurzaam (overkoepelend, Mobiliteit & Bereikbaarheid, Wonen & Vastgoed, Gezondste Regio)
	Toegang tot betaalbare en duurzame energie voor iedereen (Mobiliteit & Bereikbaarheid, Circulaire economie & Energietransitie, Wonen & Vastgoed)		Duurzame consumptie en productie (overkoepelend, Smart Werken & Innovatie, Circulaire economie & Energietransitie, Wonen & Vastgoed)
	Inclusieve, economische groei, werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen (overkoepelend, Onderwijs & Arbeidsmarkt, Smart werken & Innovatie, Gezondste Regio)		Beschermen van ecosystemen, bossen en biodiversiteit (Ruimtelijke opgave)
	Infrastructuur voor duurzame industrialisatie (overkoepelend, Smart werken & Innovatie, Mobiliteit & Bereikbaarheid, Circulaire economie & Energietransitie)		Versterken van het mondiaal partnerschap om doelen te bereiken (overkoepelend en voor alle thema's)

Bijlage 5 Aanbestedingsschema

Het onderstaande schema is bedoeld als ondersteuning en er kunnen geen rechten aan worden ontleend. De drempelbedragen kunnen jaarlijks wijzigen en er kunnen zich altijd uitzonderlijke situaties voordoen waarin dit schema niet voorziet. Voor specifieke informatie en actuele bedragen kunt u terecht op www.europadecentraal.nl.

Bijlage 6

Staatssteun, vrijstellingsgronden en de-minimis

Staatssteun en vrijstellingsgronden

Meer informatie over staatssteun is te vinden op de website van Europa Decentraal:

[Europa Decentraal - staatssteun](#)

Indien de link niet werkt, gaat u naar:

<https://europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun/>

De-minimis

Meer informatie over de-minimis is te vinden op de website van Europa Decentraal:

[Europa Decentraal - de-minimis](#)

Indien de link niet werkt, gaat u naar:

<https://europadecentraal.nl/onderwerp/staatssteun/vrijstellingsmogelijkheden/de-minimis/>

De algemene **de-minimisverklaring** treft u hier aan:

[Europa Decentraal - Verklaring de-minimis](#)

Indien de link niet werkt, gaat u naar:

https://europadecentraal.nl/wp-content/uploads/2024/06/78744_EZK_de-minimisverklaring_Algemeen_TG.pdf

Rapport van bevindingen Projecten Achterhoek Visie 2030

1.	Naam project:	Agro Innovatiemakelaar 2025 – 2027	
2.	Betrokken Thematafel(s):	Circulaire Economie & Energietransitie	
3.	Doel/effect van het project:	Doel is te werken aan een sterke en vitale agro-foodsector door agrariërs en andere MKB-ondernemers in agro-foodsector te faciliteren bij het realiseren van hun innovatieve ideeën. Bijdragen aan relevante en ondersteunende (regionale) netwerken en samenwerking in kader van experimenteerregio Achterhoek.	
4.	Looptijd van het project: <i>(start- en einddatum)</i>	01-01-2025 t/m 31-12-2027	
5.	Toetsingscriteria waaraan de aanvraag moet voldoen:		
	Criterium	Voldoet	Toelichting
	Het project levert een substantiële bijdrage aan de doelstellingen van de Achterhoek Visie 2030:	Ja	Versterken van koploperpositie kringlooplandbouw, samenwerking en ondersteuningsstructuur agrofood voor innovatie, (regionale) netwerken en crossovers met andere sectoren.
	Aan welke streefwaarden van de Achterhoek Visie 2030 wordt een bijdrage geleverd?	Duurzame Schone regio	
	Er is voldoende draagvlak bij de drie O's voor het project:	Ja	Provincie, gemeenten en boerenorganisaties en andere stakeholders waaronder bedrijfsleven en onderwijs.
	Het project heeft voldoende regionale impact:	Ja	Het behelst de hele brede mkb in agrofood domein in de gehele regio Door het bovenregionale werkgebied is er ook goede verbinding met Stedendriehoek en Liemers.
	De begroting is sluitend:	Ja	-
6.	Wordt er een bijdrage vanuit de Regio Deal Achterhoek gevraagd?	Ja	
	Zo ja, voor welke springplank?	Toekomstige landbouw en duurzame voedselsystemen	
	Aan welke resultaten uit het covenant Regio Deal Achterhoek II draagt het project bij?	Initiëren, aanjagen en ondersteunen van (boeren)experimenten die als (onderdeel van) oplossingsrichtingen/oplossingen kunnen bijdragen aan toekomstige bedrijfsvoering en/of gebiedsgerichte aanpak. Bijdragen aan regionale kennisdeling oa met (praktijk)bijeenkomsten.	
7.	Opmerkingen vanuit subsidieadviseur		
	-		

8.	Afstemming met andere Thematafel(s):	Niet van toepassing
9.	Bevindingen Thematafel	
	<p>De thematafel Circulaire Economie & Energietransitie is akkoord met het project.</p> <p>De agro innovatiemakelaars zijn een wezenlijke schakel in het agro innovatie ecosysteem in de Achterhoek door hun directe inzet en netwerk rondom innovaties van agrariërs en aanverwant MKB. Hun inzet draagt bij aan in beeld krijgen en ondersteunen van kansrijke initiatieven voor Regiodeal II, primair de springplank Toekomstige landbouw en duurzame voedselsystemen. Afsproken wordt dat ze de thematafel informeren over relevante ontwikkelingen, en het netwerk van de thematafel gebruikt kan worden om verbindingen te leggen.</p>	

Besproken in Thematafel:	06 november 2024
Datum:	08 november 2024

Verslag Algemeen Bestuur

Datum	06-11-2024
Tijd	10:00 - 11:00
Locatie	Via teams
Voorzitter	Mark Boumans

1 **Opening en mededelingen**

M. van der Tas is verhinderd en wordt vervangen door A. Peppelman.
M. Maasdam is verhinderd en wordt vervangen door B. Hiddinga.

M. Boumans meldt dat C. Nijhuis inmiddels is toegetreden tot de Achterhoek Board als opvolger van K. Knufing. Vanuit de Achterhoekse Corporaties (Aco) is S. Veneman voorgedragen als opvolger van E. Birkenhäger in de Board. Deze voordracht staat 9 december op de agenda van de Achterhoek Raad. Vanuit de Board is er behoefte aan het vaststellen van enkele vuistregels voor benoemingen. Een voorstel hiervoor ligt 14 november in de Board voor. Het AB zal in december hierover worden geïnformeerd.

M. Boumans wil deze maand met de 8 burgemeesters afstemmen over een mogelijk VNG congres in de Achterhoek in 2026. Hij zal hiervoor een afspraak laten inplannen. Mogelijk gekoppeld aan de burgemeesterskring. **Actie M. Boumans**

2 **Lobby en terugblik op de EWRC**

J. Bengevoord geeft aan dat de memo voor zich spreekt. Voor Elke Regio Telt komt er een stuurgroep waarin het dagelijks bestuur en de vicevoorzitters van de Board zitten om het proces vanuit de Achterhoek de komende maanden verder vorm te geven. Op het moment dat de tijd rijp is zal hierover teruggekoppeld worden in een gezamenlijke bijeenkomst van Board en algemeen bestuur.
Verder zijn er enkele werkbezoeken in voorbereiding.

De EWRC was dit jaar echt een verbetering ten opzichte van vorige jaren. Wel een paar aandachtspunten voor de evaluatie die nog volgt:

- Bewust kiezen met welke regio (s) we ons willen presenteren.
- Twee nachten mogelijk te lang. Dinsdag en woensdag meest interessant en voor de meesten ook voldoende.
- Duidelijkere afspraken over (gezamenlijk) vervoer.
- N.a.v. presentatie Publion en voorstel dat nog volgt, kan volgend jaar ook op inhoud nog verbeterd worden.
- Kijken hoe we onze Duitse partners meer mee kunnen nemen.
- Diner dinsdag erg groot gezelschap, bedoeling onvoldoende duidelijk.

M. Boumans meldt n.a.v. dat hij vorige week op uitnodiging van T. Heerts een gesprek heeft gehad met de regio's Twente, Zwolle en Stedendriehoek. Vanuit de gedachte om meer samen te werken. Er zijn een aantal kansen benoemd, waaronder lobby in Europa. De secretarissen gaan de kansen nu concreet uitwerken. Wordt vervolgd in januari.

J. Bengevoord meldt dat ook vanuit Twente (R. Bleker) gezocht wordt naar verbinding met de Achterhoek. Voorstel is om een gezamenlijke burgemeesterskring te organiseren. S. Schelberg, burgemeester van Hengelo is voorzitter van de kring in Twente. Afgesproken wordt dat A. Stapelkamp contact legt. **Actie A. Stapelkamp.**

3 **Bestuursrapportage januari – augustus 2024 en 3e verzamelwijziging 2024**

H. de Vries geeft aan dat we een mooi resultaat hebben vanwege de rente opbrengsten. Voorstel is om € 50.000,- hiervan aan te wenden voor Koningsdag, naast € 100.000,- uit het project Onverwachte Hoek.

M. Boumans geeft aan dat E. Ruesen in de burgemeesterskring al een korte presentatie heeft gegeven over Koningsdag. Goed om dat in december nog eens te doen als er meer helderheid is over route etc. **Actie: M. Boumans/ E. Ruesen**

Het algemeen bestuur gaat akkoord bij de voorgesteld bijdrage en dekking voor Koningsdag. Wel zijn er enkele aandachtspunten:

- Het verzoek om een bijdrage aan gemeenten en Regio had beter gecommuniceerd kunnen worden en met meer context. Nu liepen verzoeken aan gemeenten en regio een eigen spoor. Dit roept de vraag bij gemeenteraden op of niet dubbel bijgedragen wordt. Sommige Raden willen zicht op de totale bijdrage (inclusief ambtelijke inzet).
- Er wordt ook een beroep gedaan op capaciteit van gemeenten. Dringend verzoek om dit via de gemeentesecretarissen (DNA) te doen en niet rechtstreeks medewerkers te benaderen. **Actie: M. Boumans/E. Ruesen**
- Inzet middelen Onverwachte Hoek ligt voor de hand. Want we presenteren en profileren de Achterhoek aan Nederland.
- Er is behoefte aan een heldere kernboodschap: wat is de bijdrage van de regio en voordeel voor/ het effect op de regio. **Actie: M. Boumans/E. Ruesen**

Het algemeen bestuur besluit als volgt:

1. Kennisnemen te nemen van de bestuurs- en budgetrapportage januari tot en met augustus 2024.
2. In te stemmen met het overhevelen van € 130.000 van het budget voor Ruimtelijk Perspectief Achterhoek naar 2025.
3. In te stemmen met een bijdrage voor Koningsdag van € 150.000, waarvan € 100.000 wordt gedekt binnen het project Onverwachte Hoek en € 50.000 uit renteopbrengsten.
4. In te stemmen met de 3^e (budgettaire neutrale) verzamelwijziging 2024.

4 **Programma ontmoeting Board en AB op 11 november 2024**

Voor kennisgeving aangenomen.

5 **Programma Collegetweedagse 27 en 28 november**

Voor kennisgeving aangenomen. Alle gemeenten zijn zeer goed vertegenwoordigd. J. Bengevoord geeft aan dat zowel Tech.land als het bezoek aan UMK op donderdag mooie kansen geeft voor samenwerking. H. de Vries meldt dat hij woensdag wat later aansluit.

6 Stand van zaken Regio Deal Achterhoek II (mondeling)

M. Boumans meldt dat op 14 november er een feestelijk startmoment van de vijfde tranche Deals in Utrecht is met M. Keijzer. Ook zijn er twee informatiebijeenkomsten gepland.

Voor kennisgeving aangenomen.

7 Project peloton naar de kop; ontwikkelplan actieagenda MKB-dienstverlening

Voor kennisgeving aangenomen.

8 Verslag van de vergadering van 11 september 2024

Het verslag wordt vastgesteld.

N.a.v. meldt A. Stapelkamp dat er gewerkt wordt aan de afspraak over meer gezamenlijk optrekken in arbeidsmarktvragestukken. Er komt een notitie met een overzicht wat er al loopt. In januari is er een bijeenkomst met secretarissen, portefeuillehouders en HRM.

B. Hiddinga vraagt aandacht voor de regioprofilering. Het lijkt of de profilering richting Agro gaat. Terwijl juist de maakindustrie een grote kracht en werkgever is. Focus op Agro lijkt hem niet verstandig. M. Boumans herkent dit beeld niet. De profilering komt terug op de agenda.

9 Rondvraag en belangrijke data

8 november: Werkbezoek Olger van Dijk en Ilse Saris (NSC) m.b.t. de N18 en Publieke Mobiliteit

11 november: Board en AB evaluatie en ontwikkelingen (18.00 - 20.30 uur)

18 november Achterhoek Open Innovatieprijs (19.00 uur Amphion)

20 november: Ontbijtsessie Nieuwspoot Gelderland en Gelderse regio's: bereikbare woningbouw

9 december Achterhoek Raad

30 januari Vijfde congres Achterhoek Monitor (10.00 - 13.30 uur De Storm)

W. Stortelder meldt dat J. Rotmans Key note spreker is op de Vijfde congres Achterhoek Monitor. Vanuit het ministerie van VRO wordt ingezet op M. Keijzer of de DG RO M. Jansen. H. Witjes is aanwezig namens de provincie.

B. Hiddinga vraagt om richting VRO op 30 januari in gesprek te gaan over de toekomst van de Achterhoek. Vanuit VRO wordt nog gestuurd op krimp in de Achterhoek. Dat heeft consequenties voor onze economie, huisvesting etc.

A. Stapelkamp vraagt aandacht voor het betrekken van de gemeenten bij Elke Regio Telt. J. Bengevoerd antwoordt dat dit gedaan wordt op het moment dat we inhoud moeten gaan leveren. Proces loopt nu eerst via de eerder genoemde stuurgroep.

A. Stapelkamp heeft een verzoek van L. Geluk richting ALV ontvangen. J. van Oostrum geeft aan dat wel vaker even gepolst wordt voorafgaand aan de ALV, dus maak er gebruik van. M. Boumans geeft mee dat met name de strategie richting het Rijk een belangrijk onderwerp zal zijn.

Vastgesteld d.d. 18 december 2024

**drs. L. Dennenberg,
Interim secretaris/directeur**

**mr. M. Boumans MBA MPM,
voorzitter**